IACOBI GOTHOFREDI IC.

DISCVRSVS
HISTORICVS.

Ad Legem

Quiſquis. Cod. ad L. Iuliam Maieſtatis.

GENEVÆ,

Sumptib. Ioannis Antonij & Samuelis de Tournes.

Anno M. DC LIIII.

Digitized by Google

Digitized by Google

IACOBI GOTHOFREDI I.C.

DISCVRSVS HISTORICVS

Ad Legem

Quiſquis, Cod. ad L. Juliam Maieſtatis.

CAP. I.

INGRESSVS in ſermonem, de IVRIS PVBLICI, ejúſque cauſarum Hiſtoricarum inueſtigatione.

PVBLICI *Iuris, eiuſq; cauſarum Hiſtoricarum cognitio olim in laude erat. Facilior ea tum, quàm hodie: Neglectus eius, prauáque hodie tractandi ratio. Vera ratio, cauſas eius & occaſiones Hiſtoricas tenere: quarum ignorantia omnia turbauit. Eas eruere hodie operoſum, & reprehenſioni obnoxium. Nobilium maximè Conſtitutionum cauſas ignorari.*

HÆRET animo iam dudum meo fixum, quod inter alia Titi ARISTONIS ICti. qui Traiano Imp. floruit, decora, Plinius memorabat, eum *publici priuatiq; iuris peritiſſimum fuiſſe: plurimum Antiquitatis tenuiſſe: quoties abditum quid quæri opporteret, hunc theſaurum fuiſſe:* ſed &, *acri magnóq; iudicio Rationes ab origine*

cauſiſq; primis repetijſſe, diſcreuiſſe, expendiſſe. Et alio loco, *ei curæ ſui ſe fuiſſe, ſic iura publica vt priuata, ſic antiqua vt recentia, ſic rara vt aſſidua tractare.* Egregium verò, non Aristonis vnius magis olim elogiũ, quam Catholicum deinceps Iuris præceptũ: vtpote quo Iuriſconſulti partim officium inſtruitur partim judiciũ ad ſinceram veri cognitionem dirigitur: illud, ne publici iuris notitiam à ſe alienam putet: iſtud, vt ſi genuinam Iuriſprudentiæ orbitam tenere geſtiat, Antiquitatẽ ex abdito eruere, legũque rationes ab origine cauſiſq; primis impigrè repetiiſſe velit.

Fateor equidem ipſe, Ariſtoni, cœteriſque ea ætate Iuris peritis, publici iuris atque Antiquitatis Romanæ, Hiſtoriæque notitiam præſtabilem magis parabilemque fuiſſe: vtpote quibus in ipsâ Republ. Romana degentibus publici iuris illius inſtar & imago quædam adhuc obuerſaretur. Nam vt maximè, verſo ſemel Reipubl. ſtatu, poſteà ſcilicet quàm ea ſub vnius Imperium venit, vetuſtioris quoque iuris obliuio quædam & ignoratio inducta fuiſſet, non omnis tamen inducta fuerat: quin & eius ipſis iuris, quod Reipubl. vſu exigente ſiue obſoleuerat, ſiue antiquatum fuerat, rationes ab origine cauſiſque primis repetere de proximo, vel etiam à maioribus natu per vices quaſdam traditum, literiſve commendatum, accipere in procliui erat; procliuius certè multò, quàm hodie eſſe poſſit.

Et quid adeò mirum? cùm tot exinde partim ſæcula in nos defluxerint, partim verò rara adeò illius ævi monumenta ſuperiorum temporum iniuria reliqua nobis fecerit; quin & eæ, quas reliquas nobis fecit leges, non integræ, ceu corpus aliquod ἔμψυχον καὶ συμφυὲς, ad nos peruenerint, verùm à capite ſuo partim divulſæ, principijs inquam ſeũ præfationibus (quibus earũm cauſæ ſiue occaſiones fermè continebantur) mutilatæ, partim verò quæ antea cohæſerant à ſe invicem diſtractæ, τμηθέντες ἀφ' ἑτέρων καὶ διερρηγνυμέναι, ceu Phidiæ clypeus aut ſcopæ

hodie

Digitized by Google

hodie oberrent? Denique, quod vel potiſſimum, cum veteris ſtatus illius atque Imperij Romani neque vola, neque veſtigium hodie vſpiam extet? Inde igitur rudes nos atque imperitos hanc in partem deprehendi ſæpè haud adeò mirum, excuſatiores certè haberi nos par eſt.

Dolendum illud modò, Publici iuris ſtricturas, haud benè multas, libris ſaltem Romanæ Iuriſprudentiæ, quibus vtimur, comprehenſas, ab his negligi prorſus, ceu in vſu eas nunquam habituris; atque ideò temnendas magis quam tenendas cenſentibus: alibi verò publici iuris ſtudium, neque quidquam fermè magis, crepari, interea tamen longè aliter tractari, quam oportuerat. Quod vtrumque inter huius æui, quod cæteroquin feliciſſimum, næuos iure pono, ſecordiam atque inertiam noſtram poſteritati prodituros. Enimverò, priores ita in animum inducere ſuum oportuit, quamplurima ex eo iure, publico ſcilicet, præſentibus moribus omninò conuenientia, alia verò, ſi quando, vtiliſſimè in vſus deriuanda, niſi ingenia ſua ad rerum antiquarum inſolentiam tanquam ad ſcopulos hebetata, fracta, fateri mallent. Poſteriorum verò feliciores longè conatus fuiſſent, ſi ad ſingularum Conſtitutionum διατάξεις causaſque & origines, ducente hiſtoriæ lumine, curâ ſuâ aſſurrexiſſent. Quod vtique neceſſarium: erat Eminverò, cum *ius publicum* illud ſit, quod ſtatum Rei Romanæ ſpectat, ſingulæque adeò iuris publici Conſtitutiones περιστατικοὶ fermè ſint, imò πρόσκαιροι, quas circumſtantiarum temporiſque neceſſitas ſtatúſque rei Romanæ extorſêre, quomodo quæſo ſinceram earum cognitionem adſequi ſperet, qui illius, non dico æui hiſtoriam vniuerſam ſeu *vniuerſitatem* animo prius complexus fuerit, verum, quod Tertullianus diceret, *temporatim* quoque eam recenſuerit: cauſaſque (nam ea demum ἐπιστήμη eſt) ex cuiuſq; Conſtitutionis momentis collegerit, expenderit, denique, vt verbo dicam, *priuilegia* à *legibus* diſtin-

A 2

xerit? Id verò quia haud æquè ſemper factum eſt, hinc illæ iam impolitiæ, quibus ſolemnium maximè Conſtitutionum, quæ ad ius publicum ſpectant, interpretationes ſcatent: hinc inexplicabilium & inenodabilium quęſtionum vorágines, vnde emergere adeò arduum: hinc ſententiarum, velut inter diſſidentes, conflictus, è quibus haud facilius ſeſe quiſquam quàm è tricis Tellenis expediat: Nempe, quia leges illæ tanquam ad iuris perpetui formam pertinenpres, æſtimantur, ac non, quod reverà ſunt, περιστατικοὶ καὶ πρόσκαιροι habentur.

Et eſsēt adhuc ea tolerabilia, veniâ ſaltem digniora, in tàm arduâ, tam & altè defoſsâ ſępe Hiſtoricarũ originum cauſarumque inueſtigatione, niſi iuſtæ atque accuratiori inquiſitioni interdictum quamplures cenſerent, vt in ſcholis ita & in foro: vbi præiudicatæ Receptæque legum ſententiæ contra ire, veteréſque auias de pulmone reuellere, ſeu nouos hodie demum intellectus polliceri, prioréſque adeò ſiue Pragmaticorum ſiue Doctorum conatus, modeſte licet, perſtringere, inter iniquæ mentis argumenta ſæpè habetur.

Haud inuitus equidem adſentior, adſiduâ Conſtitutionum Romanarum triturâ à feliciſſimis ingenijs eò iam proceſſum, vt plerarumque vera fundamenta teneantur, indeque de earum ad caſus emergentes applicatione minus dubitetur; in Foro potiſſimùm, quã ego certiſſimam *Iuris legúmque obruſſam* vocare ſoleo: ſed tamen, nimio plus verum quoque illud eſt, aliquam multas adhuc leges, & quidem de Nobilioribus & famoſiſſimis, in prauum trahi, atque in varias imò vanas diſtrahi quæſtiones: eò fermè, vti dixi, quod earum ἐξήγησις πολιτικὴ non inſtituitur, id eſt, earum περιστάσεις, origines cauſæque primæ non reperuntur: quibus expenſis, haud breuior modò faciliórque earum Interpretatio futura erat; verùm etiam felicior cautiorque ad vſum & Praxin propoſitaſque quæſtiones earum applicatio: cùm & aliàs, *Ratione*

legis ſemel perſpectâ conſtitutâque, eius ſiue applicandæ, ampliandæve, ſiue limitandæ, ratio illicò appareat: cum *illa ſit, quæ diſpoſitionem* (vti vulgò efferunt) *declaret & moderetur.*

CAP. II.

de CELEBRITATE Legis *Quiſquis, Cod. ad L. Iul. Majeſt.* deque cauſis eius Hiſtoricis hactenus ignoratis.

In hoc cenſu eſſe Legem Quiſquis: *Nobilis ea iam olim: Inſerta Codici Theodoſiano & Juſtinianeo, Baſilicis, Synopſi Attaliatæ, Harmenopuli enchiridio: Occidenti diu incognita: à Gratiano Decreto indita: vt & Bullæ aureæ, à Carolo IV. Cur famoſa. Iudicium nonnullorum de eius acerbitate. Enantiophanes inter eam & alias leges. Apud Politicos & Ictos celebris. Interpretationes eius ſingulares. Pro fundamento fermè habita agentibus de Maieſtatis crimine. Hiſtorica eius occaſio hanc ad diem incognita & erutu difficilis, ob Hiſtoricorum eius ævi annique penuriam.*

IN hanc dudum cogitationem defixo, cùm plures id genus Conſtitutiones, ad Ius Publicum pertinentes, quarum Hiſtoricæ cauſæ hanc ad diem ignorantur, occurrerent, occurrit mihi

potiſſimùm πολυθρύλλητος illa, ſeu quotidiana, maximéque nobilis Lex *Quiſquis Cod. ad L. Iul. Majeſt.* Quam nobilem fecêre varia. Imprimum frequens eius apud Antiquiores memoria, tùm & ad alias ſubinde perſonas eius productio. Variis ſcilicet ea jam olim monumentis librisque indita probataque præcipuam exinde famam tulit. Initio quidem, quadraginta fermè non vltra à ſui promulgatione annis, à Theodoſio Iun. Imperatore, eo Conſtitutionum, qui Chriſtianorum Principum conſtitutiones complectitur, Codice, quique ab auctore *Theodoſianus* audit, incluſa fuit A.D. CDXXXVIII. Quod tamen Franciſci Balduini induſtriam fugiſſe Contius jam olim obſeruabat. Ego quoque obſeruo, Virum alioquin politioris ingenij, cum peculiari commentario hanc l. illuſtraret, eius ceu in Codice Theodoſiano poſitæ nullam omnino mentionem feciſſe. Eadem conſtitutio, vertente mox ſæculo, à Iuſtiniano ſiue Triboniano ſuum in Codicem relata probataque A.D. DXXXIV. Exinde ſententia eius libris paſſim in Oriente de Iure conſcriptis indita: Puta à Leone & Conſtantino Porphyrogenetâ *Baſilicon lib. 60. tit. 36.* Ab Attaliatâ *eorundem Baſilicorũ Synopſi* (cui titulũ fecit ποίημα νομικὸν, ἤτοι πραγματικὸν circa A.D. MLXX.) *tit.* 69. à Conſtantino pariter Harmenopulo Iudice Theſſalonicenſi, προχείρῳ ſuo ſeu ἑξαβίβλῳ *li. 6. tit.* 6. §. 9. Quid in Occidente? Sœculis equidem aliquammultis ea Conſtitutio ibi incognita fuit, vnà cum potiſſimâ Codicis Theodoſiani parte, & Codice Iuſtinianeo in vniuerſum, cauſis jam notiſſimis. At enim, ſtatim vt ibi libri Iuſtinianei efferri bonâ ſcæuâ cœperunt, atque vnà cum his hæc Conſtitutio in dias luminis auras educi, certatim non Interpretes modò nacta eſt, verum etiam imitatores & Tranſcriptores, tùm alibi, tum in Palatio: ſic vt ad alios quam plurimos caſus produci aptaríque cœperit. Gratianus primum, monachus Bononiẽſis, circa A.D. MCL. cùm juris Pontificij corpus, ad exemplar

& imaginem librorum Iuſtinianeorum, qui tum in Occidente primùm efferebantur, inſtituiſſet, quod *Concordiam diſcordantium Canonum* inſcripſerat, hodie verò *Decretum Gratiani* audit, atque ab Eugenio Pontifice, vti volunt nonnulli, approbatum eſt, ſicut alias complures Imperatorum conſtitutiones ita & hanc ipſam eôdem contulit, per occaſionem *parte 2. cauſa 6. quaeſt.* 1. (poſt caput quæro 21. 22.) & ex parte rurſum *de pœnitentia diſtinct.* 1. *c.* 9. vbi de nudâ cogitatione agitur. Sic igitur hęc conſtitutio vt loquuntur canonizata fuit. Carolus itidem IV. Imp. eandem *Aureæ Bullæ* ſuæ, cujus celebris adeò inter Germanos memoria extat, quâque Sereniſſimorum Electorum potiſſimùm dignitas ſalúſque in ſolido locata fuit, partim Noricorum vrbe, partim Metenſi (quæ *Diuodurum Mediomatricorum* vulgò creditur) editæ A. D. MCCCLVI. indidit *cap.* 24. atque ad Electores Imperij Eccleſiaſticos & ſæculares tranſtulit.

Iam non quæro, quàm rectè eam illi acceperint, & quàm aptè ad ſuam ſinguli mentem, & ad eos quoque qui propriam ex ſe Majeſtatem, non precariam, de quâ eſt hæc lex, habent, tranſtulerint; illud modò liquet, Nobilem eam iam olim in Oriente primùm, dein in Occidente celebratam, atque in vſus deriuatam. Et cur non? Cum ſi *Argumentum* eius ſpectes; longè id nobiliſſimum ſit: de Majeſtatis, inquam, crimine, imò vt hactenus creditur, de Coniuratione & perduellione quoq; in Principis caput: ſi diſpoſitionem eius, grauiſſima ea vndiquaque, imò & ſeueriſſima: Vnde quoque nonnulli eam ceu non nouam modò, verùm etiam ſæuam & aſperam, imò velut iniquam carpere, eiúſque occaſione Iuſtinianum ipſum, qui eam in Codicem ſuum tranſcribere ſuſtinuerit: Quod Contij iudicium erat 1. *lection.* 7. Alij contra, tùm à nouitate, tùm ab iniquitate eam defendere: quo in ordine ſtat Robertus 2. *Receptarum ſentent.* 21. & Cujacius *recitat. Codicis,* de quo *cap. vlt.* Iam ſi cum aliis non-

nullis ejuſdem Imperatoris *Arcadij* (ná huic hanc conſtitutionem accepto ferendam oſtendet caput proximum) conſtitutionibus commitatur, pugnare ea cum his à nonnullis viſa, ac nominatim cum *l. ſancimus* 22. *Cod. de pœnis*, quæ alioquin ad eundem Eutychianum PP. data eſt, & cum *l.* 19. *C. Th. de pœnis.* vnde iam Enantiophanes inter has leges creditum; quòd cum tollere omnes haud æquè potuerint, nullo negotio componetur *cap.* 9. Si *Politicos Aulicoſque* conſulas, nulla vexatior hodiè conſtitutio, ſi quando de pœnis in coniuratos Principis hoſtes, eiúſque Conſiſtorianos, collaterales, lateríque proximos quæritur: vnde etiam tot egregia arcana politica eruuntur: inter alia, de Acerbitate pœnarum in filios, ſatellites, conſcios, miniſtros propagandâ: de perſonis, quas Principis imò publicè intereſt pro ſacroſanctis & inuiolabilibus haberi, eíſque Majeſtatis precariæ ſpeciem indui: De cogitato tantùm ſcelere quandoque puniendo. de Majeſtatis crimine quandoque ad terrorem propagando, de Delatoribus & Indicibus per præmia exciendis, & ſic diuellendis factioſis: Atque id genus alia, de quibus dicto *cap. vlt.*

Si *Pragmaticos* vel *Iuriſconſultos* ſpectes, nulla amplior perplexarum inter eos magis controuerſiarum ſedes, imò ſeges eſt: nulla, vnde tot támque grauium Deciſionum, Reſponſorum, Conſiliorum argumenta petantur: videatur ſaltem Menochij *conſilium* 99. Capycij *deciſ.* 130. Quorum omnium opera in eo fermè deſudat, vti definiant, ad quaſnam perſonas, & ad quænam *bona* hæc lex produci poſſit.

Atque hæ etiam cauſæ ſunt, cur non ordinarios modò Gloſſarum Scriptores & Interpretes ea cõſtitutio nacta ſit, verùm iuſtos inſuper & ſingulares Iuriſconſultorum Commentarios: in quibus extitit Stephanus Buynartus, Doctor Aurelianenſis, teſte Boërio *de auctor. magni Conſilij n.* 2. Item Antonius, Contius, qui cùm omnes leges

ad l.

ad l. Iul. maieſtatis ſibi explicandas propoſuiſſet, hanc quoque ſingulari interpretamento donauit. Eum ſecutus eſt Scipio Gentilis, qui cùm *de Coniurationibus* libros duos ad Henricum Magnum ſcriberet, priorem integrum huic conſtitutioni illuſtrandæ deſtinauit.

Huc accedant & qui ex profeſſo *de Majeſtatis crimine* commentantes, hanc potiſſimùm legem pro fundo commentariorum ſuorum habuêre, in quibus Laudenſis, Gigas, Clarus, Decianus, Farinacius, Albericus Gentilis, Bocerus, alij.

Et poſt hæc tamen omnia, atque in tantâ Scriptorum atque Authorum ſiue nube, ſiue varietate, deſiderari mihi hanc ad diem ſemper aliquid viſum: Quod incompertum hactenus, non modò tot támque variis Quęſtionibus & Controuerſiis locum fecit, verum grauiſſimis erroribus anſam præbuit: Origo, inquam, ſeu occaſio, cauſæque Hiſtoricæ Nobiliſſimæ iſtius conſtitutionis. De quo vix vnus aut alter cogitauerunt: iíque ipſi qui cogitarunt, tàm neglectim & per tranſennam in idincubuerunt, vt velut rem nihil tractare ſe credi vellent, Nemo certè hactenus repertus eſt, qui verum in hanc partem peruiderit.

Quare ſollicitante amico veteri, ipſâque rei vtilitate admonente, eam prouinciam vacuam adhuc inuadere viſum, in eamque rem peculiari *ἐπιςάσει* accuratius inquirere. Rem, vti cenſeo, neque inſubidam, neque iniucundam facturus, ſiue Iuris Conſultorũ ordini, ſiue Pragmaticorum inſtituto, ſiue Politicorum iudicio, quorum ſcholas, fora, Aulas iamdudum hæc Nobilis conſtitutio, ſi quæ alia, perſonat. A quo alioquin cœpto deterrere me poterat, non illa tantum quam modò dixi, Commentariorum moles, verùm & Inquiſitionis difficultas, vt cæteroquin in hoc genere *ἀναλήθιον* ſeu verum inuenire difficile eſt: In tanta videlicet Hiſtoricorum illius æui pęnuriâ; cùm præter pauca admodum, quæ ex alijs eius,

æui Conſtitutionibus peti poſſunt, quæq; apud *Symmachum, Libanium, Chryſoſtomum, Syneſium, Claudianum, Aſterium, Zoſimum, Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ Scriptores; Chronographos*, occurrunt, nihil fermè prætereà occurrat, quod huic inquiſitioni fauere, nedum facere ſatis, poſſit. Et cùm aliorum annorum hiſtoria, æram huius Conſtitutionis ambientium, diligentiores pluresque Hiſtoricos nacta ſit, huius tantum anni CCCXCVII. ſeu Conſulatus *Cæſario & Attico Coſſ.* hiſtoria fermè deficiat. Quam lacunam proculdubio suppleret vel vnus Eunapius Sardianus, ſi hiſtoria eius, duplici ab eo πραγματείᾳ edita, quamque ad A.D.CDIV. vſque perduxerat, hodie ſupereſſet.

CAP. III.

SVBSIDIA ex hac ipſa Conſtitutione, ad Hiſtoricas eius cauſas eruendas: Ac primùm ex eius Inſcriptione, ex quibus de Auctore, Loco, Tempore hujus l. liquet.

SVBSIDIA. I. *Ex* Auctore *huius conſtitutionis. Auctorem cuiuſque teneri quantum interſit. Difficile ſæpè, eum eruere. Collegarum omnium nomina conſtitutiones præferebant. Arcadius huius author: Argumenta in id duo: ex inſcriptione, emiſſa quippe ea ad Eutychianum, qui PP. in imperio Or. erat: et ex ſubſcriptione, data quippe ea Ancyræ, Galatiæ metropoli. De Eutychiano & Ancyra in rem*

rem præſentem plura. II. *ad Præfecturam Prætorianam Orientis ſpeciatim hæc pertinet: cuius Præfectus erat Eutychianus. De eius Præfectura aliquammulta.* III. *Tempus ſeu æra legis ſpectanda eſt, Cæſario & Attico Coſſ. i. A. D.* CCCXCVII.

AD veram nihilominus & diſtinctam Hiſtoricarum hujuſce Conſtitutionis cauſarum cognitionem adſequendam, ipſa primum Lex κατὰ πόδας accuratius inſpicienda nobis venit: Vt cæteroquin ex ipſis Legum viſceribus, earumq; peculio, argumenta hanc ad rem rectè petuntur: Sanè ea hîc eò diligẽtius ſpectanda venit, quò minus opis aliundè ſuppetit: haud aliter, atq; aiunt, *cochleas, cum illis nihil de cælo liquitur, ſucco proprio victitare.* Quà quidem parte nihil, vel minimum, temerè tranſeundum eſt: cum & aliàs certis nonniſi fermè gradibus ad cuiuſcunque veri quod in abdito eſt lucem eniti fas ſit, & vel minimæ veri luminis ſtricturæ, emicantes, atque inter ſe, vel cum aliis commiſſæ, integram veri facem accendere ſoleant. Primum ſanè iubar in conſtitutionibus, quarum Hiſtoricæ cauſæ indagantur, ex Imperatoris, ſeu Legiſlatoris, tum deinde ex loci, temporisque notitia accenditur. Hæc igitur tria nunc ſive ſpectanda ſive eruenda nobis veniunt. Ac primùm, quiſnam *Auctor* huiuſce conſtitutionis ſit. Quæ quidem de Auctore ſeu Legiſlatore inſpectio, non, vt vulgò creditur, nudæ tantum curioſitatis eſt, verùm eò pertinet, vt ex Auctoris poſteà moribus, Imperiique, cui is præfuit, ſtatu, non inanis coniectura duci poſſit de cauſis Hiſtoricis & Politicis propoſitæ alicuius Conſtitutionis: quod faciemus

cap. 11. Contrà, hæc inquiſitio inſuperhabita, grauiſſimos errores hactenus parere ſolet: cuiuſmodi craſſiſſimus eſt ille, quo vulgò omnes promiſcuè Leges in Codicem Iuſtinianeum relatæ, *Iuſtiniani*, ſi Deo placet, inconditè audiunt: vel etiam quæ in Theodoſianum, *Theodoſij*: aduerſus expreſſum eorum inſtitutum, qui (vt hic quidem ait) *nulli retrò Principium æternitatem ſuam detrahi, nullius Latoris occidere nomen voluerunt*: contrà *manere voluerunt perpetuo elimatam gloriam Conditorum, & perennitatis iure memoriam remanere auctorum.* Quod quidem ab iis factum, non euitandæ tantum fugandæque inuidiæ, ne alioquin cùm his componerentur (de quibus etiam Dio Chryſoſtomus *Oratione peculiari*) qui alienis ſtatuarum capitibus demptis ſua imponebant, verùm probabili cummaximè, imò neceſſario, inſtituto, ne alioquin mutatis aut ignoratis conditorum ſeu Auctorum nominibus fides & veritas Hiſtorica nutaret. Ergo Auctorem propoſitæ alicuius Conſtitutionis teneri probè, plurimùm intereſt. Quâ quidem parte procliue eſt, de cuiuſque conſtitutionis Auctore iudicium, quoties videlicet ea vnius tantum Imperatoris nomen præfert: Atenim anxius ſæpe labor incurrit, vbi duorum pluriumve Impp. nomina Conſtitutionum inſcriptionibus indita reperiuntur: Moris quippe olim erat, vt cùm plures eodem tempore, diuiſis quamlibet Imperij partibus, imperarent, atque adeò quamlibet ab vno tantum Imperatore reuerà ſcripta lex eſſet, ex æquo tamen omnium nomina præferret. Quem morem qui ſiue neſciunt, ſiue minus attendunt, omnibus eam accepto ferre perperam ſolent: Quod huic ipſi conſtitutioni euenit, quam ſub *Arcadij & Honorij* nominibus paſſim laudari videmus, etiam ab iis qui ex profeſſo ad eam ſcripſêre: cùm tamen alterutri tantum ea ῥητῶς tribuenda ſit. Quomodo ſanè olim quoque Leges nonnullas, quamlibet plurium nomina præferentes, vni deinceps ῥητῶς tribui rectè videmus, *v.*

g.l.7.C.Th. de proximis, l.9. de maleficis. Quanto denique Hiſtoricæ veritatis detrimento conſtet huius rei ignorantia, teſtes eſſe poſſunt vel *Valentiniani Tertij Nouellæ*, Theodoſianis permixtæ, & vtriuſque nomina præferentes, quas ſi quis Theodoſio tribueret, in Hiſtoriæ veritatem grauiter peccaturus eſſet; quod iam norunt notaruntque harum rerum periti.

Ergò, vt de Conſtitutione noſtrâ dicamus, *Arcadio* Imperatori, cui Oriens in Imperij diuiſione ceſſerat, eam tribuendam, aio: duplici argumento, tùm Inſcriptionis, tùm & Subſcriptionis (nam alioquin in ipſo Legis contextu ſeu corpore ni tale omninò occurrit, quod non etiam Honorio Imperatori, & ſic Imperio Occidentali conuenire poſſit) Inſcribitur ſcilicet hæc lex *Eutychiano PP.* qui quidem Pręfectus Prætorio in Orientis ſeu Arcadij imperio fuit: vt diſertis verbis teſtatur Socrates, *lib. 6.c.2. in fin.* Agens ſcilicet Socrates, de Eutychiani huius Cõſulatu (qui proximo ab hinc ann. Domini CCCCXVIII. congruit, & de quo videndi ſunt Faſti Conſulares, variæque Conſtitutionum ſubſcriptiones) ſic ſcribit: ὑπατείᾳ τῇ ἑξῆς ἣν ἐπετέλουν ἐν μὲν τῇ Ῥώμῃ ὁ βασιλεὺς Ὀνώριος ἐν δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει Εὐτυχιανὸς ὁ τότε τῶν βασιλέων ὕπαρχος. Quo loco Socrates, per τῶν βασιλέων ὕπαρχον intelligit, *Præfectũ Prætorio*, nil aliud: Quare Interpretatio vulgata minus rectè ita habet, *Eutychianus tùm Imperatorum Præfectus Rempubl. animaduertit.* Notãdũ interim illo Socratis loco *Præfectum* τῶν βασιλέων dici, etſi reuerâ is ſub vno tantum Arcadio ageret, formulâ tum ſolemni, vt quis *Præfectus Auguſtorum* diceretur, etſi ſub vno tantum Auguſto ageret, vti conſtat ex aliis infinitis locis.

Fuit igitur Eutychianus P.P. in Imperio Orientali: quod & ipſum poſtea luculentius adhuc efficietur ex aliis variiſque Conſtitutionibus, ad eundem Eutychianum PP. datis, & ſic Arcadio hæc lex, quæ ad eum data

eſt,tribuenda venit.

Liquet id inſuper ex ſubſcripto huic legi *Ancyræ* nomine,vbi hæc lex Data dicitur:Ancyram quippe in Orientis imperio (ac nominatim in prouinciâ Galatiâ, diœceſeos modò Aſianę,modò Pōticę) & quidem Metropolin fuiſſe cuivis conſtat. De quâ tamen Ancyrâ non inopportunum fuerit,nonnulla ex huius æui hiſtoriâ adnotare (Vt omittam,quæ in Hiſtoriâ Eccleſiaſticâ hoc ſæculo plurima occurrũt,de Ancyrâ Ancyraniſque Epiſcopis & hæreſibus) ſub Conſtantio Imp.ita de eâ Vetus orbis deſcriptio, *cap.22.* quam nuper extuli,ſcribit:*Habet* [Galatia] *ciuitatem maximam quæ dicitur Ancyra, diuinum panem eminentiſſimum manducare dicitur.* Pingitur ea quoque in Itinerario (quod vulgò Peutingerianum audit) Turrita , more aliarum maximarum in Orbe Romano ciuitatum. Libanius item *Oratione 26. Apolog.pag.599.* ἐν Ἀγκύρᾳ τῇ πρώτῃ καὶ μεγίστῃ Γαλατῶν πόλει. In eâ ciuitate,quod notari ad rem noſtram validè cupio,huius ſæculi Principes per Orientem ſæpe conſtitiſſe reperio:veluti Conſtantium Imperatorem A.D.CCCXLVII.vt docet ſubſcriptio Legis 8.*C.Th.quorum appell.non recip.* Iulianum A.D. CCCLXII.teſte Ammiano Marcellino *lib.22.p.237.*Iouianum. A.D.CCCLXIV.eodem ſcriptore, *lib.25.extremo,* vbi & Valentinianus ab eo relictus eſt,eodem Ammiano auctore,*lib.26 circa princip.*ValentemImp. A.D.CCCLXV.eodem ſcribente *lib.26.pag.349.* & rurſum A.D. CCCLXXI.vt fidem facit ſubſcriptio *legis 76.C.Th.de decurionibus.* Arcadium quoque noſtrum haud ſemel ibi conſtitiſſe reperio:non tantum ſcilicet hoc A.D.CCCXCVII quod hęc lex docet,ſimul & *lex vlt. C.Th.de prædiis Senatorum*, quæ ei coaſſanda venit (de quo mox capite proximo) verùm etiam octennio pòſt, A. D. CDV. quod diſcere eſt ex ſubſcriptione *Legis 1. Cod.Th.Ne quis in Palatiis maneat:l.1.de menſoribus l.18 de palatinis ſacr. largit.* Imò eum locum in delitiis Eutropio fuiſſe,qui ipſe in deliciis Arcadio hoc

tempore

tempore erat (de quo *cap.* 12. *&* 13.) teſtis Claudianus biennio poſt, *lib.* 2. *in hunc Eutropium.*

Mitior alternum Zephyri jam bruma teporem
Senſerat, & primi laxabant germina flores:
Iamque iter in gremio pacis ſolemne parabant
Ad muros Ancyra tuos, authore repertum
Eutropio, pelagi ne tadia longa ſubirent,
Sed vaga laſciuis flueret diſcurſibus ætas:
Vnde tamen tantâ ſublimes laude redibant,
Ceu victos traherent Medos, Indumque bibiſſent.

Et iterum

Cum Duce mutata vires, Byzantia robur
Fregit luxuries, Ancyranique triumphi.

Quibus quidem locis (niſi *Amphyſæ* & *Amphyſani* legamus, vt nonnulli volunt, ad *Amphyſſam* id referentes, de qua Strabo, Plinius, & Stephanus) Claudianus Eutropio exprobrat receſſum ſolemnem vrbis Ancyranæ, quam luxui delegiſſet, cùm alias hac in Medos, & ſic Perſas & Armenios iretur, atque ab his triumpho peracto rediretur. Quæ ſanè cauſa eſt, cur Principes Orientis ſubinde Ancyræ conſtiterint: Conſtantius inquam, Iulianus, Iouianus, Valens: de quibus ſuprà. Ergò ex ſubſcripto quoque huic conſtitutioni *Ancyræ* nomine manifeſtum eſt, eam Auctorem habere Arcadium Imp. & ſic ad Imperium Orientale referendam eſſe.

II. Et quidem, (quod ſecundum) ex eodem iterùm Eutychiani PP. [de quo ſuprà] nomine diſcere licet, hâc conſtitutionem ad eam propriè Orientalis Imperij partem ſpectare; quæ ſpeciali Præfecto Prætorio Orientis parebat. Scilicet; hac tempeſtate, vt Occidens in duas Præfecturas Prætorianas diuiſus erat, Galliarum videli-

cet & Italiæ: ita & Orientale Imperium in duas pariter ſcindebatur, nempe in Præfecturam Prætorianam *Orientis*, & alteram *Illyrici*, quarum hæc duabus diœceſibus conſtabat, Macedoniæ videlicet & Daciæ illa verò quinque, puta Orientis (ita ſpecialiſſimè dicti) Ægypti, Aſianę Ponticæ, Thraciæ. Quarū Diœceſeon notitia deſumenda eſt ex Breuiario Sexti Rufi *ad Valentem Imp* quod is, ſcripſit A.D. CCCLXX. item ex indice Schonhouiano, qui ſub Theodoſio M. ſeptennio ferme, vti ipſe ſuppuro, ante hanc L. ſcriptus eſt, circa A.D. CCCXC. & ex Notitia Imperij, quæ ſub Theodoſio Iuniore ſcripta eſt, 30. poſt hanc l. annis A.D. CDXXVII. Ergo cùm duo PP. in Imperio Orientali eſſent & quidem hoc ipſo tempore Anatolius PP. Illyrici foret, vt docet *lex* 12. *C.Th. de Iudæis l.*3. *de conditis in publ. horr. & l.*6. *ad SC. Claudianum*, Eutychianus, cui hæc lex inſcribitur, PP. Orientis erat, vt apparet ex quamplurimis aliis Conſtitutionibus, quæ ei inſcribuntur: puta ex *l.*33. *C.Th. de hæreticis*, vbi agitur de vrbe Conſtantinopolitana: ex *l.*8. *de cenſitoribus*, vbi de vrbe Hierapolitana. ex *l.*25. *de erogat. mil. ann.* vbi de Epiphanis ordine: ex *l.*57. *de appellat. l.*16. *de pœnis, l.* 4. *de patrocin. vic.* vbi de Proconſule (Aſiæ ſcil.) Comite Orientis, & Præfecto Auguſtali: ex *l.* 1. *de nauibus non excuſandis*, vbi de Ægypto. Indubiè igitur Eutychianus PP. Orientis fuit: & quidem iterum A.D. CDIV. vt diſcere eſt ex *l.* 92. *de operib. publ.* vbi de Eudoxiopoli agitur; & ex Palladio *in dialogo*, vbi Interpres *Eutychianum Prætorem* vertit, cùm debuerit, *Præfectum Prætorio*. Sic igitur liquet, cùm hæc lex ad Imperium Orientale pertineat, non ſpectare eam ad Macedoniam vel Daciam, quę PP. Illyrici diſpoſitioni ſuberant, verum ad P.P. Orientis.

Et hęc de *Authore* huiuſce Conſtitutionis; & ad quamnam Imperij, & quidem Orientalis, partem ea pertineat: quæ duo priora ſubſidia eſſe dixi, ex hâc ipsâ L. petenda, quibus perueniri deinceps ad Hiſtoricas veraſque

eius

eius cauſas gradatim poſſit.

III. Tertium ſubſidium, ex hâc ipſâ pariter l.deſumptum, eſt *Æra Temporis* ſeu *Conſulatus* huic l.ſubſcriptus. Regulariter ſcil.omnis Hiſtoriæ portio de temporis adnotatione fidem meretur, contra, de fide nulla non periclitari ſolet, quæcunque certo temporis characteriſmo deſtituitur: Denique, temporis adnotatio eſt, veluti λύχνος ἐπὶ λυχνίας· κἂν τοῦτο ἀνέλῃς, ἀνεῖλες τὸ φῶς καὶ πάντα σκότους καὶ πολλῆς ἐνέπλησεν ταραχῆς quod Chryſoſtomus dicebat. *i. inſtar candelæ ſupra candelabrum: quod ſi tollas, & lumen ſuſtuleris, omniaque tenebrarum & confuſionis plena feceris.* Et idem rurſum, καθάπερ ὅροι καὶ στῆλαι ἐν τοῖς ἀγροῖς τὰς ἀρούρας οὐκ ἐῶσι συγχεῖσθαι, οὕτως οἱ χρόνοι καὶ οἱ καιροὶ τὰ πράγματα οὐκ ἐῶσιν ἀλλήλοις συμπίπτειν, ἀλλὰ διείργοντες ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰ, καὶ κατὰ τὴν προσήκουσαν ἕκαστα διατιθέντες τάξιν, πολλῆς ἀπαλλάττουσιν ἡμᾶς ταραχῆς. i. *Quẽadmodũ termini fineſque in agris fundos miſceri non patiuntur: ita & Tempora res inuicem confundi non ſinunt: verum ab inuicem ea ſeparantia, & ſecundum debitum ordinem ea diſponentia; magnâ confuſione nos liberant.* Quæ omnia appoſitè Chryſoſtomus ſcribit, *Homilia. 2. de Oſa & verbis illis, vidi Dominum circa finem, tomo Sauiliano* 5. *p.* 137. quibus ſimilia quoque occurrũt apud Libanium, in eâdem re, (de Conſulatus inquam adjectione) *panegyrico in Iuliani Conſulatum p.* 230. Atque, vt cæteroquin characteriſmus temporis varium vſum habet, in Conſtitutionibus ſanè plurimum confert, ad falſas earum cauſas, quæ afferri poſſunt, refutandas, vice verſâ ad veras eruendas. Ergò dicitur: hæc conſtitutio data, *Cæſario & Attico Coſſ.* 1. A.D. CCCXCVII. & quidem *prid. Non. Septemb.* Quo ſcilicet tempore Arcadius triceſimumſecundum non vltra menſem, in Imperio agebat poſt Theod. M. Patris obitum, ætatis verò annum viceſimum nondum expleuerat, Eutropio Eunucho tùm obnoxius. Quæ ſingula deinceps vſui nobis erunt, ad eruendam è cubili ſuo veritatem hiſtoricam hujuſce Legis, vt conſtabit ex *cap.* 12. & 13. Non inani igitur tantum obſeruatione, quaſi Conſulatus ille, aliàs

C

celebris (vt Occidentalia omittam) veluti Flaccillæ eo Conſulatu Arcadio natæ; Nectarij item Ep. Conſtantinopolitani morte, hoc ipſo menſe Septembri, Iohannis Chryſoſtomi inuicem ad ſedem Conſtantinopolitanam euocatione (quod paulò poſt hanc legem factum eſt) hâc quoque lege nobiliſſimâ inclaruerit.

CAP. IV.

SVBSIDIVM quoque aliquod ex Coniunctione Legis *vlt. C. Th. de prad. Senator.*

Coniungendarum inter ſe Legum vtilitas. Lex vlt. C. Theod. de Prædiis Senatorum *cum hac l. coniungenda. Eius Legis ſententia.* Defenſores *Senatus. Quidnam ex hac cõiunctione colligatur. 1. Vtramque eſſe de* Senatoribus. 2. *Etiam per prouincias conſtitutis 3. eorumque dignitate & ſecuritate. 4. Ad varias tum de iis querelas. Viceuerſa vtramque ad Relationem Eutychiani PP. emiſſam. Generalem tamen eſſe, & ad ſimiles caſus porrigendam.*

INTER cætera Iuris noſtri κρυφεῖα ſiue arcana haud poſtremum eſt συνθέσεως καὶ παρατάσεως myſterium: Quando videlicet diuerſa eiuſdem Conſtitutionis ſiue Legis capita, quæ initio quidem cohæſerant, à ſe inuicem verò aliquãdo vel à Theodoſiani Codicis conditoribus, vel à Iuſtinianeorum librorum

brorum

brorum auctoribus diuulſa, atque in diuerſos titulos pro argumenti varietate diſiecta, diſtracta, inter ſe rurſum coaſſantur, compinguntur, & ſic in vnum rurſus corpus compelluntur & coaleſcunt. Hâc enim ratione *ſolidum* fermè *corpus* τέλειον εὐσύνοπτον conficitur, eaque res τῆς πρα-γματείας ἐνάργειαν *perſpicuam præbet rei notitiam*, vt de Hiſtoriæ alioquin membris in vnum ſociatis Polybius ſcribebat: cui ſimilia videre eſt apud Longinum περὶ ὕψους. Denique hâc quoque ratione de veris Conſtitutionum occaſionibus & Rationibus, Fineque liquere ſæpe poteſt, vt alias huius συνθέσεως vtilitates nunc omittam.

Sanè cùm id in aliarum complurimarum Legum coniunctione videre liceat, id ipſum quoque cernere eſt in coniunctione Leg. *vlt. C. Theo. de prædiis Senator.* cum hac noſtra: quæ ſanè cùm inſcriptione & ſubſcriptione cum hac omnino pariet, id eſt eundem Imperatorem auctorem habeat, & ad eundem Eutychianum PP. emiſſa ſit, dataque eodem die & loco, Conſulibus iiſdem, ex eadem prolixiore Arcadij Conſtitutione, quæ varia capita continebat, deſumpta fuit, atque adeò huic noſtræ, cui initio cohæſerat, rurſum ſocianda venit. Verba eius hæc ſunt.

Impp. ARCADIVS & Honorius AA.

Eutychiano PP.

DOcuit Tua Sublimitas, exactionem tributorum Senatus non poſſe concurrere, adeò vt in nonnullis prouinciis Senatorij canonis medietas in debitis reſederit. Atque ideò, cæteris in prioris Legis ſerie permanentibus, id ſolum corrigi atque emendari iubemus, vt Senatorij fundi non per Officia, ſed per Curiales potiùs exigantur, ad

Officiales Rectorum prouinciarum, quibus Senatorij canonis exactionem nuper indixerat, haud ſatis efficaces in exactione fuiſſent, ſic quidem vt in nonnullis prouinciis Senatorij canonis dimidia pars in debitis ſeu reliquis reſideret, ſeu adhuc deberetur) Arcadio id nunc *d. l. vlt.* reuocare ſeu corrigere viſum, impacto rurſum Curialibus hoc exactionis onere. *Cæteris* tamen, addit, *in prioris Legis ſerie remanentibus.* i. ſalua in cæteris Senatoria dignitate, ac nominatim ne commixtione Senatorum & Curialium, Senatoria dignitas Curialium vtilitate vileſceret. Huius rei curâ,ſpeciali per ciuitates *Defenſori Senatus* delegatâ. Quòd ſingulare admodum eſt. Quomodo ſcilicet, miſeræ plebi à potentiorum & Curialium iniuriis vindicandæ per ciuitates Defenſores hac tempeſtate conſtituti erant, ita & per ciuitates & prouincias defendendi Senatus cura nonnullis mandata erat: defendendi, inquam, inter alia, ab impotentia & vtilitate Curialium.

Hæc perſpicua eſt dictæ *legis vlt. Cod. Theod. de præd. Senatorum* ſententia. Quæ ſi iam huic legi noſtræ coaſſetur, ex iis coniunctis, hæc conficientur. Primò, Arcadium de Senatoribus integra illa conſtitutione ſua, vnde vtraque lex deſumpta eſt, egiſſe. Secundò, hanc Legem *Quiſquis* exinde deſumptam, accipiendam quoque de Senatoribus per prouincias conſtitutis, de quo *cap.* II. Tertiò, varias aduerſus Senatores querelas ad Arcadium hac tempeſtate perlatas: quæ fiſci partim rationes ſpectarent, quibus mederi voluit *d. l. vlt.* partim verò cùm mederi nollet, vel certè mederi non poſſet, factionibus, quibus hac l. occurritur, occaſionem præbuerint. Quartò, vt Senatoriæ dignitati *d. l. vlt.* ita & ſecuritati *hac l.* proſpectum iuiſſe Arcadium. Quintò, ex ea quoque Lege conficitur, conſtitutionem hanc totam eſſe reſcriptam ad *Relationem* Eutychiani PP. qui Arcadium ſuper nonnullis docuerit: *Docuit*, inquit, *Tua ſublimitas*: Re-

lationem, inquam, de caſibus aliquammultis ſingularibus, quod colligere eſt ex illis verbis, *Poſt legem duntaxat latam:* cuius occaſione, generale hoc Edictum Arcadius emiſerit. Quare quod alias idem Arcadius ad eundem Eutychianum PP. anno primo CCCXCVIII. ſcribit, *l.9.C.Th.de diu. reſcriptis: Reſcripta ad Conſultationem amiſſa vel emittenda his tantum negotiis opitulari, quibus effuſa docebuntur* (cui quoque non abſimile fuit Macrini Imp. inſtitutum, quod memorat Capitolinus: concordat & *lex 2.& 3.Cod.de Legib.*) id huc non pertinet, vbi Generalis Legis, & ſic edicti, formula occurrit: *Quiſquis*, inquit, &c. etſi Relatio Legi occaſionem præbuerit. Et ſic ad ſimiles caſus producenda venit.

CAP. V.

SVBIECTVM ſeu CAPVT vnicum huius Conſtitutionis eſſe, non duo. Neque de Proprio Perduellionis crimine in ea agi.

Subiectum huius conſtitutionis quodnam. Cur ea poſita ſub diuerſis titulis: & quidem C. Theod. ſub tit. ad L. Corn. de ſicariis: *& quam rectè. Repetitarum Legum cauſa. Sub diuerſis Titulis. Vnicum huius l. caput eſſe: Non agi initio eius de proprio Perduellionis crimine, ſeu de nece Principis cogitata, Tyrannideue affectata. Argumenta in id varia. 1. Quia*

Quia lex poſita Codice Theodoſiano, & apud Græcos ſub Titulo de ſicariis. *2. Græcorum præiudicio. 3. Verba Legis nil tale continere. 4. Imò colorem ſeu rationem huius Legis oſtendere, agi in ea de improprio Perduellionis crimine. 5. Quia hæc lex eſt Noui Iuris introductoria. 6. Quia Arcadius id crimen prolixius inſectaturus fuiſſet. 7. Quia Principibus inſuetum, pœnas ſpeciales proponere in ſe quid cogitantibus.*

POST Auctorem huius Conſtitutionis cognitum, perſpecta ſimul ea Imperij Orbis Romani parte, ad quam ea pertinet: expenſa inſuper temporis, quod illi ſubſcriptum eſt, æra: tandem coaſſata ea cum altera lege cui coniungenda erat: breuiter, conſtitutionis huius tùm inſcriptione tùm ſubſcriptione diſcuſſis, Nunc ſecundo loco *Subiectum* ſeu *Argumentum* eius adæquatum accuratè ſpectandum venit. Quod ipſum vel maximè faciet, ad indagandas deinceps veras & Hiſtoricas eius cauſas, tùm etiam ne in eius Applicatione labamur.

Vt generale igitur, ita vnicum huiuſce legis ſubiectum & Argumentum eſt, de *Nece perſonis, poſt Principem tùm in adminiſtranda Republica, tùm dignitate proximis, per factionem præparata ſeu coneinnata:* Quod quidem homicidij cogitati crimen, quia Arcadio Maieſtatis criminibus ſociare viſum, ea re effectum eſt, vt vna eademque lex in duos Conſtitutionum Codices, Theodoſianum primò, mox Iuſtinianeum relata, ſub diuerſis titulis collocaretur: Poſita ſcilicet ea primum fuit à Codicis Theo-

ſiani conditoribus, ſub *tit. ad L. Corn. de ſicariis:* ſed & poſtea quoque ab Harmenopulo *lib. 6. tit. 6.* ſub *tit.* περὶ φονέων Non ea ratione, quam Antonius Contius coniiciebat, quod Theodoſij fortè ſæculo crimina maieſtatis Legis Iuliæ ſpecie non exercerentur: Cuius ſententiam refutat apertiſſimè vel titulus Codicis Theodoſ. peculiaris, *ad L. Iul. Maieſtatis:* vnà cum proximo, *ne præter crimen Maieſtatis:* &c. verum eò, quod inibi agatur de nece cogitata: Quod vtique crimen Legi de ſicariis regulariter ſubeſt. At enim, quia Arcadius Imp. necem ita qualificatam, Maieſtatis criminibus ſociatum iuit, ideò Tribonianus Codice ſuo eam in *tit. ad L. Iul. Maieſtatis* coniiciendam potiùs putauit: Nempe hic prædicatum ſeu diſpoſitionem Legis potius ſpectando, illi verò ſubjectum, diuerſis eam titulis indidêre: Quæ cauſa ipſa eſt, tot aliarum Legum in libris Iuris noſtri ſub diuerſis titulis collocatarum, repetitarumque. Exempli gratia eadem Conſtitutio, quæ anno proximo CCCXCVIII. ad eundem Eutychianum PP. data eſt, Codice Theodoſiano repetita exrat duobus locis: puta *l. 57. C. Th. de appellat. & l. 16. eod. Cod. de pœnis:* Codice itidem Iuſtinianeo duobus locis, puta *l. 6. de Epiſcopali aud. l. 29. de appellationib.* Ergò vtrobique rectè collocata hæc lex eſt: Neque minus rectè Codice Theodoſiano ſub *titul. ad L. Corn. de ſicariis.* Maximè, quia etiam non de ſummo Majeſtatis crimine in ea agitur, verum de improprio tantum: non de vero perduellione, ſed *fictitio*, πλαστικῷ quaſi perduellione.

Hic enim ille grauiſſimus error eſt, quo hactenus ab omnibus creditur, duo ſumma huiuſce legis capita eſſe: & prius quidem eſſe de vero Perduellionis crimine, quod ſcilicet in ipſum Principis caput & imperium attentatur: alterum verò, de eo quod in proximorum Principi capita necemque cogitatur: & ad priorem quidem ſpeciem pertinere volunt initium Legis: ad poſteriorem verò,

verò, verſiculum *de Nece etiã*. Adeò quidem, vt Vir doctus ab his verbis, *de nece etiam*, ſecundum caput huius Legis à ſuperiori diuerſum fecerit, ſejunxeritque. Quæ ſanè diuiſio ſeu dilaceratio totam huius l. ſententiam turbauit; & vt aliàs ſæpe graues errores admittuntur, ob Auctorum Legumque capita minus diſtincta, ita hic verſa vice ſæuus error admittitur, ob diſtractionem: Vnicum enim nonniſi caput hac l. continetur, *de Nece* videlicet *in Perſonas quaſdam Principi junctiſsimas proximaſque tum in Republ. adminiſtrandâ tùm dignitate per factionem cogitatâ*: Neque initium huius legis vti volunt eſt de Factione in Principis caput & Imperium.

Primum enim, quod modò notabam, ex ipſomet primoque hujuſce Legis poſitu Codice Theodoſiano ſub *tit. ad L. Corn. de ſicariis*, id colligere ſatis liceret, non agi inquam in ea de proprio Majeſtatis ſeu Perduellionis crimine, verùm de Nece tantum nonnullis aliis perſonis per factionem intentatâ: quod crimen etſi in Legem Cornel. de ſicariis fermè caderet, attamen Majeſtatis criminibus Arcadio id accenſere pœniſque ſeueriſſimis Majeſtatis ſubjicere placuerit.

Et verò (quod *ſecundùm* argumentum habeo) præjudiciis quoque Græcorum ſententia noſtra juuatur, qui ſanè huius l ſententiam exprimentes nonniſi vnicum eius caput efferunt. Leo primum & Conſtantinus Baſilicorum *lib. 60. ti. 36. Si quis* (nam Græca nondum edita habemus) *coniuratione factâ cum militibus vel priuatis, vel Barbaris occiderit Illuſtrem, vel generaliter qualemcumque Senatorem vel militem, maieſtatis reus iudicetur, & ſanguinis pœnam ſuſtineat cum publicatione*, &c. Cui ſubſcribit & ſcholium ibidem. *Factionis auctor, & inſidians Senatori* VEL *militi, tenetur Iuliâ Majeſtatis*, &c. Et Attaliata *in ſynopſi tit.* 69. ἐάν τις συνωμοσάμενος μετὰ στρατιωτῶν, ἢ ἰδιωτῶν, ἢ βαρβάρων, φονεύσῃ ἰλλούστριον &c.

Iam ſi (quod *tertium* eſt argumentum) verba ipſa Le-

D

gis, ſpectemus, nihil tale omninò illa præferunt, quale vulgò creditur: *Qui quis*, inquit Lex, *cum militibus vel priuatis, Barbaris etiam, ſceleſtam inierit factionem, vel factionis ipſius ſuſceperit ſacramenta vel dederit, de nece etiam virorum Illuſtrium &c. cogitarit.* Ecce indefinitam *Factionis* mentionem, ſed quam in ſequentibus demum Arcadius determinat *de nece etiam*, inquit, *virorum Inluſtrium*, &c. Eſt ſcilicet *factionis* nomen generale, quo ſocietas omnis illegitima intelligitur: quod etiam ſequentia oſtendunt, vbi *factionis* nomine, eam quæ in alios quàm Principem initur, ſignificari, negare contrariæ ſententiæ nemo poteſt. Et expreſsè mox Arcadius ἐθελλήλως *factionem & ſocietatem* poſuit: quæ *ſocietatis* alioquin vox de factionibus propria eſt, vt apud Tacitum *lib. 6. Annal.* Contrà, ſi de factione in Principem ipſum Arcadius cogitaſſet, num indefinito quæſo *factionis* nomine contentum eum fuiſſe putaremus, ac non potius *factionem adpetitæ maieſtatis*, vel *factionem coniurationis ac Tyrannidis* dixiſſet, quomodò ſanè loquitur Vopiſcus *in Aureliano*, vel quid ſimile. Fateor equidem, ſi non alia diſertè factionis in necem aliarum perſonarum ſpecies *hâc l.* memoraretur, *factionis* nomine, eam quę in Principes vel Rempubl initur, in dubio intelligi poſſe, ceu frequentiorem: atenim cum alia ſpecies quàm quæ in Principes initur, hac l. prolixè memoretur, eaque ſæpiùs eodem ſolóque *Factionis* nomine deſignetur, nulla certè recta ſermonis ratio interpretationem admittit, vt generali atque indefinita *factionis* apppellatione, initio quidem Legis eam nominatim quæ in Principes initur, intelligamus, mox verò eadem Lege aliud factionis genus accipiamus. Et verò ipſimet illi, qui contra cenſent, ſatis id fatentur, nõ poſſe hoc legis initium de Principe ipſo accipi, niſi quid addatur aut ſuppleatur: quomodò veteres & interlineares Gloſſulæ, quæ ſupplent, *contra Principem*: quomodò etiam fecit bonus Accurſius. *Factionem*, inquit, *id eſt, conſpirationem*

tionem: ET DIC *contra Principem*. Imò dic potius, Aurelianenſem hanc (vt iloquuntur) Gloſſam eſſe.

Sed &, quod *quartum*; ratio illa, ſeu potius Color ille, VTPOTE MAIESTATIS *reus gladio feriatur*, apertè oſtendit, agi tantùm hæc l. de Improprio ſeu Fictitio πλαςικῶ Majeſtatis ſeu Perduellionis crimine. Nam ſi de proprio Majeſtatis crimine ſenſiſſet quoque Arcadius, ridicula hæc omninò verba de eo forent: idémque opinor ſonarent, ac ſi diceret, *Maieſtatis reum ideò gladio puniendum, quia Majeſtatis reus ſit*. Sed enim cùm crimen quod aliàs Majeſtatis crimen non videbatur, ipſe verò Arcadius videri volebat (pro ratione rectè hæc verba addidit, *vtpote Majeſtatis reus*: id eſt, ad exemplum Majeſtatis reorum, aut, quaſi Majeſtatis reus eſſet: de quo prolixius *cap*. 15.

Quintò, ſi tota hæc lex attentè inſpicitur, *Noui* vtique hoc æuo juris eam introductoriam eſſe apparebit: quâ ſcilicet Majeſtatis crimen pœnæque nouæ cuidam ſpeciei applicantur, atque eâ de causâ pœnarum genera prolixè deſignantur. Quod vtique factum nòn oportuiſſet, ſi de proprio Perduellionis crimine ageretur.

Sextò, quis in animum ſuum ita inducere poſſet, Arcadium, atrociſſimum perduellionis in Principes crimen tàm paucis adeò verbis, quæ initio Legis contineatur perſtricturum fuiſſe, qui tam atrocibus & tàm prolixè alterum & improprium ſeu fictitium configit: Quique inter alia poſteriore caſu ῥητῶς pro ratione addat, *eâdem ſeueritate voluntatem ſceleris, quâ effectum puniri iura voluiſſe*: Quod alioquin propriæ perduellionis ſpeciei, conuenire maximè nemo negaſſit.

Poſtremum & id addatur, alienum id à Principibus omninò videri, vti ſuis ipſimet Conſtitutionibus pœnarum genera quid in caput ſuum molientibus denuncient. Certè, nulla duobus Conſtitutionum Codicibus Lex dati poteſt, nullaque alibi, quod ſciam, occurrit, quâ huic crimini Principes pœnas ſpeciatim indixerint, vt-

pote quæ vel ex arbitrio ipſorummet Principum pendeant, vel quas exprimi nil neceſſe ſit. certè, nullo ſatis pœnæ genere parricidale, ac nefandiſſimum crimen iſtud lui poſſe, omnia jura diuina humanáque clamant.

CAP. VI.

RECEPTÆ ſententiæ fundamenta examinantur.

Sceleſta *factio quanam dicatur hac l. Item,* Cōjuratio *quid.* ΔΥΣΦΗΜΙΑΝ *non vitaſſe hac l. Arcadium. Explicatio vocis* ETIAM, *ibi,* de nece etiam Illuſtrium virorum. *Interpretatio dictionis* ET, *& quonam ea referatur, in illis verbis:* Nam & ipſi pars corporis noſtri ſunt.

ET ſunt tamen, quæ contrà mouentur, ruendę vulgatæ ſententiæ. Et quatuor quidem quantum equidem ipſe repeto. Primùm aiunt, *ſceleſtæ factionis* appellatione huius l. initio per emphaſin Principis perſonam appetitam ſignificari. Ego verò putabam; *ſceleſtam* dici, ad denotandam facinoris magnitudinem, & ad ſceleris execrationem: non etiam (quod Vir doctus putabat) ad differentiam factionis, quæ in bonam quoque partem ſumitur, quod dilutum hic nimis eſt: non rurſum, ad indicandam factionem in Principem, ſeu in vitam & caput eius initam. Sic ſanè pari execratione, *ſcelerata factione* Barbaris facultas deprædationis in Romanos dari dicitur *l. 9. Cod. Iuſt. de re militari,* ſeu *l. 1. C. Th. eod. tit.* Etſi non negem (vt hoc addam) vt apud Q. Curtium

tium *lib.3. ſceleſtum conſilium*, ita & apud Tertullianum *Apologetici c.35. ſceleſtarum partium ſocios* eos propriè dici, qui de nece Principis cogitauerant, verum haud ideò, quia *ſceleſti* vox ibi vſurpatur, verùm quia ex ipſa totaque Tertulliani narratione apparet, eò id pertinere: nempe quia eo capite Tertullianus eâ de re diſertè agit, variis quoque exemplis in id allatis, & *parricidarum* nomine eis indito. Sic ſanè & Tacitus *Annali tertio*, de majeſtatis crimine agens, diſertè & apertè dixit, *vana à ſceleſtis, dicta à maleficio differre*, id innuens, multum intereſſe inter Majeſtatis crimen, quod dicto, & quod facto ſceleſto veſano que contrahitur. Quomodò idem Tertullianus priore è duobus *adverſus Nationes* libris, quos ab hinc aliquot annis extuli, *c.17. veſaniæ & vanitatis crimina*, in hâc ipſa re eâdem mente diſtinguebat.

Secundò loco aiunt, Imperatorem ideò initio huius l. ſe ipſum non nominaſſe, vel quia per excellentiam *Conjurationes*, de iis quæ in Principem factæ ſunt, intelliguntur: vel ominis deteſtandi causâ: quomodo *in l.9. C. de bonis proſcriptorum* iidem Imperatores dixerint, *ſi quis poſthac ſtylum*, QVOD ABSIT, *Proſcriptionis exceperit*. Verùm neutram horum ad rem quidquam facit. Primum enim *Conjurationis* vox, quam vrgent, hac l. nuſpiam occurrit: neque ſi occurreret, ideò de conjuratione in Principem neceſſariò ea lex âudienda foret: etſi ſcio plerunque ita *conjurationis* vocem efferre, pro eâ videl. quæ directo in Principem vel Rempubl. initur: *conjuratio* enim eſt, quælibet ſocietas ſeu factio ſecretiore aliquo ſacramento fœdereq; nexa. Secundò, quod de ominis euitandi cauſa adferunt, neque rectè hùc aptatur, neque exemplum ex *d.l.9.* deſumptum quicquam hùc facit: Scio equidem, non in eâ tantum l. verùm alibi ſæpè, Principes δυσφημίαν euitaſſe, cuiuſmodi exempla occurrunt quoque *l.1. C.Th. de quæſtionibus & l.1. C.Th. de maleficis*: verùm neque illa δυσφημίας euitandę formulâ *in d.l.9.* vſurpata, cum hâc l.

rectè componitur,cum eâ formulâ non rei ipſius ſeu criminis δυσφημία euitetur, vt in *hâc* l.euitatam ab Imp. volunt,verùm malum tantum omen caſus aduerſi: Neque etiam formulæ, ad δυσφημίαν rei ipſius euitandam alibi vſurpatæ,appoſitè huc traducũtur: Illis quippe exemplis, etſi rei δυσφημία euitetur,attamen & *formula* ipſa δυσφημίας expreſsè apponi ſolet: & aliis quoque verbis res ipſa apertè ſatis indicatur. In hac vero lege nil tale: vbi neque *formula* δυσφημίας occurrit, neque *aliunde* res eam, quam volunt,interpretationem accipere poteſt.

Præcipuum communis ſententię fundamentum,in his verbis conſiſtit: *de nece etiam virorum Illuſtrium: Quiſquis,* inquit Arcadius, *cum militibus vel priuatis,Barbaris etiam, ſceleſtam inierit factionem, aut factionis ipſius ſacramenta ſuſceperit vel dederit,de nece* ETIAM *virorum Illuſtrium &c.cogitarit.* Nempe aiunt,particula iſtâ,ſeu dictione ETIAM, ſatis indicari, prius dicta ad Principem referenda eſſe. Iſtud vero eſt,quod Interpretes in errorem induxit: quaſi ſcil. vox hæc ETIAM relatiua eſſet ad alias perſonas,& quidem ad Principum, de quibus Imp.initio huius legis ſenſerit: atque adeo quaſi initio dicta de Principis perſona,nunc porrigantur ad alias ETIAM perſonas ibi nominatas. Fateor,particulam ſeu dictionẽ ETIAM eſſe extenſiuã ſeu ampliatiuã: verùm hoc loco non eſt ea extenſiua vnius perſonæ ad alias,ſeu nõ ſtat ea ampliatiuè reſpectũ perſonarum,verùm eſt ea hipotheſeos ſeu ſpeciei propoſitæ explicatio,determinatio,& circunſtantię cuiuſdã,quã lex inſuper requirat, præter ſuperiores in hac facti ſpecie,index: Nẽpe Arcadius cùm de factione inita initio Legis egiſſet,ilicò mox,nõ de omni factione agere ſe hiſce verbis oſtendere voluit,verùm de tali, in quâ ETIAM, *i.ſimul,quin etiam,inſuper,præterea, nominatim,* de nece perſonarum Principi proximarum cogitaretur.

Neque firmius eſt quartũ argumentũ,quod ex ſequẽti αἰτιολογίᾳ deſumunt; *nam* ET *ipſi pars corporis noſtri ſunt*, ibi.

De nece

De nece etiam Virorũ Illuſtrium qui conſiliis & conſiſtorio noſtro interſunt,Senatorum etiam (*nam* Et *ipſi pars corporis noſtri ſunt*) *&c.cogitauerit*. Quam copulam ſeu particulam Et eò pertinere cenſent,quaſi eâ indicetur,in ſuperioribus Imperatorem de ſe ipſo, corporeque ſuo egiſſe vel ſenſiſſe.Nam & hoc ſi quod aliud inane eſt:neque enim hæc verba eò pertinent,quaſi Imperator initio Legis de ſe ipſo ſenſerit, verùm eò, vt oſtendat,cur Senatorum *quoque* necem, non Illuſtrium modo Conſiſtorianorum per factionem cogitatam Majeſtatis crimini deputet: nempe,quia Et *ipſi pars corporis ſui ſint*,pariter ſcilicet, vt Illuſtres Conſiſtoriani pars corporis ſui ſunt.Ergò dictio Et:*nam & ipſi* reſpicit ad Illuſtres Conſiſtorianos immediatè antea nominatos,& ordinem (vt loquuntur) inducit inter Conſiſtorianos & Senatores:Quaſi diceret Arcadius: Etſi Senatores Illuſtribus ἐμπράκτοις Conſiſtorianis dignitate actuque & propinquitate Principis, inferiores ſint, Illuſtréſque adeò illi propriè magis loquendo,& verè magis pars corporis Principis ſint,nihilominus tamen Et ipſos quoque Senatores pariter ſui corporis partem cenſendos. De quo plenius *cap*.15. Nempè dictio Et, hoc loco implicat caſum magis dubitabilem ſuperiore proximè antea nominato.

C A P. VII.

Argvmentvm huius legis eſſe,de *Fictitia* quadam,ſeu Quaſi Perduellionis ſpecie:vbi *Maieſtatis* crimina ſpeciéſque diſtinguuntur.

Maieſtatis crimina in quatuor ſpecies diducuntur. 1.Perduellionis. 2.Venerationis *violatæ*. 3.

Auctoritatis *publicæ, ſiue impedita ſiue intercepta. Perduellionis exempla quædam vetera, ab huius l. ſpecie haud prorſus abhorrentia. Cur olim Magiſtratu pop. Rom. &c. occiſo, Maieſtatis, crimen contraheretur. 4. Maieſtatis criminis noua ſpecies hac l. inducitur.*

CVM igitur hâc l. de proprio Perduellionis crimine nullâ eius parte agi comprobauerimus, verùm de Noua tantùm ſpecie quadam, quam Arcadio Maieſtatis & Quaſi *Perduellionis* criminibus accenſere atrociſſimiſque pœnis perſequi libuerit. Videndum nunc eſt, quodnam ſit illud Maieſtatis genus, ſeu ad quamnam Maieſtatis ſpeciem referendum ſit.

Id vt commodiſſimè fiat, Maieſtatis ſpecies hîc diſtinctè proponere iuuat, nam de ipſo *Maieſtatis* nomine monere ſuperfluum puto, cùm iam notiſſimum ſit, Maieſtatem verti vel in Imperio vel in dignitate Imperij: id eſt in ſecuritate & Amplitudine Imperij, vel in veneratione: quomodo & Cicero *pro Rabirio & 2. de Oratore* dixit, *Maieſtatem in Imperio, & dignitate pop. Romani conſiſtere.* Et Iulius Seuerianus in præceptis artis Rhetoricæ *Maieſtatem imminuere eſt de dignitate aut poteſtate populi Romani aliquid derogare*, vt Maieſtatis proinde crimen committat, qui aduerſus horum quid molitur.

Tres igitur Maieſtatis criminis ſpecies conſtitui oportet. Primum & atrociſſimum eſt perduellionis, quod Vlpianus ita deſcribebat, cùm quis hoſtili animo aduerſus Rempublicam vel Principem animatus eſt *l. vltim. ff. ad L. Iul. Maieſtatis.* vnde etiam Gloſſæ Græcæ ſuam Perduellionis deſcriptionem habent. Idem Vlpianus *lib. 7.* de Officio Procõſulis *l. 1. §. 1. ff. ad L. Iul. Maieſt.* ita deſcribebat, *quod aduerſus populum Romanum vel ſecuritatem eius*

commit-

ttitur. Aduerſus Populum Romanum : nam ita adhuc hoc tempore, quanquam ſub ſtatu Monarchico, loqui mos erat. Populi ſcil. Romani nomen velut vmbra quædam priſtinæ Reipublicæ & ſimulacrum hoc æuo alicubi retinebatur, cùm aliàs poteſtas Populi Romani Ei & IN EVM tranſlata fuiſſet i. (nam hic verborum iſtorum ſenſus eſt) penitus & abdicatiuè: Hinc & *populi iura* quædam fuêre, vnde titulus Legéſque *de iure Fiſci & populi leg.* 1. *ff. de bonis damnatorum* : & apud Lampridium, *in Alex.Seuero*: & Paulum *lib.*5.*Sentent.tit.*12. Sed & *Legatus Pop. Romani*, apud Spartianum *Seuero*, & alios adhuc audiebar. Ergo quiſquis hoſtili ſeu perduelli animo in Rempubl. vel principem animatus eſt, perduellionis crimen contrahit. Et rectè, cùm neque aliunde perduellionis nomen, quàm ab *perduellibus* i. hoſtibus dicatur, quod notiſſimum. Id verò fit, vt innumera eius exempla *Principio* aliquo catholico, ſeu vinculo conſtringam; cùm quis ſtatum publicum euertere Pacem, Quietem, ſecuritatem publicam ſiue in totum ſiue pro parte turbare, publicæ pacis & ſecuritatis domi pignora, vires, ſubſidia tollere, labefactare, externorum vires in Rempubl. proritare, réve aliquâ adjutare nititur. Quò ſanè pertinent fermè vetera Perduellionis iudicia : de qua ſpecie fuit primum caput Legis Iul. Maieſtatis, vt docet *lex* 2. *ff. ad L.Iul.Maieſt.* quò denique pertinent exempla fermè quæ continentur *l.* 1. 2.3.4 *ff. eo.tit.* Ex quib. apparet, errorem eſſe Viri docti (qui ſectatores deinceps conſequutus eſt) qui perduellionis crimen tùm demum contrahi putabat, cùm vniuerſa Reſpublica offenditur, non cùm pars eius tantùm, quod ideo *ſpeciale Maieſtatis* crimen vocant. Imò verò, perduellionis crimen ab hoſtili tantùm in Rempubl. animo æſtimandum venit: Etſi non omnium perduellionis ſpecierum eædem pœnæ fuerint. Tranſlatâ quoque in Principes penitus Republica, atque vbi vnum hodie Reipublic. caput eſt, perduellionis crimen,

Principum quoque reſpectu contrahitur, puta cùm quis hoſtili animo in eos animatus *dict. l. vltim.* vel ſacra eorum capita parricidali furore & veſania appetere, vel Imperium his detractum ire Tyrannide affectata ſuſtinet: Quod genus, non *parricidas* tantùm, verùm & Αὐτόχειρας Græci dixere, quique ab his mutuati ſunt ſequioris æui ſcriptores. De quo perduellionis crimine ſenſit quoque Arcadius Chariſius *l. 10. §. 1. ff. de quæſtionib. In maieſtatis crimine* inquit, *quod ad* PERSONAS *Principum attinet.*

Secundum Majeſtatis crimen voco, *læſæ Venerationis:* quotiens videlicet, non hoſtili quidem in Rempubl. aut Imperium ipſum animo, ſalus aut ſecuritas eius appetitur, verùm debita tantum Principibus veneratio facto dictóve aliquo atroci violatur, puta maledictis in eos jactatis, vel ſtatuis eorum violatis *l. 6. 7. ff. ad L. Iul. Majeſtat. & tit. Cod. Si quis Imperatori maledixerit:* videndæ & ἀνδριάντες Chryſoſtomi. Quomodo & apud Quintilianum lex illa *lib. 5. c. 10. Injuriam feciſti, ſed quia Magiſtratui, Maieſtatis actio eſt.*

Tertium Majeſtatis crimen conſtituo, *Auctoritatis* ſeu *Poteſtatis publicæ turbatæ:* quotiens quis videlicet non hoſtili rurſum animo in rempubl aut Principem, verùm audaci tantum facto aliquo vel Magiſtratui pro poteſtate ſuâ quid agenti obſtrigillat eiuſque Iuriſdictionem interturbat, quod C. Cornelio olim objectum, vel Majeſtatis ſtricturam aliquam ſibi indebitè vſurpat: quod in monetæ reis cernitur *l. 2. Cod. de falsâ monetâ*, & in priuati carceris vſurpatione *l. 1. C. de priuatis carceribus*, id genus aliis.

Vt ad Primum Perduellionis crimen redeamus, inter alia eo crimine tenebatur L. Juliâ, is cuius operâ dolo malo conſilium initum eſſet, quo armati homines cum telis lapidibuſve in vrbe eſſent, conueniretur, aduerſus Rempubl. locaue vel Templa (veluti Ianiculum, forum) occuparentur: Quove cœtus conuentusve fieret, homi-

nesve

neſve ad ſeditionem conuocarentur. Quò pertinet illud *de Oratore. Majeſtatem minuit is, qui per vim multitudinis rem ad ſeditionem vocauit.* 2. Item is qui collegiũ illicitum vſurpaſſet, *l.2.ff. de collegiis*, collata cum *l.1.ff ad L.Iul.Majeſt.*3. Item is cuius opera conſilio dolo malo conſilium initum eſſet, quo quis Magiſtratus populi Romani, quive Imperium poteſtatemve habebat, occideretur, vti ſcriptum reliquit Vlpianus *lib.*7. de Officio Proconſulis *d.l.*1.§.1.*ff.ad L.Iul.Majeſt.*

Quod poſtremum quidem ita conſtitutum, ſiue quod res ea ad ſecuritatem publicam pertinere videretur, pręſertim in prouinciis, quæ eorum Imperio coercebantur: ſiue quia Majeſtatis pop.Rom. ſtricturam aliquam gererent ſeu Majeſtatem populi Romani repręſentarent. Hęc inquam circa Magiſtratus populi Romani jam olim, qui conſilio inito, ſeu per factionem occiſi fuiſſent, conſtituta fuerunt. Atenim nondum eò proceſſum fuerat, vt Principes Majeſtatis ſuæ ſummæque fulgorem priuatis quibuſdam perſonis tribuerent, & ſic vt ſummo Majeſtatis crimine illigarentur, qui quid per factionem in necem perſonarum quamlibet Principi in adminiſtratione Reipublicę, dignitateq; proximarum, proximaſque Imperij ceruices, quid moliti fuiſſent. Atque adeò delictum iſtud nondum tale erat, quod aut ex ſcripturâ L.Iuliæ Majeſtatis deſcenderet, vel ad exemplum Legis vindicaretur; vt loquitur alioquin Modeſtinus *l.7.§.3.in fi.ff.ad l.Iul.Majeſtatis:* Verùm Imp. Arcadio viſum Majeſtatis ſuæ fulgore eas quoque perſonas, quæ ſibi in Republ. adminiſtrandâ dignitatéve proximæ eſſent, illuſtrare: De quo dicam plenius *cap.14.& 15.* Quomodò & mulieres maritorum fulgore radiiſque illuſtrari dicuntur. Et ſic quartam hanc nouamque Majeſtatis precariæ ſpeciem, Fictitiam videl. πλαστικὴν, & Exemplarem: Denique quaſi perduellionis conſtituere licet.

Digitized by Google

CAP. VIII.

CRIMINIS ſeu SVBIECTI de quo hac l. agitur conſideratio, & requiſita tria. Ac primò de FACTIONIBVS: & quidem, quod Secundum, in Necem aliquorum initis, in genere,

Tria concurrere oportere in hoc crimine, FACTIONEM *in necem perſonarũ, Principi in adminiſtrãda Repub. dignitatéve proximarum.* Factio *quid, & ſignate quidem in latrocinij & Maieſtatis crimine.* Factio & ſeditio *ſubtiliter diſtinguuntur: vtriſque Arcadius variis legibus occurrit, quarum pleræque ad Eutychianum PP. & quidem circa hoc ipſum tempus, datæ. Vnde argumentum, Eutychianum, pacis publicæ cumprimis ſtudioſum, earumque Legum auctorem fuiſſe.*

QVARTA hęc igitur Fictitiaque, πλαστική, Lęſę Majeſt. Precariæ, videl. & *quaſi perduellionis* ſpecies ex hâc l. haud abſurdè conſtitui poteſt, cũ videlicet Factio ἐπιβουλὴ in necẽ perſonarum Principi in Republ. adminiſtrãdâ dignitateve proximarũ, quibus Princeps Majeſtatis ſuæ ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτῆρα (huc tranſtuliſſe liceat) tribuit, ſinitur. Cæterũ tria in hoc crimine requiruntur, vt grauiſſimis pœnis hâc l. comprehẽ-

ſis

ſis locus eſſe poſſit: Factio, inquã, nõ nuda nex quomodo alioquin vulgò eam accipiunt) Rurſum, non factio quælibet, verùm in necem inita. Tertiò, neque in necẽ quorumlibet, verùm earum perſonarum ῥητῶς quæ hâc l. deſignantur. Vt proinde forma huius criminis in tribus conſiſtat: in *modo*, per factionẽ: in *fine*, puta in necẽ; in *objecto*, puta perſonis Principi in adminiſtranda Republ. dignitatéve proximis. Nõ igitur aliud factionis ſeu ſocietatis genus *ad hanc* l. pertinet, nõ nex quælibet, nõ aliæ perſonæ: veluti, ſi factio ob alias cauſas inita fuerit, exẽpli gratiâ ad liberãdũ reum, de quo factionis genere mox: vel ſi ſi nex perſonis hac l. cõprehẽſis aliter quàm per factionẽ, ab vno fortè aliquo, oblata fuerit. Id quod rectè animaduertit Andreas de Iserniâ *tit. quæ ſint regalia c.*1. Boſſius *de crimine læſæ Maieſtatis n.*8. *verſ. eſt verum*. Decian. *tractatu crimin. lib.*7. *c.*5. *n.*6. Capycius *dec.*130. *n.*13. Farinacius *de crimine læſæ Maieſt. q.*112. *inſpect.*1. *n.*69. Ac multo magis, ſi nex per factionẽ aliis perſonis intentata fuerit. Denique ſtria hęc in cõſideratione hic Arcadio venerũt, atque adeò Interpretibus venire debent, Factionũ, & quidem frequentiſſimarum tum odium: Nex per factiones oblata: & Perſonarum illarum quas dixi reſpectus. De ſingulis his videndum eſt: Ac primò de *Factionibus* ipſis.

Factio, eſt *ſocietas occulta, ſeu arcana, in exitiũ aliquod conflata, occaſionẽ erũpendi in tẽpore exſpectãs*. Quod vel ex hâc l. ſatis cõficitur. *Societatẽ* dixi ideò hac l. factio *&* *ſocietas* ἐπαλλήλως cõjũguntur: quomodo & Suetonius in *Auguſto* dixit, *plurimæ factiones titulo collegij noui ad nullius nõ facinoris ſocietatem coibant*: ideò rurſum *factionis ſacramentum* hac eadem l. dicitur. Dixi rurſùm, *occultam* ſeu *arcanam ſocietatem*: hinc adeo ſine Legis *arcanæ conſilia* factioni tribuuntur. His de cauſis *Factionis* nomen de Latronum ſocietate vſurpatur *l.* 11. §. *delinquitur. ff. de pœnis*: & apud Apuleium non ſemel *lib.*2.7.9 & factio cruenta, ſeditioni præruptæ conjungitur *l.* 9. §.9. *in fine de iniuſt.*

rupto, *irrito*: & duces factionum & ſeditionum concitatores junguntur *l.6.ff. de appellat.* Item factio Palmyrena *l.4. C. de ingenuis manumiſſis*. Paulò latius Feſtus *Factionis nomine ſeditionem & arma vocari*, ait: Laxius, inquam, *ſeditio* enim propriè eſt, cùm ea jam erupit, cum jam ſæuit: quæ & citra factionem præcedaneam, ſubito ſcil. & violento motu velut incendium repentè conflagrat, ſtatimque ad arma & manus reditur: factio verò, ex certa animi deſtinatione certo & præmeditato arcanoque conſilio concinnatur: vnde factio non tantum *iniri*, verùm & *præparari*, *concinnari* dicitur. ſed & *cogitationis* verbum hâc in re proprium hac l. vt & alias in Majeſtatis crimine *cogitatio* apud Curtium *lib.6 extremo*, Suetonium *Cæſare* & Tertullianum *Apolog. c.35. in fi.* Sanè vt factiones iſtæ ad alia patranda, ita in Majeſtatis crimine fermè initæ. Hinc illud Pauli 5. *ſent. tit. 29. In reum Majeſtatis inquiri prius conuenit, quibus opibus*, QVA FACTIONE, *Quibus hoc authoribus fecerit*: Nempe atrociſſima atque immaniſſima crimina & facinora raro ſuſcipiuntur, niſi ab iis, qui per factiones patrato ſcelere euaſuros ſeſe ante cogitarunt: ſiue dum multitudine ſeſe tutos fore putant, vt fermè *Quicquid multis peccatur, inultum eſt*: Et multos *Defendit numerus junctæque vmbone philanges*: ſiue quia auctor hâc ratione in incerto eſſe ſolet. Hinc adeò *factionum* nomen aliquando de conſpirationibus & conjurationibus in Principem, apud Capitolinum *Commodo & Pertinace*: Vopiſcum, *Aureliano*: viceuerſa, Factio omnis conſpiratio inter quoſcunque. Hinc & ſcelerata factio cum Barbaris ad deprædandi facultatem inita dicitur *dict. l. 1. C. Theod. de re militari*: Sed & *Factionis* olim nomen de diſciplina Chriſtianâ à Gentilibus vſurpatum, teſte Minutio Felice *in Octauio* & Tertulliano *Apologetic.* vt etiam conjuratio ſuperſtitioſa de hæreſi dicitur *l.53. Cod. Th. de hæreticis*. Denique in ſp. huius l. *factio* prædicatur de eâ, quæ inibatur in necem proximorum principi:

Pari-

Pariter vt ſeditione nonnullos hoc ipſo tempore perijſſe innuit Claudianus *lib. 2. in Eutropium.*

> *Diſſimulant ſocij, Coniuratique recedunt,*
> *Procumbit pariter cum Duce tota cohors.*
> *Non acie victi, non* SEDITIONE *coacti,*
> *Ne pereant, ritu, quò periêre viri.*

Cùm igitur Factionibus his & ſeditionibus, à quibus ſummum in Republ. periculum eſt, tùm alijs rationibus, tùm & legibus in tempore occurrendum Politicorum ſchola ſanciat, *lib. 5 polit. cap. 8.* καὶ διὰ τῶν νόμων πειρᾶσθαι δεῖ φυλάττειν, hoc exemplo Arcadius Imperat. varias ſubinde factionum & ſeditionum vias, quas in perniciem publicam tendere putaret, intercludere Legibus ſuis ſategit. Hinc adeò cohibitæ ab eo factiones, quæ religionis ſpecie moueri poterant *lege* 30 31. 32. 33. (quæ hoc ipſo anno CCCXCVII. data eſt) *& l. 34. 36. C. Th. de hæreticis l. 5. 6. de his qui ſuper relig.* (quæ tamen leges Ioannitas, ſeu Iohannis Chryſoſtomi ſectatores reſpiciûnt) & *lege decima ſexta Co. Th. de Paganis*, quæ & ipſa ad eundem Eutychianum PP. biennio poſt hanc legem data eſt. II. Cohibitæ item ab Arcadio factiones eæ, quæ leuandorum tenuiorum ſpecie, conflagrabant, abolitis videlicet vicorum patrocinijs, ſeu προστασίαις (in quas eſt quoque Libanij *oratio* περὶ προστασιῶν quam nuper extuli) *l. 3. 4. 5 C. Theod. de patrocinijs vicorum*, quæ duæ poſtremæ Leges rurſum datæ ſunt ad eundem Eutychianum PP. biennio fermè poſt hanc l. III. Item vetitæ ab Arcadio factiones eæ, quæ humanitatis cuiuſdam obtentu, per Clericos & monachos tùm inibantur, belli videl. cuiuſdam ſpecie, re[..]s imminentibus ſupplicijs eripere volentes *l. 16. C. Theod. de pœnis l. 57 de appellat.* (quæ & ipſæ rurſum Leges datæ ſunt ad eundem Eutychianum PP. anno proximo CCCXCVIII.) vt non pauci tùm Eccleſiaſtici factionum & tumultuum flabella fluêre, ὑπερβάλλειν (quod faten-

·dum) in Principes & Magiſtratus παῤῥησίᾳ, καὶ πέρα τοῦ προσήκοντος: quod vtrúmque de Ioanne Chryſoſtomo ſcribit Socrates *lib 6.c.5.v.*& Theodoretum *lib.5.c.28.32.*

Ergo & hâc l.factioni cuidam occurrit Arcadius,tendenti videl. in necem,perſonarum ſibi in Republ.adminiſtranda, dignitatéve proximarum, ídque propoſito Maieſtatis metu: qui & alioquin alias de Majeſtatis crimine Leges tulit: veluti,duobus poſt hanc l.menſibus,*l.3.C.Th. ne prater crimen Maieſtatis.*

Ex illis interim tot Arcadij Legibus, quibus ſeditionibus, tumultibus & factionibus occurſum iuit, ad Eutychianum PP.datis, colligi obiter ſatis poſſit,*Eutychianum* hunc paci & concordiæ publicæ ſanciendæ cumprimis hoc tempore invigilaſſe; atque adeò eas Leges (quod de hac noſtra iam probauimus *c. 3.*) proculdubio ad ſuggeſtionem & Relationem eius pleráſque ſancitas.

Et hactenus de primo & ſecundo requiſito in ſpecie huius L.vt pœnis ea comprehenſis locus eſſe poſſit, puta de Nece intentata,& quidem per factionem.Priuſquam de tertio ago, pura perſonis quibus per factionem tùm nex intentabatur, de factionum iſtarum circumſtantijs, modóque videndum eſt: quæ & ipſæ nos ad verum huius L. intellectum, & Hiſtoricarum cauſarum cognitionem paulatim & per gradus quoſdam ſubuehent.

CAP. IX.

De PERSONIS principalibus & Adminiſtris factionum in ſp.huius l.

Initium Legis eſſe, de* DVCIBVS *factionum: Duóque Ducum ibi genera indicari: Inire ***factionem***

ctionem cum aliquibus, quis propriè dicatur. Sacramenta factionis ſuſcipere daréque *qui dicantur. Adminiſtri Factionum tres hac l. deſignantur.* 1. Satellites: *quinam hi: Satellites hoc primum æuo in orbe Romano. Cur mitior pœna Satellitibus impoſita in ſpecie* Legis 19. C. Th. de pœnis. 2. Conſcij, *pro participibus ſceleris.* 3. 3. Miniſtri *qui.*

PERSONAS factionũ iſtarum partem conſtituentes, Arcadius Imp. hâc cõſtitutione duorum generum facit, puta Principales & Adminiſtras. *Quiſquis*, inquit, *cũ militib. vel priuatis, Carbaris etiã, ſceleſtã inierit factionẽ, aut factionis ipſius ſacramẽta ſuſceperit vel dederit.* Et ſub finem Legis: *Id quod de prædictis, eorum filijs, cauimus, etiã de Satellitib. conſcijs ac miniſtris, filijſq; eorum ſimili ſeueritate cẽſemus.* Prior ſc. ex his duabus ſentẽtijs eſt de Perſonis factionũ Principalibus, poſterior verò de Adminiſtris. Nempe in Factionib. ita fermè euenit, vt alij Principes Ducéſq; ſeſe Factionibus præbeant, ſiue quia audaciâ maximè prõpti ſiue quia potiores & potentiores: Alij verò, ſeſe ſatellites tantùm, vel cõſcios, vel etiam miniſtros prębeant: denique factionum Adminiſtri. De prioribus prius: Prima ſcilicet ſententia eſt de Ducibus ſeu Principibus factionum: Ita quidem vt duo rurſum eorum genera inibi conſtituantur. Prius eſt, eorum qui ipſi ſceleſtam factionem ineunt: id eſt Auctores factionis, ijdémque Duces: qui plebem ipſi commouent: Alij verò non Auctores, verùm qui initæ iam factioni Duces accedunt: Initium, inquam, huius l. accipi oportet de Auctore eodémque Duce Factionis. *Quiſquis*, inquit, *cum militibus ſceleſtam* I-

NIERIT *factionem.*, *Inire* nempe propriè hic factionem cum aliquib. dicuntur, inſtinctores, turbones, qui factionem ſuſcitant, alióſque ad factionem impellunt, flabella vera factionum, ὀχλοκόποι, φιλοθόρυβοι, νυκτοί: veríque Æoli, qui (vt ille ait) nocturnis fortè vel clandeſtinis colloquijs, flexove in veſperam die, dilapſis melioribus, deterrimum quémque congregantes inſerunt querelas, & graues de potentioribus ſermones, quæque alia turbamenta vulgi, ſicque alios impellunt: denique penes quos cauſa atque origo omnis furoris eſt, reliquis contagione tantùm fermè inſanientibus. Alij verò initæ iam factioni inter aliquos, Duces ſeſe præbent: Quomodò ferme noua cupientibus Dux & auctor quæritur, quod Tacitus XVI. *annali* dicebat. De his verò accipienda ſunt hæc huius L. verba, *aut factionis ipſius ſacramenta ſuſceperit vel dederit* (vbi obiter *vel* pro & vulgato huius æui ſignificatu, accipiendum eſt:) Nempe his verbis deſcribit Arcadius eum qui factioni iam initæ Dux adſciſcitur, vbi ſanè Ducem huiuſmodi ſacramentum, vt ab alijs ſuſcipere ita & viciſſim ipſum dare, & ſic vltrò citróque ſeſe in ſcelus obſtringere ſacramento oportet: Quare error eſt viri docti, qui hæc verba, *aut factionis ipſius ſuſceperit ſacramenta vel dederit*, interpretationem putabat proximè poſitorum verborum, *quiſquis ſceleſtam inierit factionem*, quaſi id indicetur, tam eſſe in culpa & tam dici factionem ſceleſtam iniſſe, qui alio authore coniurauit, quàm qui author coniurationis fuit: Imò verò *diuerſæ* Ducum ſpecies his duabus ſententijs indicantur: Ducum inquam: nam hoc initium eò pertinet, non ad alios factionis participes: de quibus demum erit altera illa ſententia ſub finem Legis.

Ergò in Ducees Auctoreſque factionum ſeueritatem primò hâc l. intendit Arcadius, vt cæteroquin iri primum adſolet in nefarios factionum & ſeditionum authores, Duceſque *l. 16. ff. de appellationibus.* Imò & ſæpe in

eos ſolos, quorum ideò ſupplicio crimen expiatur: quam in rem vide vel Ammianum *l.b.* 21. & plenius Liuius, aliique, id genus exemplorum. Nam quia nihil auſura fermè plebs creditur, principibus amotis, ideò prima ſemper Imperantibus cura eſt, vti factionum principibus occurrant, nouaque cupientibus Dux & auctor auferatur. Quod certè facit *hâc l.* Arcadius. De *Sacramentis* alioquin in factionibus & coniurationibus res nota, nempe peculiari quadam & quidem iuriſiurandi religione adhibita conjurationes & factiones iniri ſolitas, de quo affatim interpretes Salluſtii, Tertulliani. Et hæc de Ducibus Factionum, de quibus initio Legis.

Sequuntur Factionum *Adminiſtri*: de quibus fine Legis: Quorum etiam tria genera ponuntur, *Satellites, Conſcij, Miniſtri.* Qui quomodo inter ſe diſtinguendi ſint, videndum eſt: ac primò de Satellitibus.

Vt *Satellites* factionum, in Perſonarum quæ proximæ principi, initarum capita, hac l. memorantur, ita & ſatellites conjurationum in Principes ipſos concinnatarum per ipſos annos varij memorantur. Et quidem ſex Honorij conſtitutionibus, puta Gildonis ſatellites *l.* 19. *C. Th. de bonis proſcriptorum: l.* 19. *eod. C. de pænis. l.* 7. *eod. Cod. de metatis* (meminit & Auguſtinus *lib.* 3. *contra Creſconium Grammat. cap.* 11. vbi de Optato; *Quæ tamen*, inquit, *ita commiſit, vt inter Gildonis ſatellites præcipuus teneretur, haberetur, moreretur*) Stiliconis item ſatellites *l.* 20. 22. *Cod. Th. de bonis proſcript.* Heracliani *l.* 21. *eod. C. de pænis.* Quibus fermè locis omnibus, pariter vt hâc l. ſatellites pari ſeueritate, cum conjuratorum Ducibus & auctoribus habentur: Itẽ, vt ſatellites dictis Legibus fermè Tyrannis ipſis junguntur, ita primo loco hic poſt Duces pariter ponuntur ante conſcios & miniſtros: Erant ſcil. *Satellites* hi, poſt Ducem factiones primores, qui ſub ſe alios habuere, patrando ſceleri miniſtros, de quibus poſteà. Sic ſanè & apud Curtium *lib.* 6. *Huic*, inquit, *decem ſatellites tra-*

duntur: quorum ſingulos deni armigeri ſequebantur: ij ad alios coniuratos comprehendendos diſtributi ſunt.

Satellitum verò huius generis non alia aut antiquiòr mentio in Rebus Romanis occurrit, quam ab hiſce fermè temporibus. Erant hi Barbari, de valentioribus & procerioribus, εὐμήκεις (quorum plenus hìc tempeſtate orbis erat, de quo *capite proximo*) de quibus omninò accipio, quod Syneſius ſcribit *de regno p.*18.23.24. Sic quoque Claudianus *lib.* 2. *aduerſ. Rufinum*, milites, cum Rufinum interficerent, loquentes inducit.

—patiarne audire Satelles?
Qui Leges aliis libertatemque reduxi.

Clientum voce non ſemel eos idem deſignat *lib.* 2. *in Rufinum.*

Stipatus ſociis, circumque armata Clientum.
Agmina priuatis ibant famulantia ſignis.

Et rurſum

Et coniuratos hortatur voce clientes.

Sed & Rutilius Claudius Numatianus, *Itinerario ſuo* (quod is xx. poſt hanc l. annis ſcripſit) de ſatellitibus Stiliconis ſic canit.

Ipſa Satellitibus pellitis Roma parebat,
Et captiua prius, quàm caperetur, erat.

Et hæc de Satellitibus, quibus hâc l. eadem pœna quæ Ducibus Factionum injungitur. Et tamen, vt Enantiophano cuidam occurram, Lege 19. *C. Th. de pœnis*, Satellites Gildonis cuſtodiæ tantum mancipari, proſcriptionéque damnari jubentur. Cuius rei cauſa hęc eſt, quod jàm decennium eo legis tempore, à Gildonis morte, elapſum fuerat, cuius ſatellites quidam tamdiu quæſiti nunc primùm eruti, haud alia pœna poſt tantum temporis puniendi viſi ſunt. Vt proinde minùs placeant viri coeteroquin do-

quin docti aliter hæc conciliare conantis ſuffugia, inaneſque conjecturæ de hoc facto.

II. *Conſcij* factionum hâc lege poſt ſatellites, ante miniſtros, & ſic medij inter vtroſque, ſunt, qui neque Duces factionum, neque ſatellites, neque Miniſtri ſunt, verùm ſocii, participes τῆς ἐπιβουλῆς μετασχόντες, fautores: etſi nullum miniſterium manu factove præbentes, factionis tamen exitú ſpeculantes: & factionem vel opibus ſuſtentantes, vel juuãtes conſiliis: participes ſceleris meditati. Quo ipſo ſenſu præter *l.1.§.27.ff.de quæſtionibus*, Curt. *lib.* 8. apud Tertullianum *Apologet.c.2.* conſcij accipiuntur: *In reos Majeſtatis & publicos hoſtes omnis homo miles eſt: ad ſocios Conſcios inquiſitio vſque extenditur*: pro quo ad Nationes *lib.1.c.2.* habetur, *conſocios: Quid quod eradicandi generis diffundenda erat inquiſitio, porrigenda quæſtio in ſocios, conſocios?* Quæ *conſociorum* alioquin vox vſurpatur quoque *l.3. C.de conuen.fiſci debitor:* Ita & Iulius Firmicus *li.7. Matheſ. c.7. faciet fures aut latronum conſcios & receptatores.* Nempe hoc factionis ingenium eſt, vt non omnes factionem exequantur, imò pauci periculum ſæpè ſumant, plures verò factioni fauentes, exitú ſpeculentur. Qui cõſcij alioquin vt hic, ita & in aliis Criminibus generali *ſociorum* appellatione veniunt: de quib v. legem *Diuus Hadrianus* 6.§.1.*ff.de cuſtod.& exhib.reorũ.* Apuleiũ *lib.3.* Paulum 5.*ſent.*4.14. Non eſt igitur hic locus ſeu hæc *conſciorũ* vox *hâc l.* accipienda de his qui nudam factionis notitiã habent, citra participatæ factionis crimen (de quo aliæ ſunt leges) Certè, in proprio perduellionis crimine, capitali & hunc conſcium pœnâ puniri frequentior ſchola rectè ſciſcit: de quo non eſt hic dicendi locus.

Miniſtri tandem factionum hâc l. ſunt, qui factioni accedunt, eam executuri, occaſione captatâ: miniſtri & executores ſceleris: quomodò & *ſeditionis miniſtri*, itemque *rerum atrocium miniſtri* dicuntur apud Tacitum *Annalibus.*

Ergò & hos, conſcios inquam & miniſtros, ex æquo pœnis hâc l. comprehenſis ſubjici voluit Arcadius pariter vt Duces eorumque Satellites. Quâ parte tamen non à omnibus Principibus vel Legum-latoribus eadem mens ſemper fuit, certè fuit quampluſimis. Alioquin, cæteros, quos reos ſceleris ſocietas non facit, veluti propinquos tãtum, notos familiares. diem Arcadius à calumniâ ſubmouit, in alia ſpecie, duabus conſtitutionibus ſuis, quarum prior emiſſa eſt ad Cæſarium PP. Eutychiani, cui hæc lex inſcribitur, deceſſorem, *l.* 15. *C. Th. ſeu l.* 9. *C. Iuſt. de bonis proſcrip.* poſterior verò ad eundem Eutychianum biennio poſt hanc l. *l. ſancimus vtroque. Cod. de pœnis.* Quæ proinde huic optimè conuenit: Etiam eâ huiuſce l. parte, quâ alioquin pœna in filios filiaſque propagatur: *Propinquorum* enim appellatione in ſpecie illius Legis filios neutiquam exaudiendos, ad *eam l.* prolixiùs oſtendam, inter alia, argumento cauſæ Hiſtoricæ illius Legis, *quam ibi ad hanc diem incognitam efferemus.*

CAP. X.

De tribus PERSONARVM generibvs, INTER QVAS Factiones hæ initæ.

Cum Militibus, priuatis, Barbaris etiam, initæ hæ factiones. 1 Priuati, ***triplici ſignificatu. In hac l.*** priuati, ***id eſt, non militantes, militibus opponuntur.*** 2. Milites ***per pleraſque Orientis vrbes, & vel præcipuas, hoc æuo conſtituti fuêre, etiam Cõſtantinopoli.*** 3. Barbari ***hac l. qui? Nõ qui ex:***

qui exciti in id ex ſedibus ſuis, verùm qui in Orbe Romano tùm conſiſtebant, quorum ibi magna validaq. manus erat: inde à Valente & Theodoſio M. Milites & Barbari factionib. opportuni. Factiones hæ magnæ molis, & cur?

TRIA hominum genera memorat hic l. Arcadius, VNDE factioſi conjuratique prodibant, ſeu cum quibus, & *inter quos* Factiones hæ inibantur: Puta milites & priuati, & vtrique non Romani tantùm ſed & Barbari: *Quiſquis* inquit, CVM *militibus vel priuatis, Barbaris etiam, ſceleſtam inierit factionem.* De ſingulis ordine videndum eſt.

Ergo Militibus *priuati* hic opponuntur, non quomodo priuati aliàs Principibus, quorum ſanè reſpectu omnes quantavis dignitate, præditi, *priuati* dicuntur, *vt l.1. Co. Th. de exp. ludorum: l.3. de metatis: l.5. de operib. publicis, l.54. de curſu publ.* Item, non quomodo priuati, poſitis in dignitate opponuntur: vt *l.44. C.Th. de curſu publico*: quo ſenſu etiam nunc accipio Libanium *ſine orationis* κατὰ τῶν εἰσιόντων: Verùm priuati *h.l.* ſunt non milites, qui alias *pagani* dicuntur ἰδιῶται. Hoc ſcil. ſenſu *priuati* hoc æuo quoque paſſim accipiebantur, pro non militantibus: Vnde frequens eorum oppoſitio, non *hâc* tantùm *l.*, verùm & *l.2. C.Th. de falsâ monetâ: l.vn. de officio Iudicum militar. l.5. de teſtamentis, l.3. de immun. conceſſâ: l.1. de terris limitaneis.* Eodemque ſenſu Lampridius *Alexandro Seuero p.134. Sola quæ de hoſtibus capta ſunt limitaneis Ducibus & militibus donauit, ita vt omnium eſſent ſi illorum hæredes militarent, nec vnquam ad* PRIVATOS *pertinerent.* Sic & in Agnetis paſſione: *coronatur ciuitas tota, fit lætitia militantibus atque priuatis, & vniverſis audientibus &c.* v. & Artemidorum ὀνειροκριτ. *lib.2.* ſic & apud Græcos ἰδιώτης & στρατιώτης paſſim

opponuntur, veluti apud Chryſoſtomum. Item σχῆμα στρατιωτικὸν & ἰδιωτικόν: Ergo priuati & milites opponuntur, quomodo aliàs *pars armata & ciuilis*, & in iure, & apud Sidonium & Vegetium. Scilicet in hæc duo hominum genera ciuitates tùm diuidi ſolebant, in milites & non milites: τὸ σῶμα τῆς ἡγεμονίας δίχῃ διῃρηθὲν, κατὰ τὸν ὁπλισμένον καὶ ἄοπλον ait diſertè Syneſius *de regno p.*26. Milites nempe hâc tempeſtate varijs locis per omnes fermè ciuitates ſparſi erant: κατὰ τὰς πόλεις τὸ ὁπλιτικὸν ἐνίδρυτο. Quod ex Notitia Imperij omnium luculentiſſimè diſcere eſt. Sic quidem, vt in maximis quoque vrbibus orbis Romani milites forent, veluti Antiochiæ in Syria ſagittarij, & quidem Scythæ Barbari, quod docet Libanius *orat.* 13 *ad Theod. magn. p.*394.397.414. Socrates *lib.*6.*c.*6. Seleuciæ, *d. orat.*13.*p.*410. Imò & in vrbe Conſtantinopolitana milites fuère, teſte Zoſimo, *lib.*5.*p.*795. & quidem Præſentales, Principe ibi poſito, vt docet exertè Arcadij noſtri lex 17. *Codice Theod. de re militari*, quæ data eſt anno proximo CCCXCVIII vel ex prouincijs eò miſſi ad Principem negotij ergò *d.l.*17. Imò & Numerus peculiaris militum ab Arcadio huius l. authore inſtitutus fuit, qui *Arcadiani* dicti, vt ſcribit Cedrenus *p.*269.

Cæterùm, vt priuati, ita & milites hi non tantùm indigenæ fuère, verùm etiam in vtrôque genere Barbari. *Barbari* inquam, nō qui per factionem ex ſedibus ſuis, ſeu Barbariâ & hoſtico exciebantur, Tyrannidis alicuius parandæ causâ, quomodo Gloſſa hic Barbaros pro *hoſtibus* accipit, quomodo etiam Interpretes omnes hactenus cenſent: verùm, qui tùm temporis orbem Romanum implebant. Cuius mali labes originem habuit à Valente Imp. qui Gothis agrum ad ſe confugientibus, in Thracia atque alibi, attribuit, teſte Ammiano, Zoſimo, Themiſtio & Eunapio *in Eclogis Legationum*, Socrate *lib.* 4. *c.*34. eo addito, id initium fuiſſe calamitatum quæ mox Imperium Romanū afflixêre: τοῦτο ἀρχὴν γέγονε τοῦ δυστυχῆσαι τότε πρὸς ὀλίγον.

ὀλίγον Ρωμαίων ἀρχὴν. Sed & ſub Theodoſio M. defuncto Athanarico cunctus exercitus Romano ſeſe Imperio ſubdidit & cum milite velut vnum corpus effectum eſt, teſte Iornande, v. & Syneſium, & Latinum Pacatum, & Eunapium *d.loco.* Itaque & Barbari milites Conſtantinopoli extitêre, teſte Zoſimo *lib.* 5.*p.*795. & alibi τοῖς Ρωμαίοις προϊόμενοι στρατείᾳ προσθεμελήσαντες: vt in Arcadij rebus ait Socrates *lib.*6.*c.*6. Et in Phrygia nominatim Gothi milites locati fuére, vt conſtat ex ijs quæ de Tribigildo ibi hoc ipſo tempore & anno cum his locato memorant Hiſtorici, & Claudianus quoque *lib.*2.*in Eutropium.*

--- Oſtrogothis colitur mixtiſque Gothunnis
Phryx ager. & mox.
--- Phrygiæ medijs affigitur oris,
Tandem Targibilum, Geticæ Dux improbus aulæ
Hic erat, aggreditur.

Denique hoc illud ſæculum eſt, quo Barbaræ gentes, Scythicæ, aliæque in Orbem Romanum, Orientalem nominatim, immiſſæ, vel priuatam vitam degebant, vel Romanis paſſim numeris τοῖς στρατιωτικοῖς ἀριθμοῖς adſcriptæ militabant: Quin & Magiſtratus paſſim gerebant: priuatáſque domos implebant: Quod vt ex varijs ſcriptoribus Claudiano, Zoſimo, Notitiâ Imperij, Hiſtoria Eccleſiaſtica, Legibus etiam nonnullis diſcere eſt, ita exertè docet Syneſius *orat. de regno p.*24. ad hunc ipſum Arcadium ſcribens, vbi addit, & tum ſeditiones στάσεις iam aliquas inde exortas, imò inde tandem excidium ipſe Imperio ominatur: quod ſuperiori Socratis teſtimonio optimè conuenit, de quo dicam infra pleniùs *c.* 18. vbi de occaſionibus & cauſis harum factionum, inter quas fuit & Barbarorum iſtorum promotio ad Dignitates Illuſtres, Senatorias, Palatinas, Prouinciales, atque ad militiam. Nempe, quod Politici rectè obſeruant, πᾶν ἀλλόφυλον καὶ στασιάσιμον.

Eò igitur pertinet, quod de Barbaris hâc l. adjicitur,

in factionem coëuntibus: nempe, ad Barbaros ſiue priuatam ſiue militarem vitam in Oriente agentes: non verò ad Barbaros ex Barbaria, ad priuatas factiones, de quibus hâc l. agitur, excitos. Quo alioquin more exciti quoque Barbari hac ipſa tempeſtate ad factiones aduerſus ipſummet Principem initas: veluti, ante biennium, Gothi à Rufino exciti fuerant, quem ideo *coniuratum Getarum* vocauit Claudianus, vt & Hunni: de quo v. eundem Claudianum *in Rufinum.* Item à Stilicone poſtea, qui omnem (vt ait *lex* 22. *C. Th. de bonis proſcriptorum*) inuitauit Barbariem.

Tandem ergo Barbari hîc ſunt Barbari in Romania ſiue priuatam ſiue militarem vitam agentes: Vnde illa, *cum militibus, vel priuatis, Barbaris etiam*, quod à Triboniano leuiter immutatum in *vel Barbaris:* vnde ſententia ibi paulò incertior reddita: neque enim Barbari priuatis aut militibus hîc opponuntur, imò ſupponuntur, indicatûrque, milites & Priuatos in Orbe Romano alios indigenas ἐγχωρίους Barbaros alios fuiſſe.

His ita diſtinctis, iam facilè cognitu eſt, cur factio hac l. inita dicatur *cum Militibus, Barbaris etiam:* Quia ſcilicet in eorum manu tùm Imperium erat, atque ad factiones opportuni maximè forent. Sanè & aliàs paſſim cum militibus factiones initæ: Sic (vt alia infinita teſtimonia omittam) Capitolinus *in Gordiano p.* 164. *poſſe fieri, vt factione quandóque militum Gordiano redderetur imperium:* quanquam ſcio eſſe virum Doctum, qui locum illum aliter legi velit.

Hoc cumprimis æuo militum & Barbarorum adiumento tumultus & factiones in Principem alióſque concitatæ: veluti à Tribigildo in Phrygia & Gaina, paulò poſt hanc l. de quo Claudianus *lib.* 2. *in Eutropium.* Socrates *l.* 6. *c.* 6. Zoſimus *l.* 5. Syneſius *de regno.* Ita quoque mentio fit in Synodo ad Quercum illegitimâ, quæ aduerſus Io. Chryſoſtom. habita fuit, ſexennio poſt hanc l. A.D.

CDII.

CDII. τῆς στάσεως τῶν στρατιωτῶν adverſus Iohannem Comitem, quam Chryſoſtomus prodiderit.

Ex his interim quæ hoc capite & ſuperiore dicta ſunt, apparet ſatis, magno admodum molimine haſce factiones initas: vtpote cùm inirentur cum militibus, priuatis, Barbaris etiam, hominibus factioſis: item, cùm factionibus his Duces ſui eſſent, ſatellites, conſcij, miniſtri: Neque mirum, cùm his factionibus magna capita βασιλεῖ παραδυναστεύοντες præcipui ſcilicet charitate & fortunâ apud Principem, peterentur, de quo deinceps *cap. prox.*

CAP. XI.

De OBIECTO factionum, ſeu de PERSONIS *aduerſus quas* factiones, illæ initæ, quibus Arcadius occurſum hâc l. voluit.

Sacroſanctæ quadam perſonæ vt alibi, ita & in Republ. Romanâ fuêre: veluti Tribuni Plebis, & Magiſtratus Pop. Ro. &c. Hâc l. tres. I. Illuſtres Conſiſtoriani: *quinam illi:* Inter *eos, Quæſtor & Præpoſitus S. cubiculi, Comites Sacrarum Largitionum & rerum priuatarũ, aliique Comites* Conſiſtoriani *longè diuerſi ab his.* II. Senatores *& Senatus Cõſtantinop. magnâ dignatione apud Arcadium: potiſſima per eũm tranſacta. De Senatoribus per prouincias quoque conſtitutis, hæc lex accipienda.* III. Qui-

libet Principi militãtes, *quinam hac l. Quatuor interpretationes refutantur: Palatinis dignitatibus fungentes primùm intelligi: in quibus erant Primicerius Notariorum & ſimiles. Senatores & Palatini juncti. Item* Iudices *per prouincias, militares, ciuiles.*

PERSONÆ tandem illæ nunc ſub manum veniãt, in quarũ necem factionibus initis Arcadius hâc l. occurrit: quarumque adeò vitã & ſalutem à factionib' in tuto locatã iuit: Majeſtatis crimine factionariis, ſeu factioſis potius, injecto, totque & tàm atrocibus pœnis in eos propoſitis. Earum verò tria genera hic proponuntur. De quibus ſigillatim priuſquam ago, illud prę-moneri operæ eſt, in omnibus Rebuspublicis, in Romanâ certè, nonnullas perſonas ſacroſanctas & pro inuiolabilibus habitas, ἀσύλυς, maieſtatemque eorum ſingulari *Tuitione* λόγῳ ἀσυλίας vallatam. Nil jam dico *de Legatis*, qui ſacroſancti, communi Gentium jure habentur. Nil dico etiam de eo, quod Arnob. *lib. 4. circa fin.* ſcribebat, *Magiſtratum in ordinem redigere, ſenatorem conuitio proſequi, pœnis periculoſiſſimum eſſe decretum*; id eò quippe tantum ſpectat, quod Iuriſconſult. filij ſciſcunt, & poſt eos Saluianus Maſſilienſis *lib 6.* atrocem injuriam ex dignitate eius cui ea illata eſt æſtimari. Quanquam & fictitia lex apud Quintilianum occurrit *lib. 5. c. 10. Iniuriam feciſti, ſed quia Magiſtratui, maieſtatis actio eſt.* Sed & Suecica Lege mortis pœna imponitur, falsò præcipuos Regis conſiliarios criminanti. Hæc inquam nunc omitto, vt viciniora adhuc huic legi adnotem. Tribunos igitur plebis in hoc omninò cenſu pono, qui pro ſacroſanctis olim habitis. Lege in id lata, de quâ Dioniſius *lib. 6.* & Liuius *lib 3.* Camucius quoque teſtis apud Liuium *libro 4. Quid tandem eſt cur ne-*

cur negent ſe manibus temperaturos violaturoſque denuncient ſacroſanctam poteſtatem. Hinc & Rabirius perduellionis olim accuſatus, quod Saturninum Trib. plebis Senatus authoritate obtenta interfeciſſet. Hinc (quæ magna ſeueritas fuit) Veturius, teſte Plutarcho, morte affectus, quod Tribuno in forum venienti non ceſſiſſet. Hinc & Imperatores initio, quò ſacroſancti eſſent, *ſummi faſtigij vocabulum*, vt Tacitus vocat, i. Tribunitiam poteſtatem ſibi adſciuére: teſte Dione *in Auguſto*. Hæc ita *quidem* de Tribunis plebis olim habita.

Secundò (quod & anteà jam alia occaſione monuimus) ita quoque L. Iulia Majeſtatis conſtitutum fuerat, vt eâ l. teneretur, cuius operâ conſilio dolo malo conſilium initum eſſet, quò quis Magiſtratus pop. Romani, quive Imperium poteſtatemve haberet occideretur *l.* 1. §. 1. *ff. ad L. Iul. Majeſtatis*. Hæc inquam duo poſtrema exempla ad hanc Legem propius faciunt. Atenim ſub Principibus, nondum perſonæ Principibus in Republica adminiſtrandâ dignitateve proximæ eo vallo munitæ fuerant, eâque Tuitione defenſę, vt necem eorum per factionem cogitaſſe, Majeſtatis, immò Perduellionis quodammodo, crimini deputaretur: Certè non Senatorum: quomodo & Seneca 5. *Controuerſ.* 10 dicebat: *Non ages mecum Reipublicæ læſæ, ſi Athenienſem Senatorem occidero, ſed cædis*. (Quamvis de nece eorum cogitantibus grauiores proculdubio pœnæ jure immineret. Quod vel Epagathi exemplo liquere poteſt, qui Vlpiani Iuriſconſulti, quem Alexander Seuerus Imper. conſiliarium proque tutore habuerat, cœdis cauſa præcipua fuerat: de qua Dio *libro extremo*.) Id verò hac l. primùm generali Edicto ab Arcadio cõſtituitur, de triplici perſonarũ genere, *Illuſtribus* puta *Cõſiſtorianis, Senatoribus, & Quibuſlibet ſibi militãtibus*: Majeſtatis ſeu Purpuræ ſuæ luce hiſce perfuſis. Haud aliter, atque olim idem Alexander Seuerus Vlpianum ſæpè à militũ ira objectu purpurę ſuæ defendiſſe dicitur, vt

omittam alios ſimili togæ vel paludamenti objecto periculo exemptos.

Harum verò perſonarum ſalutem adverſus Factiones quâ de causâ Arcadius Imp. adeò ad curam ſuam reuocauerit, vti ſciatur, de ipſis prius, & ſingulis quidem, ordine nobis videndum eſt.

Primò igitur in hoc cenſu ponit Arcadius *Viros illuſtres qui conſiliis & conſiſtorio ſuo interſunt.*. Hi verò erant viri dignitate Illuſtres, Conſiliarij intimi Sanctioris & Arcani conſeſſus Principis, cum quibus de rerum ſummâ Princeps in conſilium ibat, συνεδρεύοντες, καὶ βασιλεῖ τῆς ὑπὲρ ἁπάντων βουλῆς κοινωνοῦντες vt Iulianus ait *orat.* 1. *p.* 169. γ. ὁμῆς κοινωνοῦντες Chryſoſtom. *Homilia* 2. *in Theodorum lapſum tom.* 6. *p.* 71. Quos & ita deſcribit Theodoſius M. *l.* 3. *C. Th. de metatis*, Comites Cōſiſtorianos, qui participantes Auguſti pectoris curas agendo clarebant. Valentinianus Senior ita, *l.* 1. *C. Th. de Quæſtor. Magiſtris officiorum &c.* qui ſacrario Principis explorata ſedulitate obediebant. Arcadius eoſdem hoc ipſo anno Illuſtris dignitatis Palatij nomine indigetat. *l.* 1. *C. Th. ad L. Iul. de ambitu:* οἱ πέλας τε καὶ φιλοτιμεῖσθ' ἂν συνεστῶτες βασιλεὺς ἀεὶ τῶν ὅλων ἐβούλευσεν, vt loquitur Syneſius *de regno ad ipſum Arcadium p.* 11. Proceres, quos arctis in rebus conſulerent, vt Claudianus 2. *in Eutropium p.* 84. Ad eoſdem pertinet ſingularis hæc inſcriptio *Legis* 5. *C. Theod. de fide Teſtium. Pars actorum habitorum apud Iulianum Imp. Auguſtum in Conſiſtorio, adſtante Ionio viro clariſſimo Quæſtore, Anatolio Magiſtro officiorum, Felice Comite ſacrarum largitionum: &c.* Ex qua lege obiter apparet, hoc æuo Conſiſtorianos in Conſiſtorio ſtetiſſe (quod etiam ex Ambroſij *ca.* 27. diſcere eſt) cùm aliquando etiā adſediſſent teſte Acholio Magiſtro admiſſionum apud Vopiſcum *in Aureliano.* Iidem appellatione *Conſiſtorij principis Comites* ſeu *Comites Conſiſtoriani* dicuntur *l.* 1. & 4. *Cod. Th. de Palatinis S. L. Conſiſtoriani* abſolutè apud Ammianum *lib.* 15. *p.* 44. & 49. Porrò, vt omittam Patricios,

quæ

quę ſumma apud Principes dignitas erat, vtpote quorum Patres cenſebantur: itéque Præfectos Prætorio quæ ἀρχὴ δευτέρα μετὰ τὰ σκῆπτρα erat, vt ſcribit Zoſimus *lib.* 2. ſeu ἀπόρφυρος βασίλεια, quomodo eam vocat Eunapius *in Proæreſio p.*150. (qui & ipſi proculdubio, & quidem potiſſimi, inter Conſiſtorianos fuêre) vt & Magiſtros militum, In hoc cenſu erant, Quæſtores, Magiſtri officiorum, *Comites ſacrarum largitionum, & Comites rerum priuatarum*, vt de hac Illuſtrium virorum quadriga exertè docet *d.lex* 1. *de Quæſtoribus d.l.*1. *&* 4. *de Palatinis S.L. & R.P.* Hinc & de Quæſtore Symmachus, ad Auſonium Quæſtorem ſcribens *lib.*1. *ep.*17. *Quæſtores*, inquit, *memini, Conſilij Regalis particeps:* vide & Caſſiodorum 1. *var.*12. *&* 5. *var.*3. 4. *&* 6. *var.*5. *&* 8. *var.*13. 18. Sic & Procopius *lib.*1. *de bello Perſico* Quæſtorem πρόεδρον vocat. His addẽdus & *Præpoſitus ſacri cubiculi*, cuiuſmodi erat hoc tempore Eutropius (cui hãc I. accepto ferendam poſteà oſtendam) teſte Claudiano, Zoſimo, Scriptoribus Eccleſiaſticis. Nam etſi Præpoſitus ſacri cubiculi paulò ante ſub Theodoſio M. à Comitibus Conſiſtorianis adhuc ſepararetur: *l.*3. *C.Th. de metatis*, attamen & tũm jam Comitibus Conſiſtorianis proximus, erat, vt eadem lex docet: & mox ſub Arcadio, huiuſce Legis authore, inter Conſiſtorianos habitus fuit. Imò in tantum hæc dignitas augeri meruit, vt Theodoſius Iun. Arcadij noſtri filius *l.vn.C.Th. de præpoſitis S. Cubiculi, & l. vlt. de metatis*, eã prorſus Præfectis vrbis, Præfectis Prætorio & Magiſtris militum æquarit: & ſic quamplurimis qui jam olim Conſiſtoriani Comites erant prætulerit.

Hi igitur illi ſunt Illuſtres Conſiſtoriani, de quibus hâc l. A quibus longè diuerſi ſunt, neque huius Conſtitutionis verbis comprehenduntur (quod alioquin vir Doctus propè ſibi perſuaſerat) *Comites Conſiſtoriani*, dignitate inferiores: de quibus eſt eiuſdem Arcadij *lex vn. Cb. Th. de Comitibus Conſiſtorianis:* eſt & *lex vn. qui à præbiti. tyronum l.*15. 18. *de extraord. mun. l. vn. qui conductores rei priu.* Hi

quippe non Illuſtres erant, verùm proximo tantùm gradu Spectabiles *d. l. vn. de Comitibus Conſiſtor.* neque ipſi de rerum ſumma in Conſiſtorio vel intra Conſiſtorium conſulebant, verùm ſacri tantùm Conſiſtorij arcanis intereſſe poterant *l. 28. C. Th. de prætoribus*, atque admitti intra Conſiſtorij Arcana merebantur, & actibus intereſſe & Principis audire reſponſa *l. vltim. C. Th. de honor. codicillis*. Quæ in vniuerſum prærogatiua fuit Comitum primi Ordinis, teſte Caſſiodoro 6. *variarum* 2. Et hactenus quidem differentiam inter *Conſiſtorianos* admitto: non illam, qua nonnullis viſum quoque, Conſiſtorianos nos diſtinguere in Conſiſtorianos *in Conſiſtorio & intra Conſiſtorium*. Et hæc quidem de Illuſtribus Conſiſtorianis.

Secundo loco poſt Illuſtres Conſiſtorianos Arcadius *hâc l. Senatorum* quoque vitam & ſalutem aduersùs factiones in tuto locatam it: addita quoque ratione, *nam & ipſi pars corporis noſtri ſunt*. Sic ſanè & apud Zoſimum *lib. 5. p. 793.* ἡ γερουσία καὶ ἡ περὶ τὴν αὐλὴν coniunguntur. Senatores porro in ſpecie huius l. ſunt Senatores, non vrbis Romæ, neque in orbe Occidentali agentes, verùm Vrbis Conſtantinopolitanæ, & in Imperio Orientali degentes: vti ex eo liquet, quòd hæc lex Arcadium Imperatorem auctorem habet. Nempe, & vrbs Conſtantinopolitana γερουσίαν βουλευτήριον μέγα, ἢ συγκλητικὸν habuit, ad exemplum vrbis Romæ: ſiue ex Conſtantini M. inſtituto, quod tradidit Sozomenus *lib. 2. c. 2.* & auctor Chronici Alexandrini: ſiue Iuliani, vt Zoſimus lib. 3. pag. 713. Exinde, Senatus ille magna apud Principes dignatione habitus, eiúſque Senatores. Sanè, quo in honore Arcadius, huius l. auctor, eum habuerit, teſtes ſunt plures eius conſtitutiones, puta A. D. c c c x c v i. *lex 2. 3. C. Th. de prædijs Senatorum*, ex quibus etiam apparet, Defenſores Senatus per ciuitates tùm peculiales fuiſſe, qui viderent, ne quod Senatoriæ dignitati detrimentum ingereretur: de quo iam

iam dixi *cap. 4. ſup.* Item fidem facit hoc ipſo Anno D. CCCXCVII. *lex 3. Cod. Theod. de vſuris* quæ ad eundem Eutychianum PP. data eſt, quæ oſtendit, ſiue ad Senatorij ordinis dignitatem tuendam, ſiue ne Senatoriæ dignitatis obtentu tenuiores opprimerentur, tùm prohibitum fuiſſe Senatoribus fœnus exercere, de quo ipſo alioquin eſt quoque inſignis Ioannis Chryſoſtomi locus, *homilia in Mathæum 56 ſub finem Savil. tom. 2. p. 362.* etſi poſtea ſub dimidia centeſimæ id idem Arcadius permiſerit *l. 14. eod. tit.* vbi & *florentiſſimum cœtum* vocat.

Ergo & Senatorum & Senatus magna ſub Arcadio dignatio atque auctoritas fuit: Adeò quidem, vt præcipua rerum priſco more tùm à Senatu conſtituerentur, potiſſimáque per Senatum fierent, tanquam vetere Republ. Quod inter Imperij ſimulacra ponerent Politicorum filij. Nam & is *hoſtes publicos* renunciabat: Sic enim Stilico ab Arcadio & Senatu Conſtantinopolitano, hoſtis publicus declaratus fuit, teſte Zoſimo *libro 5. pagina* 788. Quomodo etiam in Occidente Gildo à Senatu vrbis Romæ hoſtis publicus renunciatus fuit, auctore Symmacho *libro 4. capite* 4. Imò & belli indicendi penes Senatum Conſtantinopolitanum ius tùm fuiſſe ſub eodem Arcadio idem Zoſimus teſtatur *libro 5. pagina* 796. Anno Domini CD. pariter, vt penes Romanum erat, more per Stiliconem ibi reducto: quod Claudianus ſcribit *panegyrico 1. de laudibus Stiliconis p. 182. b. & lib. 3. p. 199. b. 200. a.* Et *in quartum Honorij conſulatum. p. 143. b. v.* & Symmachum *d. loco.* Sed & alia quoque apud Claudianum *lib. 2. in Eutrop.* occurrunt, de Senatus Byzantini Maieſtate, dignitate *p. 78. a. 80. 81* Hinc & videre eſt, in maximis Reip. negotijs iūgi τὸν βασιλέα καὶ τὴν γερουσίαν apud Zoſim. *lib. 5 p. 796,* 799. & in reb. Iohā. Chriſoſt: vide ſaltē Georg. Alexād. *in vita Chryſo. n. 21.* Ergo magna vtriúſq. Senatus authoritas tùm fuit, & Conſtantinopolit. & Romani. Inanis non eſt Alexiæ Comnenæ obſeruatio, ſcribentis, tranſlatâ

Imperij ſede Byzantium, ſimul omnem Senatus prærogatiuam veteri Romæ ereptam: vtrique enim quod oſtendimus, Senatui ſua ſtetit authoritas, vt Romano, ita & Conſtantinopolitano.

Porrò interjecta *Senatorum* hîc mentio, ſeu medio loco poſita inter Illuſtres Conſiſtorianos, alioſque Principi militantes (de quibus mox) vt & Ratio illa, quam modò dixi, videri poſſint indicare, Senatores, quorum vita per factiones hoc æuo appetebatur, fuiſſe eos qui reuerâ in ſacratiſſimâ vrbe Senatuque Conſtantinopolitano conſtituti de ſumma rerum decernebant. Et nihilominus tamen, eos quoque intelligi Senatores oportet, qui per prouincias à curis aliquamdiu vacui larem fouebāt. (de quo alioquin Senatorum diſcrimine vide Honorij *l.5.C.Th.de Senatoribus & glebali.coll.* Cuius ſententiæ, præter generalitatem textus, hæc argumenta ipſe habeo. Primò ſcilicet & hic inter alios huius æui næuos fuit, quòd indignis paſſim Senatoria dignitas conferretur, & paſſiuitus aliis, quod hoc ipſo anno docet eiuſdem Arcadij conſtitutio *l.8.C.Th. de Senatoribus & glebalo collat.* vnde indignatio, factionum illarum mater. Secundò, quod Senatorum quoque qui per prouincias larem fouebant, mentio fiat *in eâ ipsâ l.* quam huic coaſſandam oſtendi *cap.4.* in l. inq iam *vlt.C.Th.de præd.Senatorum.* Tandem & horum quoque flagitia, non minus quam eorum, qui in vrbe Conſtantinopol. degebant, factionibus occaſionem præbere potuerint: qui & cæteroquin prouinciales variis rationibus per prouincias vexabant: de quo videnda eſt vel *l.1.C. vbi Senatores*, ſeu *lex 1.Cod Th.de accuſationibus*. Et hæc quoque de Senatoribus.

Poſtremo loco ſequuntur, *Quilibet Principi militantes: Cuiuſlibet*, inquit, *poſtremo qui nobis militat.* Quod ſanè vel maximè obſcurum hactenus eſt. Certè craſſus ille Græcorum error eſt, qui id de milite acceperunt, ὁ στρα-τιώτης, inquiunt, ἢ στρατιώτην τινὰ φονεύσας quaſi Arcadius grega-

gregarium militem ſacroſanctum fecerit. Quod abſurdum eſt. Alij, velut Accurſius, eumque ſecuti, id accipiunt de militantibus circa latus Principis. Alij tertio loco id intelligunt de cuſtodibus corporis Principis, & de cohorte prætoriâ, quæ propriè Cæſari militare dicatur, quique præcipuâ ſemper charitate fuerint Imperatoribus Romanis, vtpote quibus corporis ſui cuſtodiam committerent, σωματοφύλακας. Intelligunt ſcilicet illi (vt hoc eis de meo largiar) Domeſticos & Protectores (nam ita hoc æuo vocabantur) de quibus eſt *tit.*C.*Th:* Quorum etiam multa mentio occurrit apud Ammianum & Symmachum: è quorum numero fuit & Caſtellus ille, de quo Socrates *lib.*3.*cap.*21. qui ὁ ἐν τοῖς οἰκείοις τῆς βασιλείας στρατευόμενος dicitur. i. (quomodo verſum oportuit) *inter domeſticos Imperatoris militans*, non verò, *inter neceſſarios*, non etiam generaliter nimis, *inter ſatellites*. Sanè (vt & hoc alterum ſententiæ huius patronis largiar) domeſtici hi & protectores dicuntur familiarius Principi militare *l.*8.C.*Th.de domeſt.& protect.* intra palatium militare *l.*42.C.*Th.de hæreticis:* principis obſequiis inhærere. *l.*5.*d.tit. de domeſticis*, armatam militiam ſubeuntes non ſolum defendendi corporis ſui, verùm etiam protegendi lateris Principis ſolicitudinem pati *l.*9.*d.tit.* Quâ de cauſa Arcadius ipſe *deuotiſſimos* vocat *l.*6.*d.tit.* Verùm hæ ſententiæ omnes inanes ſunt, quas vna plaga poſtea conficiemus.

Quid igitur? Hiſce verbis, *cujuſlibet poſtremò, qui nobis militat*, intelligendi ſunt, Primum, Palatinis dignitatibus fungentes, Principiſque juſſis in Palatio ἐν βασιλείοις obſecundantes: vt erat inter alios Comes domeſticorum (de quibus *domeſticis* paulò ante dixi) Caſtrenſis ſacri Palatij, Primicerius item Notariorum. Nam cum Notarij, ὑπογραφεῖς βασιλικοὶ, vt eos vocant Libanius, Zoſimus, Socrates, aliique, officio fungerentur inter Conſiſtorij ſecreta, *l.*7.*C.Th.de priuil.eorum qui in ſacro Palatio*, mili-

tiaque eorum Nobilis eſſet *l. vlt. C. Th. de Primicerio & Notariis* ſanè horum Primicerius ἄρχων πρωτοςάτης τῶν βασιλικῶν ὑπογραφέων, vt eum idem Socrates & Zoſimus vocant, peculiarius Principi militare dicebatur, in Conſiſtorio *l. 2. de primicerio & Notariis*, ſub cuius diſpoſitione erat omnis notitia omnium dignitatum tam militarium, quàm ciuilium, ſcholarum item & Numerorũ vt Notitia Imperij teſtatur. Quem etiam ita graphicè deſcribit Claudianus in *Epithalamio Palladij*, ipſe Tribunus & Notarius.

----paulatim vectus ad altum
Princeps Militiæ, *quâ non Illuſtrior extat*
Altera, cunctorum tabulas aſſignat honorum
Regnorum tractat numeros, cunctoſque recenſet.
Sparſas Imperij vires conſtringit in vnum
Depoſitum (laterculum intelligit) *qua Sarmaticis cuſtodia ripis,*
Vel Scotum legio, quantum cinxère cohortes
Oceanum, quantum pacatur milite Rhenus.

In hoc item cenſu fuêre Magiſtri ſcriniorum, Comites & Tribuni ſcholarum, Tribunus ſeu Comes ſacri ſtabuli, Cura Palatij, & ſimiles, οἱ περὶ τὴν αὐλὴν, ſeu intra Palatium militantes cum aliquâ dignitate. Hi ſcilicet propriè Principi militare dicãtur. In tantum vt & idem Arcadius *ſibi militare* dixerit, anno proximo *l. 5. C. Th. de metatis*, etiam Illuſtres viros. Ergò de Palatinis primùm dignitatibus hæc verba Arcadij intelligenda veniũt. Hinc adeò cum Senatorib. eos proximè conjũxit, ſubjecitque: pariter vt apud Zoſimũ *lib. 5. p. 793.* conjunguntur, ἡ γερουσία καὶ οἱ περὶ τὴν αὐλὴν (quos περὶ τὴν αὐλὴν ruſum memorat idem *pag. 802.*) Et ſic ex hac quoque coniunctione ſeu connexitate apparet, de Palatinis inter alios accipiendũ eſſe, quod de *ſibi militantibus* ait Arcadius. Quo quidem ipſo conjunctionis ſeu connexitatis argumento refutantur vulgatæ tres illę horum verborum Interpretationes, quibus vel milites gregarij, vel militantes vulgari militantes

tantes vulgari militiâ circa latus principis, vel denique domeſtici & protectores accipiuntur. Quo.n.quæſo vinculo paritatis illi cum Illuſtribus Cōſiſtorianis, cum Senatorib. cohærerēt? Sanè nō niſi abſurdè, cum hæc toto cœlo diuerſa ſint, neq; vllâ ratione in vnū coire poſſint.

Ergò tres illas interpretationes tribus jā argumētis illis cōfecimus: nēpè, propria verborū illorū, *cuiuſcunq; poſtremo qui nobis militat*, interpretatione. Itē quod cōjunctio & cōnexitas Illuſtriū Conſiſtorianorū & Senatorū eas reſpuat: quodq; nullo ſatis rationis vinculo, hi cum illis coïre poſſint. Addamus & duo inſuper alia argumēta. Refragatur ſcil. interpretationibus illis tāta pœnarum criminiſque atrocitas, quâ nex intentata per factionē in ſp. huius l. vindicatur: cui quis credere poſſit, locum eſſe voluiſſe Arcadium, nece cogitatâ in proletaria tātū hæc capita? Imò addamus quinto loco, ipſum quoque Factionis genus, vt hâc l. deſcribitur, atque eius Circūſtantias eas Interpretationes reſpuere: Magna quippe modò capita hoc factionis genere appetita, apparet ſatis ex eo factionis apparatu magno vtique, vtpote quæ inita dicatur cum militibus vel priuatis, Barbaris etiam: item ſacramentis fœderata & per arcana conſilia: Denique cui acceſſerint Duces, ſatellites, conſcij, miniſtri: Quæ quidem omnia vt magnum apparatum indicant, ita Magna nonniſi capita periculosè iis appetita demonſtrant.

Ergò Palatinæ primùm dignitates, his verbis, *cujuſlibet poſtremò qui nobis militat*, exaudiendæ ſunt. Neque verò Palatinæ tantum dignitates, verùm etiam Prouinciales adminiſtrationes, ſiue ciuiles ſiue militares, ἡγεμόνες διὰ βασιλέως πεμπόμενοι, *Rectores ab Imperatore miſſi* Nempe enim Principi militare dicuntur *h. leg. & dict. leg. 5. Th. de metatis*, omnes οἱ ἐν τέλει, ἔμπρακτοι, στρατεύοντες, omnes qui cingulo donati, ζωστοὶ, qui loco Principis Rempubl. adminiſtrant cincti ſeu cinctuti omnes: opponunturque Honorariis & Codicillariis dignitatibus.

2. Idque etiam congruit Legi Iuliæ, qua is maieſtatis olim tenebatur, cuius dolo malo conſilium initum eſſet, quò quis Magiſtratus P.R. quive Imperium poteſtatémve habebat occideretur, *l.1.§.ad L.Iul. Maieſt* Sed & tertio quartóque loco id luculentiùs adhuc apparebit, tum è factionum harum Prætextu, ſeu occaſionibus, de quibus *cap.* 13. tum è Rationibus huiuſce conſtitutionis, de quibus *cap.*14. quæ omnes ſiue rationes, non minus Iudicibus prouincialibus congruunt, quàm alijs. Tandem, quis credat, in vno Senatore Maieſtatis & quaſi perduellionis crimen admiſſum, ac non etiam in ſummo Magiſtratu, cui prouinciæ totius fortè cura demandata erat: quíque maius Imperium in ea prouincia habebat omnibus poſt Principem, quod de Proconſulibus & Præſidibus dicitur *l.8.ff de off.Proconſulis:&.l.4.ff.de off.Præſidis.*

CAP. XII.

OCCASIONES & CAVSÆ huius legis Hiſtoricæ, hactenus proditæ, expenduntur.

Occaſionem huic Legi non præbuiſſe Coniurationem ſeu factionem Rufini, aut Gildonis, vel etiam Gainæ: non Bargij, non Eutropij.

POSTEAQVAM ſemel oſtenſum eſt *cap.* 3. hanc l. Arcadio tribuendam eſſe, & ſic ad Imperium Orientale referendam: Poſteaquam etiam eius æram expendimus, Annum videlicet Domini CCCXCVII. varios deinceps Interpretum circa hanc l. errores aperuimus: Ac primò quidem *cap.5.& 6.* euicimus, non agi vlla Conſtitutionis

ſtitutionis huius parte, de proprio Perduellionis crimine, quo Princeps ipſe appeteretur, verùm de Fictitio, πλαςῷ, puta de factione inita in necem conſtitutorum in Dignitatibus. Item *cap.* 8. docuimus, in ſp. huius l. factionem requiri, non nudam necem. Viceuerſa non quamlibet factionem, verùm in necem initam. Tertiò *cap.* 10. *Barbaros*, cum quibus factio hâc l. inita dicitur, non eſſe exaudiendos eos, qui è ſedibus ſuis ſeu Barbariâ in id nominatim exciti fuerint, verùm qui in Orbe Romano tùm degebant. Quarto probauimus *cap.* 11. non agi hâc l. de factionibus initis in necem militum, vel cuſtodum Principis, verùm omnium in dignitatibus conſtitutorum. Quibus ita conſtitutis, de grauiſſimis erroribus aliis iudicium facilè fieri poſſet. Ac primò quidem, *Cauſas* Hiſtoricas huiuſce Conſtitutionis hactenus minus congruentes arceſſi. Secundò, non requiri præcisè in ſpecie huius Legis, vt factiones initæ fuerint in necem eorum qui Lateri Principis adhærent, ſeu qui in Aula Principis commorantur, denique circa Latus Principis tantùm & præcisè reſiderent. Tertiò non agi *hâc l.* de factionibus initis etiam indirectè, ſiue per latus aliorum, in Principem, denique non odio Principis: ac proinde *Rationem* huius conſtitutionis non repetendam, vnde vulgò arceſſitur, *ab ipſiuſmet Imperat. ſecuritate.* Hæc inquá vel ex ijs quæ ſuperioribus capitibus iam dicta ſunt, perſpicua quoque ſatis eſſe poſſent. Et tamen de ijs, & quidem ſingulis, diſtinctiùs adhuc videndum nobis eſt.

Ac primò quidem de *Cauſis* ſeu *Occaſionibus*, quæ ex Hiſtoria alioquin huc arceſſuntur, videre iuuat, quarum nonnullæ Loco, omnes certè aut Tempore, aut Argumentò ab hac Lege diſcrepant. Nonnullæ ſcilicet ex ijs ad Orientale Imperium pertinent, nulláque earum Tempore conuenit, nulláque eſt de factionibus initis in necem eorum qui poſiti in dignitatibus. Atque vt multò anteriores cauſas refutare ſuperfluum puto, vel etiam

poſt hanc demum Conſtitutionem multò poſt enatas (veluti Stiliconis, & Heracliani, quas tamen & ipſas ad hanc l. trahunt) de illis tantùm, quæ ab huius Conſtitutionis characteriſmo haud adeò abludere videntur, diſpiciendum eſt.

1. RVFINI primùm coniuratio ſeu factio procedat, de qua eſt *Lex* 14. *C. Th. de bonis proſcriptor:* & locus Symmachi *lib.* 6. *ep.* 14. in quē alioquin Claudianus *libros duos* ſcripſit, de qua factione agunt præterea Aſterius *homiliâ in feſtum Kalendarum*, Zoſimus *lib.* 5. item Eccleſiaſticæ *Hiſtoriæ* ſcriptores, Socrates *lib.* 6. *c.* 1. Sozomenus *lib.* 8. *c.* 1 Hieronymus *ep.* 3. Oroſius *lib.* 7 *c.* 25. Marcellinus *Chronico*, Chronicon Alexandrinum, Suidas *in v.* Ῥουφῖνος ex Eunapij Chronographiâ. Hic ſcil. Rufinus ex Aquitania, Eluſanus, ſub Theodoſio M. Arcadij patre ad ſumma dignitatum culmina euectus, Magiſterium videl. officiorum, Conſulatum tandem & Præfecturam Prætorianam, de cuius dignitatis faſtigio dixi *c.* 11. ſummotis ex aula certatim quibúſque viris Illuſtribus, & in his Tatiano PP. & Proculo P. V. cùm ſub Arcadio iam totius Imperij Orientalis poteſtas vnà cum ipſo Arcadio penes ipſum eſſet, fruſtratus ſpe filiæ ſuæ Arcadio collocandæ (vtpote ductâ ab eo Eudoxiâ, id agente Eutropio) auaritia incredibili, Tyrannidem aduersùs Arcadium affectare cœpit: creatis inter alia quos vellet prouinciarũ Rectoribus. Hinc inito cum Alarico ſeu Gothis fœdere, qui Thraciam, Macedoniam Græciam, Epyrum infeſtarent. Inde immiſſis ab eo in Armeniam, aliáſque Orientis prouincias Hunnis. Tandem, de Eutropio tollendo cogitans, à ſubmiſſo per Stiliconem exercitu, cui Gainas præerat, fauente ei in omnibus Eutropio, ante portas vrbis Conſtantinopolitanæ, quò Arcadius cum ipſo ad excipiendum exercitum proceſſerat, trucidatus eſt: capú que eius haſtili dextráque per ludum ad exprobrandam ei auaritiam, per vrbem tanquam ſtipi mendicandæ

dæ

dæ circumlata fuit, facultatibus eius fermè ad Eutropium delatis,fine anni D.cccxcv. Hæc breuis eſt velut cauſæ coniectio Rufinianæ cõjurationis.Quæ perperam omninò ad huius l.ſpeciem trahitur.Nam & *tempora* diſcrepant: accidit enim id ante biennium fermè, *Olybrio & Probino Coſſ.*i.A.D.cccxcv.v.Kal.Decembr.teſte Socrate *lib.6.c.*1.& Marcellino *in Chronico*,ſimul & authore Chronici Alexandrini. Quá cædem ſecuta eſt mox bonorum eius proſcriptio,vt teſtatur *lex* 14.*C.Th.de bonis proſcriptorum*,quę data eſt anno ſuperiore A.D.cccxcvi.Id.Febr.i. octodecim menſibus ante hanc conſtitutioné. Sed & *argumento* cumprimis ab hâc l.diſconuenit:nam,vt maximè Rufinus *coniuratus Gothorum* fuerit (vt Claudianus ait) & Hunnorum,attamen cõiuratio hæc & cõſpiratio fuit cum Gothis & Hũnis,quos Barbaria ideò exciuerat: itẽ fuit illa nõ in Illuſtres Conſiſtorianos,Senatores,Palatinos &c.inita,certè nõ ibi ſubſtitit, verùm in ipſummet Principem,& Tyrannide affectata: vnde *Impius proditor Imperij* ab eodem Claudiano dicitur, ---- *Impius ille Proditor imperij,coniuratuſque Getarum.*

2. Gildonis factio ſeu cõiuratio multò minus ad huius l. ſpeciem aptanda venit. De qua & ad quam pertinet *lex* 19.*de pœnis*. De quo eſt Symmachi locus *lib.*4.*ep.*4.Claudiani Carmen *de bello Gildoniaco* & *li.*1.*in laud.Stiliconis*,& *lib.*1.*in Eutropium p.*67.*b.*Zoſimus *lib.*5.*p.*788.Oroſius *lib.vlt.c.*36.Idacius *in faſtis conſularibus* Marcellinus *Chronico*.Gildo ſcil.qui fratrem olim Firmum habuerat, cuique Tyrannidem in Africâ molienti ipſe obſtiterat, vnà cum Theodoſio Theodoſij M.patre,Magiſter militum à Theodoſio M.creatus A.D. ccclxxxvii. Eutropio agente, Africam turbare cœpit , eamque Honorij imperio detractam Arcadiano addere inſtituit. Quod poſtremum vti ſatis colligere eſt ex iis quæ Symmachus ſcribit *lib.*4.*ep.*4. *in fi.* ita diſertè teſtatur Clau-

dianus variis locis *in laudes Stiliconis libro* 1. & de bello *Gildoniaco*. Ibi

Quamvis obſtreperet pietas, his (partibus Eois) *ille regenda*
Tranſtulerat nomen Libyæ, ſcelerique profano
Fallax legitimam Regni prætenderat umbram.
Et mox: *Hæc coniuratus alebat*
Inſidiis Oriens, illinc Edicta meabant
Corruptura Duces &c. Et poſt
qui mandataque ferrent
Fratribus, & geminis ſancirent fœdera Regnis.

Et mox

in fratres medio diſcordia Mauro
Naſcitur, & mundus germanaque diſsidet aula, &c.

Et poſt, Theodoſium ad Arcadium ita loquentem inducit:

Inque tuam ſortem numeroſas tranſtulit *urbes:*

Et mox, ipſum Arcadium

Redeat iam tutior Africa fratri.

Et initio de bello Gildoniaco. ----*concordia fratrum*
Plena redit.

Videatur & *Zoſimus lib.* 5. *p.* 788. Id verò factum ſub finem autumni anni ſuperioris CCCXCVI: unde exorta jam Romæ fames ex annonæ Africanæ defectu: Verùm is Conſulatu poſt hanc l. proximo A.D. CCCXCVIII. operâ fratris Maſcezelis fugatus, mox ſtrangulatus, periit, verno eius anni tempore. Hæc quidem ita breuiter de Gildonis in Africâ motu ſeu tumultu. Qui ſanè nullâ ratione ad hâc l. trahi poteſt, vt-pote qui & loco & Tempore & Argumento ab hâc l. diſcrepet: *loco*, inquam, pertinet quippe motus ille Gildonianus ad imperium Occidentale, cui

Africam

Africam detractum ibat Gildo : contra Arcadij, cuius hæc lex eſt, gratiam eo motu Gildo captauerat. Neque hæc Gildonis factio in necem virorum Illuſtrium Conſiſtorianorum aut Senatorum, aut Palatinorum aut Iudicum extitit, verùm rebellio ἀνταρσία in Honorium, cuius Imperio Africam prouinciam detractum Arcadioque adjectum ibat. Tádem factio hæc Gildonis nondum huius Conſtitutionis tempore profligata fuerat, verùm poſt demum. Et eſt ingens hâc parte Contij parachronyſmus, & ἀταξία ſeu confuſio, cum ait, *quo tempore hæc lex ſcripta fuit, vix annum à Theodoſij M. morte prateriiſſe, & fuiſſe tùm recentem Gildonianæ factionis memoriam.* Mox addit, *cum ſupereſſent tam ſceleſtæ conjurationis reliquiæ, latam hanc l. Rufini & Stiliconis conſilio:* Quæ omnia erroris plena ſunt. Nam & biennio eoque amplius poſt Theodoſij M. mortem hæc lex lata fuit, & Gildoniana factio tum nōdum profligata fuerat, & Rufinus jam ante Gildonis factionem trucidatus fuerat, neque Stilico Arcadio Oriētis Imp. in conſilio erat, verùm Honorio.

3. *Gainæ* factio ſeu conjuratio ſequitur, cuius hiſtoriam olim Euſebius Scholaſticus, belli ipſius ſpectator, quatuor libris heroico carmine conſcripſerat, & poſt eum Ammonius Poëta, vt teſtatur Socrates *lib.6.c.6.* Interea de eâ videndus Zoſimus, *lib.5.à p.789.ad p.799.* Socrates *lib.6.c.6.* Theodoretus *lib.5.c.32.* Sozomenus *lib.8.c.4.* Cedrenus *p.269.* Et hæc ſiue conjuratio ſiue factio, quamlibet in Arcadij tempora incidat, attamen poſt hanc demum legem enata fuit, anno proximo CCCXCVIII. & tepreſſa A.D. CD. vt ex Socrate, Sozomeno, Marcellino diſcere eſt. Aliàs multa illius factionis Gainianæ huius l. circumſtantiis conuenire viderentur, & duo cumprimis : Primò, quòd Barbarus ipſe cum Barbaris hanc factionem injecit, quorum quidem Barbarorum ingens multitudo tùm Conſtantinopoli erat, ſic vt fermè tota Barbara facta fuiſſet, Prætorianis potiſſimùm militibus

eiectis, immiſſis etiam Barbaris ad Palatium incendendum, tandem cum Barbaris interemptus fuit. Alterum eſt, quod is Arcadium eò adegerit, vt Eutropium interficeret: ſibique obſidatus ſpecie atque ad mortem dedi fecerit Saturninum & Aurelianum, primos & principes ex Senatu. τοὺς πρώτους ἐκ τῆς συγκλήτου, ὑπατικοὺς, vel ἀπὸ ὑπάτων, vt Socrates ait., vt Zoſimus ἐξέχοντας τοῦ πολιτεύματος ἄνδρας, quos conatibus ſuis aduerſos putabat, quibus tamē ipſe pepercerit: quæ conuenire videantur iiş quæ hâc l. dicuntur *de nece cogitatâ virorum Illuſtrium Conſiſtorianorum, Senatorum.* Verum, vti dixi, tempora non conueniunt, Gainiana quippe hæc facinora biennio fermè & vltrà huic Legi poſtumant. Sed & illa in Saturnini & Aureliani Senatorum necem, factio & cogitatio, ab hâc noſtrâ recedit: Gainiana enim illa fuit poſtulantis ad necem ſibi dedi duos illos Senatores, atenim ea, de quâ hâc l. agitur, factio eſt & ſocietas molientium per ſe necem, *per arcana conſilia*, vt fine Legis dicitur.

4. *Bargij* igitur factio huic Legi conuenire videatur: Quâ Timaſius, qui à tempore Valentis Imp. Magiſter militum fuerat, oppetiit. Verùm neque hæc factio ad huius l. ſpeciem pertinet: Id enim quod de Timaſij morte modò dixi, Eutropio ipſo agente factum eſt; iudicio conſtituto ab Arcadio, non per factionem aut ſocietatem arcanaque conſilia cum militibus aut priuatis etiam Barbaris, cum Satellitibus, conſciis & miniſtris inita: de quo Zoſimus *lib. 5. p. 786. 787.* Quare neque eiuſdem Bargij ſupplicium, quod mox ſecutum eſt eodem Eutropio agente, ad hanc l. pertinet.

5. Evtropii tandem ipſius factio viam ſibi ad Imperium ſternentis, ad hanc l. pertinere non poteſt, vtpote qui anno demum CCCXCIX. id agens agnitus & interfectus eſt, cùm biennio ante, eo maxime tempore quo hęc lex lata fuit, Arcadium in poteſtate ſuâ haberet, de quo *cap. prox.* Quare neque ad rem quidquam faciunt Timaſij

& Abun-

& Abundantij aliorumque Illuſtrium virorum ipſo Iudice exilia cædeſque: Hæc enim Arcadio probante facta ſunt, neque per factionem conjuratorum & ſociatorum, priuatorum aut militum, perque arcana conſilia, verum Iudicij ſpecie.

Maneat igitur, eas factiones de quibus hac l. agitur, quibuſque eâ occurritur, non eſſe eas, quæ à Tyrãnidem molientibus inirentur, ac nominatim non eſſe quinque illas quas ſigillatim perſecutus ſum: verùm eas, quæ priuato odio eorum qui in dignitatibus conſtituti erant, *ſuſcipiebantur. De* quo *deinceps capitibus proximis.*

CAP. XIII.

Occasiones veræ ſeu Prætextus factionum, quibus hâc l. occurritur.

Prætextus factionum in commune: Inter alias, κακοξία atque odium ex prauis Magiſtratibus: Hæc factionum quibus hâc l. occurritur, occaſio: Quod tum ex circumſtantiis huius l. inter ſe iunctis colligitur: tum ex corrupto Imperij tùm ſtatu, quem repræſentant ſcriptores coæui: Scilicet, Arcadium deſcribunt, ceu pecudem in manu & poteſtate Rufini, mox* Eutropij *fuiſſe:* Item *dignitates in indignos & rapaces & Barbaros collatas, optimis quibuſque ſubmotis. In id Claudiani, Zoſimi, & Syneſij* de regno, *Suidæque teſtimonia. Ad quem &

Quando ea Syneſij Oratio habita. Querela eius de prauis Arcadij amicis, & Palatij ingreſſu indignis patente: de Barbaris ad militiam & dignitates paſſim euectis: de Conſiſtorianis & Magiſtratibus prauis. Hinc igitur Factionum iſtarum occaſiones.

VIDEAMVS igitur (quod in hac Hiſtorica Diſſertatione noſtra inter potiſſima eſt) *Vndenam* reuera factiones illæ ſub Arcadio enatæ ſuſceptæque fuerint: exque tantæ molis, quibuſque etiam tam graui atque enixa Conſtitutione & *Tuitione* occurſum ab Arcadio. Imp. oportuerit: Habent ſcil. præque ſe ferunt ſemper factiones prætextus aliquos, αἰτίας, προφάσεις καὶ ἀφορμάς, ſpecioſaque nomina vulgo obtenduntur: vix & quiſquam in factiones coire ſolet, quin juſtas coëundi cauſas habuiſſe velit.

Sanè, vt ſeditionum ita & factionum πρὸς τοὺς ἡγουμένους origo à cauſis & occaſionibus αἰτίαις καὶ ἀρχαῖς variis oriri ſolet, quas Politicorum filij accuratè recenſent, & in his Ariſtoteles, 5. *Politicorum*. Atque inter alias cauſas Polybius *lib.* XI. *p.* 646. haſce memorat, ὅταν προεστῶσι μεμφονταί τε καὶ δυσχεραίνωσιν, ἢ τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασιν δυσαρεστῶσιν. Item διά τε ἀδικίαν, καὶ διὰ φόβον, καὶ διὰ καταφρόνησιν καὶ διὰ φιλοτιμίαν. Denique ob καχεξίαν Reipubl. cùm videlicet ſtatus præſens in vniuerſum malè habere creditur: Et nominatim quidem ſub Principibus, quando potiſſimæ dignitatum non in immerentes tantum, verum in injuſtos, & rapaces inſuper conferuntur, ſorſque ita deerrat ad parum idoneos, vt cuncta eorum facta Principes, vel cùm prohibere poſſint, ſcire malunt: vel jam prohibere amplius non poſſunt: & ſic qui ipſi jam non præcipui tantum caritate aut fortunâ,

fortunâ, βασιλεῖ προσεδρεύοντες, verùm *flagitioſè* Rempub. pro arbitrio ſuo circumagunt.

Et hæc verò poſtrema, *Factionum*, quibus hâc l. occurritur, cauſa exiſtit. Quod colligere eſt vel ex circumſtantiis illis omnibus, quas hactenus expendimus, tùm conſtitutionis ipſius, tùm & ſubjecti quo de ibi agitur. Quinque ſc. hæc jam liquidò tenemus, in ſp. huiuſce l. noſtræ: I. *Locum*: initæ ſc. hæ factiones in Imperio, & P.P. Orientali, de quo *cap.*3. II. *Tempus*: ſub Arcadio ſcil. concinnatæ ex A.D. CCCXCVII. eo tùm agente biennium in Imperio paulo plus, & viceſimum ætatis annum; de quo *d. cap.*3. III. *Subjectum*: Non agitur ſcilic. hâc l. de proprio perduellionis crimine, verùm de Fictitio πλασματικῷ quodam quaſiperduellionis genere: de quo *cap.*5.6.7. IV. *Objectum* quoque earum Factionum perſpicuè tenemus: nempe factiones iſtæ initæ in necem perſonarum in adminiſtratione Reipubl. dignitateque Principi proximarum, puta in Illuſtres Conſiſtorianos, Senatores, Principi militantes: de quo *cap.*4. *&* 11. V. *Modum* denique harum Factionum expediuimus: magnâ ſc. mole initæ, vtpote in quas coïerint Duces, ſatellites, conſcii, miniſtri, & per arcana conſilia, de *quo cap.*9. adſcitis in ſocietatem militibus, priuatis, Barbaris, de quo *cap.*10. Inde jam omnibus iſtis in vnam veluti lineam conjectis, atque animo ſubjectis, quis non ita per ſe facilè ſubſumat, colligatque, factiones iſtas in necem eorum qui in dignitatibus Principi proximis poſiti, & Reipub. adminiſtrandæ ſub Arcadio poſt Principem præpoſiti erant, factioſos iniſſe: Non equidem inſitâ mortalibus naturâ, *recentem aliorum felicitatem ægris oculis introſpicere*, *vt eſt aſſidua eminentis fortunæ comes Inuidia, altimiſque adhæret.* Neque eâ conditione, *quæ omnibus qui adminiſtrationem Reipubl. aggrediuntur, communis eſt*, *Vt quæ maximè pertinent ad ſalutem communem cum quadam ſui inuidiâ facere cogantur*: quod dixit Quintilianus. Multò minus ipſiuſmet Principis verum τοῖς ὑποκειμένοις ἀπειλοῦντας i. ob communia eorúmet

qui in dignitatibus præcipuis erant flagitia, ob ipſorum denique malos mores, & grauamina indebita ſubditis paſſim illata. Quod eò pertinet, quod Polybius dicebat, ὅταν προϊστῶσι μεμφόμενοί τε, καὶ δυσχεραίνοντες. Hæc inquam ex circumſtantiis illis omnibus vel ex *hâc l.* deſumptis atque inter ſe commiſſis, coaſſatis, colligere ſatis liceret, collectaque juſtæ inquiſitioni ſuffectura viderentur.

Verùm, ne nuda hæc animi mei conjectura cuiquam videatur, illud porrò agendum eſt, vt haſce factionum occaſiones eam videlicet quam dixi Imperij Orientalis hoc tempore ſub Arcadio Imp. καχεξίαν, & præcipuas apud Principem vel poſt eum dignitates gerentium crimina, odiaque, ex illorum temporum hiſtoria ſub vnum conſpectum exhibeamus, vbi tamen de Arcadio primum ipſo aliquid monuerimus.

Arcadius igitur, cùm annos plenæ pubertatis nondum egreſſus, à Theodoſio M. patre Imperij Orientalis hæres relictus fuiſſet A.D. cccxcv. regendum ſeſe Rufino, primum, mox Eutropio præbuit: Rufino, inquam, quem Theodoſius pater ipſi cùm aduerſus Eugenium moueret, laborum ſocium reliquerat, teſte Zoſimo *lib.* 4. imò, ſi Eunapio & Suidæ fides, quem moriens ei tutorem dederat (quanquam Stilico vtriuſque Imperij gubernacula velut à Theodoſio ſibi demandata tùm vindicaret: v. ex Claudiano *lib.* 2. *in Rufinum in pr* & Zoſimo *p.* 782. liquet) Ita quidem, vt idem Zoſimus *initio lib.* 5. & ex eo Suidas ſcribant, Arcadium, tùm, pariter vt Honorium, ἄχρι ὀνομάτων habuiſſe τὸ κράτος: contra fuiſſe πᾶσαν τῆς ἀρχῆς δύναμιν, κατὰ μὲν τὴν Ἑῴαν περὶ Ῥουφίνῳ, κατὰ δὲ τὴν ἑσπέραν ἐπὶ Στιλιχῶνος γνώμῃ. Additque, in Oriente omnia ex Rufini ſententia acta, Arcadio nihil eorum quæ gererentur attendente, ſed ea tantum ſcribente, proque Lege habente, quæ Rufinus decreuiſſet. Hæc quidem ita de Rufino. Mox eo ſublato, fine A.D. cccxcv. *Eutropius* Eunuchus in vacuum venit, παραλαβὼν τὸ ἐκείνου κράτος, inquit Eunapius & Suidas ex eo vé-

dicatis

dicatis maximam partem eiuſdem bonis (Vt omittam nunc quod idem Arcadius Eudoxiæ vxori ſeſe commiſit,quam Eutropius ipſi conciliauerat , τῦ βασιλέως ἔσχατως ἀνοηταίν ντος teſte eodem Zoſimo *p.*800.*lib.*5.) Regendum igitur ſeſe Arcadius Eutropio præbuit : Quare exertè Zoſim. *lib.*5.*p.*785.de eo, τῷ ἐν τῇ αὐλῇ, inquit πρατλομένων κύειος ἦν item *p.*789.*ait*,eum πᾶσαν τὴ βασιλείας οἰκονομίαν habuiſſe.Imò *d.p.*789. ſcribit, Eutropium Arcadio vſum & potitum,haud alitêr atque pecude, ὁ ἢ κυειεύων Ἀρκαδίε καθάπερ βοσκήματος: & rurſum ait *p.*799. Arcadium φρονήσεως ἐστερημένον. Claudianus quoque *lib.*1.in Eutropium : *ſuſcipitur regnis, & quem priuata miniſtrum Dedignata domus, Moderantē ſuſtinet Aula.* Sic igitur Eutropius in aulâ Arcadij τὰ πάντα fuit. Sic quidem etiam,vt non foris tãtum,verùm & Eccleſiæ quoque negotia quò vellet verteret.Sic enim authoritate eius factum,vt Nectario Ep. Conſtantinopolitano mortuo,eo ipſo menſe quo hæc lex lata eſt, Ioannes fine *huius* anni ad *Epiſcopatum Conſtantinopolitanum* euocatus, in eâ ſede anno proximo CCCXCVIII. fine Februarij ordinaretur: de quo v. Socratem *lib.*6.*c.*2. Sozomenum *lib.*8.*c.*2.Georg.Alexandrinũ *in eius v.n.*20. Palladium *in dialogo.* Notiſſimaque etiam eſt conſtitutio, quâ coërcita Eccleſiarum Aſyla fuerunt , quæ Eutropio diſertè tribuitur,de qua *cap.vlt.*Igitur & in Palatio & in Eccleſiâ omnia pro nutu ſuo tum agebat Eutropius.

Atque hoc illud eſt omninò potentiæ Eutropianæ tempus,in quod huius Conſtitutionis characteriſmus præciſe incidit : Eam quippe tenuit is triennio , paulò plus , poſt interectum Rufinum, à fine videlicet A.D. CCCXCV. ad initium Anni CCCXCIX. Quo quidem medio tempore A.D.CCCXCVII. hæc Conſtitutio lata eſt:& ipſe Eutropius ad Patriciatum tandem atque ad Conſulatum euectus fuit.

Ergò cùm Arcadius Rufino primum , mox Eutropio ſeſe totum præbuiſſet,turbata miris modis tum Reſpu-

K

poſt hanc demum Conſtitutionem multò poſt enatas (veluti Stiliconis, & Heracliani, quas tamen & ipſas ad hanc L. trahunt) de illis tantùm, quæ ab huius Conſtitutionis characteriſmo haud adeò abludere videntur, diſpiciendum eſt.

I. RVFINI primùm coniuratio ſeu factio procedat, de qua eſt *Lex* 14. *C. Th. de bonis proſcriptor:* & locus Symmachi *lib. 6. ep.* 14. in quē alioquin Claudianus *libros duos* ſcripſit, de qua factione agunt præterea Aſterius *homiliâ in feſtum Kalendarum*, Zoſimus *lib.* 5. item Eccleſiaſticæ *Hiſtoriæ* ſcriptores, Socrates *lib. 6. c.* 1. Sozomenus *lib.* 8. *c.* 1 Hieronymus *ep.* 3. Oroſius *lib.* 7 *c.* 25. Marcellinus *Chronico*, Chronicon Alexandrinum, Suidas *in v.* Ῥουφῖνος ex Eunapij Chronographiâ. Hic ſcil. Rufinus ex Aquitania, Eluſanus, ſub Theodoſio M. Arcadij patre ad ſumma dignitatum culmina euectus, Magiſterium videl. officiorum, Conſulatum tandem & Præfecturam Prætorianam, de cuius dignitatis faſtigio dixi *c.* 11. ſummotis ex aula certatim quibúſque viris Illuſtribus, & in his Tatiano PP. & Proculo P. V. cùm ſub Arcadio iam totius Imperij Orientalis poteſtas vnà cum ipſo Arcadio penes ipſum eſſet, fruſtratus ſpe filiæ ſuæ Arcadio collocandæ (vtpote ductâ ab eo Eudoxiâ, id agente Eutropio) auaritia incredibili, Tyrannidem aduerſùs Arcadium affectare cœpit: creatis inter alia quos vellet prouinciarū Rectoribus. Hinc inito cum Alarico ſeu Gothis fœdere, qui Thraciam, Macedoniam Græciam, Epyrum infeſtarent. Inde immiſſis ab eo in Armeniam, aliáſque Orientis prouincias Hunnis. Tandem, de Eutropio tollendo cogitans, à ſubmiſſo per Stiliconem exercitu, cui Gainas præerat, fauente ei in omnibus Eutropio, ante portas vrbis Conſtantinopolitanæ, quò Arcadius cum ipſo ad excipiendum exercitum proceſſerat, trucidatus eſt: capú que eius haſtili dextráque per ludum ad exprobrandam ei auaritiam, per vrbem tanquam ſtipi mendicandæ

dæ circumlata fuit, facultatibus eius fermè ad Eutropium delatis, fine anni D.CCCXCV. Hæc breuis eſt velut cauſæ conjectio Rufinianæ cõjurationis. Quæ perperam omninò ad huius l. ſpeciem trahitur. Nam & *tempora* diſcrepant: accidit enim id ante biennium fermè, *Olybrio & Probino Coſſ.* i. A.D.CCCXCV. v. Kal. Decembr. teſte Socrate *lib.6.c.*1. & Marcellino *in Chronico*, ſimul & authore Chronici Alexandrini. Quá cædem ſecuta eſt mox bonorum eius proſcriptio, vt teſtatur *lex* 14. *C.Th de bonis proſcriptorum*, quę data eſt anno ſuperiore A.D.CCCXCVI. Id. Febr. i. octodecim menſibus ante hanc conſtitutioné. Sed & *argumento* cumprimis ab hâc l. diſconuenit: nam, vt maximè Rufinus *coniuratus Gothorum* fuerit (vt Claudianus ait) & Hunnorum, attamen cõiuratio hæc & cõſpiratio fuit cum Gothis & Hũnis, quos Barbaria ideò exciuerat: itẽ fuit illa nõ in Illuſtres Conſiſtorianos, Senatores, Palatinos &c. inita, certè nõ ibi ſubſtitit, verùm in ipſummet Principem, & Tyrannide affectata: vnde *Impius proditor Imperij* ab eodem Claudiano dicitur, ---- *Impius ille Proditor imperij, coniuratuſque Getarum.*

2. GILDONIS factio ſeu cõiuratio multò minus ad huius l. ſpeciem aptanda venit. De qua & ad quam pertinet *lex* 19. *de pœnis*. De quo eſt Symmachi locus *lib.4.ep.*4. Claudiani Carmen *de bello Gildoniaco* & *li.*1. *in laud. Stiliconis*, & *lib.*1. *in Eutropium p.*67.*b.* Zoſimus *lib.*5.*p.*788. Oroſius *lib. vlt. c.*36. Idacius *in faſtis conſularibus* Marcellinus *Chronico*. Gildo ſcil. qui fratrem olim Firmum habuerat, cuique Tyrannidem in Africâ molienti ipſe obſtiterat, vnà cum Theodoſio Theodoſij M. patre, Magiſter militum à Theodoſio M. creatus A.D. CCCLXXXVII. Eutropio agente, Africam turbare cœpit, eamque Honorij imperio detractam Arcadiano addere inſtituit. Quod poſtremum vti ſatis colligere eſt ex iis quæ Symmachus ſcribit *lib.*4.*ep.*4. *in fi.* ita diſertè teſtatur Clau-

dianus variis locis *in laudes Stiliconis libro* 1. & de bello *Gildoniaco*. Ibi

Quamvis obſtreperet pietas, his(partibus Eois)*ille regendæ*
Tranſtulerat nomen Libyæ, ſcelerique profano
Fallax legitimam Regni prætenderat vmbram.
Et mox: *Hæc coniuratus alebat*
Inſidiis Oriens, illinc Edicta meabant
Corruptura Duces &c. Et poſt
qui mandataque ferrent
Fratribus, & geminis ſancirent fœdera Regnis.

Et mox

in fratres medio diſcordia Mauro
Naſcitur, & mundus germanaque diſsidet aula, &c.

Et poſt, Theodoſium ad Arcadium ita loquentem inducit:

Inque tuam ſortem numeroſas tranſtulit *vrbes:*

Et mox, ipſum Arcadium

Redeat iam tutior Africa fratri.

Et initio de bello Gildoniaco. ----*concordia fratrum*
Plena redit.

Videatur & *Zoſimus lib.*5.*p.*788. Id verò factum ſub finem autumni anni ſuperioris CCCXCVI: vnde exorta jam Romæ fames ex annonæ Africanæ defectu. Verùm is Conſulatu poſt hanc l. proximo A.D. CCCXCVIII. operâ fratris Maſcezelis fugatus, mox ſtrangulatus, periit, verno eius anni tempore. Hæc quidem ita breuiter de Gildonis in Africâ motu ſeu tumultu. Qui ſanè nullâ ratione ad hâc l. trahi poteſt, vt-pote qui & loco & Tempore & Argumento ab hâc l. diſcrepet: *loco*, inquam, pertinet quippe motus ille Gildonianus ad imperium Occidentale, cui

Africam

Africam detractum ibat Gildo : contra Arcadij, cuius hæc lex eſt, gratiam eo motu Gildo captauerat. Neque hæc Gildonis factio in necem virorum Illuſtrium Conſiſtorianorum aut Senatorum, aut Palatinorum aut Iudicum excitit, verùm rebellio ἀνταρσία in Honorium, cuius Imperio Africam prouinciam detractum Arcadioque adjectum ibat. Tādem factio hæc Gildonis nondum huius Conſtitutionis tempore profligata fuerat, verùm poſt demum. Et eſt ingens hâc parte Contij parachronyſmus, & ταραχὴ ſeu confuſio, cum ait, *quo tempore hæc lex ſcripta fuit, vix annum à Theodoſij M. morte præteriiſſe, & fuiſſe tùm recentem Gildonianæ factionis memoriam.* Mox addit, *cum ſupereſſent tam ſceleſtæ conjurationis reliquiæ, latam hanc l. Rufini & Stiliconis conſilio:* Quæ omnia erroris plena ſunt. Nam & biennio eoque amplius poſt Theodoſij M. mortem hæc lex lata fuit, & Gildoniana factio tum nōdum profligata fuerat, & Rufinus jam ante Gildonis factionem trucidatus fuerat, neque Stilico Arcadio Oriētis Imp. in conſilio erat, verùm Honorio.

3. *Gainæ* factio ſeu conjuratio ſequitur, cuius hiſtoriam olim Euſebius Scholaſticus, belli ipſius ſpectator, quatuor libris heroico carmine conſcripſerat, & poſt eum Ammonius Poëta, vt teſtatur Socrates *lib.6.c.6.* Interea de eâ videndus Zoſimus, *lib.5.à.p.789.ad p.799.* Socrates *lib.6.c.6.* Theodoretus *lib.5.c.32.* Sozomenus *lib.8.c.4.* Cedrenus *p.269.* Et hæc ſiue conjuratio ſiue factio, quamlibet in Arcadij tempora incidat, attamen poſt hanc demum legem enata fuit, anno proximo CCCXCVIII. & repreſſa A.D. CD. vt ex Socrate, Sozomeno, Marcellino diſcere eſt. Aliâs multa illius factionis Gainianæ huius l. circumſtantiis conuenire viderentur, & duo cumprimis : Primò, quòd Barbarus ipſe cum Barbaris hanc factionem injerit, quorum quidem Barbarorum ingens multitudo tùm Conſtantinopoli erat, ſic vt fermè tota Barbara facta fuiſſet, Prætorianis potiſſimùm militibus

eiectis, immiſſis etiam Barbaris ad Palatium incendendum, tandem cum Barbaris interemptus fuit. Alterum eſt, quod is Arcadium eò adegerit, vt Eutropium interficeret: ſibique obſidatus ſpecie atque ad mortem dedi fecerit Saturninum & Aurelianum, primos & principes ex Senatu, τοὺς πρώτους ἐκ τῆς συγκλήτου, ὑπατικοὺς, vel ἀπὸ ὑπάτων, vt Socrates ait, vt Zoſimus ἐξέχοντας τοῦ πολιτεύματος ἄνδρας, quos conatibus ſuis aduerſos putabat, quibus tamẽ ipſe pepercerit: quæ conuenire videantur iis quæ hâc l. dicuntur *de nece cogitatâ virorum Illuſtrium Conſiſtorianorum, Senatorum.* Verum, vti dixi, tempora non conueniunt, Gainiana quippe hæc facinora biennio fermè & vltrà huic Legi poſtumant. Sed & illa in Saturnini & Aureliani Senatorum necem, factio & cogitatio, ab hâc noſtrâ recedit: Gainiana enim illa fuit poſtulantis ad necem ſibi dedi duos illos Senatores, at enim ea, de quâ hâc l. agitur, factio eſt & ſocietas molientium per ſe necem, *per arcana conſilia*, vt fine Legis dicitur.

4. *Bargij* igitur factio huic Legi conuenire videatur: Quâ Timaſius, qui à tempore Valentis Imp. Magiſter militum fuerat, oppetiit. Verùm neque hæc factio ad huius l. ſpeciem pertinet: Id enim quod de Timaſij morte modò dixi, Eutropio ipſo agente factum eſt, judicio conſtituto ab Arcadio, non per factionem aut ſocietatem arcanaque conſilia cum militibus aut priuatis etiam Barbaris, cum Satellitibus, conſciis & miniſtris inita: de quo Zoſimus *lib.* 5. *p.* 786. 787. Quare neque eiuſdem Bargij ſupplicium, quod mox ſecutum eſt eodem Eutropio agente, ad hanc l. pertinet.

5. EVTROPII tandem ipſius factio viam ſibi ad Imperium ſternentis, ad hanc l. pertinere non poteſt, vtpote qui anno demum CCCXCIX. id agens agnitus & interfectus eſt, cùm biennio ante, eo maxime tempore quo hæc lex lata fuit, Arcadium in poteſtate ſuâ haberet, de quo *cap. prox.* Quare neque ad rem quidquam faciunt Timaſij

& Abun-

& Abundantij aliorumque Illuſtrium virorum ipſo Iudice exilia cædeſque: Hæc enim Arcadio probante facta ſunt, neque per factionem conjuratorum & ſociatorum, priuatorum aut militum, perque arcana conſilia, verum Iudicij ſpecie.

Maneat igitur, eas factiones de quibus hac l. agitur, quibuſque eà occurritur, non eſſe eas, quæ à Tyrãnidem molientibus inirentur, ac nominatim non eſſe quinque illas quas ſigillatim perſecutus ſum: verùm eas, quæ priuato odio eorum qui in dignitatibus conſtituti erant, *ſuſcipiebantur. De* quo *deinceps capitibus proximis.*

CAP. XIII.

Occasiones veræ ſeu Prætextvs factionum, quibus hâc l. occurritur.

Prætextus factionum in commune: Inter alias, κακοξία *atque odium ex prauis Magiſtratibus: Hæc factionum quibus hâc l. occurritur, occaſio: Quod tum ex circumſtantiis huius l. inter ſe iunctis colligitur: tum ex corrupto Imperij tùm ſtatu, quem repræſentant ſcriptores coæui: Scilicet, Arcadium deſcribunt, ceu pecudem in manu & poteſtate Rufini, mox* Eutropij *fuiſſe: Item dignitates in indignos & rapaces & Barbaros collatas, optimis quibuſque ſubmotis. In id Claudiani, Zoſimi, & Syneſij* de regno, *Suidæque teſtimonia. Ad quem &*

quando ea Syneſij Oratio habita. Querela eius de prauis Arcadij amicis, & Palatij ingreſſu indignis patente: de Barbaris ad militiam & dignitates paßim euectis: de Conſiſtorianis & Magiſtratibus prauis. Hinc igitur Factionum iſtarum occaſiones.

VIDEAMVS igitur (quod in hac Hiſtorica Diſſertatione noſtra inter potiſſima eſt) *Vndenam* reuera factiones illæ ſub Arcadio enatæ ſuſceptæque fuerint: eæque tantæ molis, quibuſque etiam tam graui atque enixa Conſtitutione & *Tuitione* occurſum ab Arcadio. Imp. oportuerit: Habent ſcil. præque ſe ferunt ſemper factiones prætextus aliquos, αἰτίας, προφάσεις καὶ ἀφορμάς, ſpecioſaque nomina vulgo obtenduntur: vix & quiſquam in factiones coire ſolet, quin juſtas coëundi cauſas habuiſſe velit.

Sanè, vt ſeditionum ita & factionum πρὸς τοὺς ἡγουμένους origo à cauſis & occaſionibus αἰτίαις καὶ ἀρχαῖς variis oriri ſolet, quas Politicorum filij accuratè recenſent, & in his Ariſtoteles, 5. *Politicorum*. Atque inter alias cauſas Polybius *lib*. XI. *p*. 646. haſce memorat, ὅταν προσκρούωσι μεμφόμενοι τε καὶ δυσχεραίνωσιν, ἢ τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασιν δυσαρεστῶσιν. Item διά τε ἀδικίας, καὶ διὰ φόβον, καὶ διὰ καταφρόνησιν καὶ διὰ φιλοτιμίαν. Denique ob καχεξίαν Reipubl. cùm videlicet ſtatus præſens in vniuerſum malè habere creditur: Et nominatim quidem ſub Principibus, quando potiſſimæ dignitatum non in immerentes tantum, verum in injuſtos, & rapaces inſuper conferuntur, ſorſque ita deerrat ad parum idoneos, vt cuncta eorum facta Principes, vel cùm prohibere poſſint, ſcire malunt: vel jam prohibere amplius non poſſunt: & ſic qui ipſi jam non præcipui tantum caritate aut fortunâ,

fortunâ, βασιλεῖ παραδυναςεύοντες. verùm *flagitioſè* Rempub. pro arbitrio ſuo circumagunt.

Et hæc verò poſtrema, *Factionum*, quibus hâc l.occurritur, cauſa exiſtit. Quod colligere eſt vel ex circumſtantiis illis omnibus, quas hactenus expendimus, tùm conſtitutionis ipſius, tùm & ſubjecti quo de ibi agitur. Quinque ſc.hæc jam liquidò tenemus, in ſp. huiuſce l.noſtræ: I.*Locum*: initæ ſc.hæ factiones in Imperio, & P.P. Orientali, de quo *cap*.3. II. *Tempus:* ſub Arcadio ſcil. concinnatæ ex A.D. CCCXCVII. eo tùm agente biennium in Imperio paulo plus, & viceſimum ætatis annum; de quo *d. cap*.3. III. *Subjectum:* Non agitur ſcilic. hâc l. de proprio perduellionis crimine, verùm de Fictitio πλαςικῷ quodam quaſiperduellionis genere: de quo *cap*.5.6.7. IV. *Objectum* quoque earum Factionum perſpicuè tenemus: nempe factiones iſtæ initæ in necem perſonarum in adminiſtratione Reipubl. dignitateque Principi proximarum, puta in Illuſtres Conſiſtorianos, Senatores, Principi militantes: de quo *cap*.4.& II. V. *Modum* denique harum Factionum expediuimus: magnâ ſc. mole initæ, vtpote in quas coïerint Duces, ſatellites, conſcii, miniſtri, & per arcana conſilia, de *quo cap*.9. adſcitis in ſocietatem militibus, priuatis, Barbaris, de quo *cap*.10. Inde jam omnibus iſtis in vnam veluti lineam conjectis, atque animo ſubjectis, quis non ita per ſe facilè ſubſumat, colligatque, factiones iſtas in necem eorum qui in dignitatibus Principi proximis poſiti, & Reipub. adminiſtrandæ ſub Arcadio poſt Principem præpoſiti erant, factioſos iniſſe: Non equidem inſitâ mortalibus naturâ, *recentem aliorum felicitatem ægris oculis introſpicere* , *vt eſt aſſidua eminentis fortunæ comes Inuidia, altimiſque adhæret*. Neque eâ conditione, *quæ omnibus qui adminiſtrationem Reipubl. aggrediuntur, communis eſt* , *Vt quæ maximè pertinent ad ſalutem communem cum quadam ſui inuidiâ facere cogantur:* quod dixit Quintilianus. Multò minus ipſiuſmet Principis verum τοῖς ὑπονοουμένοις ἀπαγγέλλονται i. ob communia eorúmet

dicatis maximam partem eiuſdem bonis (Vt omittam nunc quod idem Arcadius Eudoxiæ vxori ſeſe commiſit, quam Eutropius ipſi conciliauerat, τοῦ βασιλέως ἐσχάτως ἀνοηταίνοντος teſte eodem Zoſimo *p.*800.*lib.*5.) Regendum igitur ſeſe Arcadius Eutropio præbuit : Quare exertè Zoſim. *lib.*5.*p.*785.de eo, τῶν ἐν τῇ αὐλῇ, inquit στρατοπέδων κύριος ἦν item *p.*789.*ait*, eum πᾶσαν τῆς βασιλείας οἰκονομίαν habuiſſe. Imò *d.p.*789. ſcribit, Eutropium Arcadio vſum & potitum, haud alitèr atque pecude, ὁ δὲ κυριεύων Ἀρκαδίου καθάπερ βοσκήματος: & rurſum ait *p.*799. Arcadium φρονήσεως ἐστερημένον. Claudianus quoque *lib.*1. in Eutropium : *ſuſcipitur regnis, & quem priuata miniſtrum Dedignata domus, Moderantē ſuſtinet Aula.* Sic igitur Eutropius in aulâ Arcadij τὰ πάντα fuit. Sic quidem etiam, vt non foris tātum, verùm & Eccleſiæ quoque negoria quò vellet verteret. Sic enim authoritate eius factum, vt Nectario Ep. Conſtantinopolitano mortuo, eo ipſo menſe quo hæc lex lata eſt, Ioannes fine *huius* anni ad *Epiſcopatum Conſtantinopolitanum* euocatus, in eâ ſede anno proximo CCCXCVIII. fine Februarij ordinaretur: de quo v. Socratem *lib.*6.*c.*2. Sozomenum *lib.*8.*c.*2. Georg. Alexandrinū *in eius v.n.*20. Palladium *in dialogo*. Notiſſimaque etiam eſt conſtitutio, quâ coërcita Eccleſiarum Aſyla fuerunt, quæ Eutropio diſertè tribuitur, de qua *cap.vlt.* Igitur & in Palatio & in Eccleſiâ omnia pro nutu ſuo tum agebat Eutropius.

Atque hoc illud eſt omninò potentiæ Eutropianæ tempus, in quod huius Conſtitutionis characteriſmus præciſe incidit : Eam quippe tenuit is triennio, paulò plus, poſt interectum Rufinum, à fine videlicet A.D. CCCXCV. ad initium Anni CCCXCIX. Quo quidem medio tempore A.D. CCCXCVII. hæc Conſtitutio lata eſt: & ipſe Eutropius ad Patriciatum tandem atque ad Conſulatum euectus fuit.

Ergò cùm Arcadius Rufino primum, mox Eutropio ſeſe totum præbuiſſet, turbata miris modis tum Reſpu-

publica fuit. Non tantum Tyrannide palam ab his ipſis affectata, verùm (qui ad Tyrannidem promouendam gradus erant) hinc in ſinus ſuos quicquid opum poſſent conuerſo, iuſtiſque poſſeſſoribus adempto, ſed & calumniatoribus delatoribuſq; paſſim excitis: vt conteſtantur tot ſcriptores. Claudianus Eunapius, Zoſimus, Suidas, alij. Inde potioribus quibuſque ſubmotis, peſſimo viciſſim cuique Barbariſque dignitatibus per fœdam nundinationem in collatis, Conſiſtorianis, Senatoriis, Palatinis, Prouincialibus. Nolo nunc retexere quæ id genus acta, cùm Rufinus paulo ante ſummam Imperii teneret, de quo prolixè Claudianus *libris in Rufinum*, Zoſiſmus *initio lib.* 5. & ex eo Suidas: quandoquidem hæc huiuſce. Legis ætatem paulò anteuerterunt: de Eutropianis modò temporibus videndum eſt, quæ huius Conſtitutionis Characteriſmo conueniunt

Ex Claudiano igitur primùm ſuffragia colligamus, qui duos, *in Eutropium libros* ſcripſit. Ergò de optimis & optimatibus quibuſque tùm ſubmotis. *lib.* 1. ſic ille:

---Procerum ſquallore repletus
Carcer, & exulibus Meroë campique gemiſcunt
Æthiopum, pœnis hominum plaga perſonat ardens,
Marmaricus claris violatur cædibus Ammon.

De venditis ab Eutropio poteſtatibus & dignitatibus ita *lib.* 1. *p.* 66. *b.*

--- quicquid ſe Tigris ab Æmo
Diuidit, hoc certâ proponit merce locandum
Inſitor Imperij, caupo famoſus honorum.
Hic Aſiam villâ pactus regit, ille redemit
Coniugis ornatu Syriam: Et ita de cæteris.

Et mox *--- certantum ſæpe duorum*
Diuerſum ſuſpendit onus, cum pondere. Iudex
Vergit, & in geminas mutat prouincia lances.
Non pudet heu ſuperi populos veniſſe ſub haſtam

Vendea-

Vendentis. Item.

In mercem veniant Cilices, Iudea, Sophene,

De Indignis ad dignitates promotis idem *lib.* 2.

Pars humili de plebe Duces, pars compede ſuras
Cruraque ſignati nigro liuentia ferro
Iura regunt, facies quamvis inſcripta repugnet.
Seque ſuo prodat titulo.

Et exemplum addit, præter ipſum Eutropium, cui primæ partes ceſſerant, *Oſij* ex-coquo Magiſtri Officiorum (cui alioquin inſcribitur a. 395. *L.* 7. *C.Th. de agentibus in reb.* a. 396. *Lex* 6. *de proximis. Lex* 8. 9. *de agentibus* a. 398. *L.* 5. *de metatis, Lex* 4. *de fabricenſibus*)

----ſed prima poteſtas
Eutropium præfert, Hoſio ſubnixa ſecundo:
Dulcior hic ſanè cunctis, prudenſque nouandi
Iuris, & admoto qui temperat omnia fumo.
Feruidus, accenſam ſed qui bene decoquat iram.
Conſidunt Apices geminis ditioris Eoæ,
Hic COQVVS, *hic leno, defoſſi verbere terga:*
Seruitio, non arte pares: hic ſæpius emptus,
Alter ad Hiſpanos nutritus verna penates.

Subjungit & alterum exemplum de Leone ex Lyniſo vel textore, qui & ipſe inter proceres erat, *p.* 85.

Emicat extemplò cunctis trepidantibus audax
Craſſâ mole Leo, &c.
Acer in abſentes, linguæ jactator, abundans
Corporis, exiguuſque animi, doctiſſimus artis
Quondam Lanificæ, moderator pectinis vnci, &c.
Tunc Ajax erat Eutropi.

Idem ſuperiores fermè omnes defectus hoc in vno loco complexus eſt *p.* 87. *b.* 88. *a.*

Hic primum thalami clauſtris delicta tegebat,
Clàm, timideque jubens, erat inuidioſa poteſtas:

Barbarorum ſocietate abſtinuit. Additque, Eunuchos eò auctoritatis & potentiæ creuiſſe, vt quidam cum periculo vitæ ſeſe tùm eunuchizarent.

Procedat nunc *Syneſius*, & ipſe σύγχρονος Cyrenenſis poſteà Epiſcopus, qui ad ipſummet Arcadium orationem *de regno* ſcripſit. Et quâ prius quam ea quæ ad rem noſtram faciunt, excerpo, oſtendendum eſt, quando ea Oratio habita fuerit, vt ita appareat, quàm aptè ad hanc l. ea referantur, quæ is inibi ſiue memorat ſiue ſuggillat. Ad *Arcadium* ſanè habitam eam Orationem nemo eſt jam qui dubitet, & quidem ad Arcadium juuenem, quod paſſim ipſe inculcat: Neque enim de eo dubitare ſinunt ea quæ ſcribit *pag.* 4. de Patre ipſius, qui non Imperatoriâ ſtirpe profatus, verùm bellicâ virtute ad Imperium euectus fuerat: item quæ ſcribit *pag.* 5. de iis quæ idem aduerſus duos Tyrannos geſſerat (puta aduerſus Maximum & Eugenium) aduerſus quem vtrumque victoriâ potitus de altero triumphans objerit. Item tertio loco quæ memorat *pag.* 25. de Scythis ab eo in belli ſocietatem, Romanamque Rempublicam receptis, imò & certâ regione iis adſignatâ. Ergò ad Arcadium habitam eam Orationem liquet, vel tribus his argumentis. Quo verò anno habita ea fuerit porrò diſpiciendum eſt. Ego non inani conjecturâ ducor habitam eam, ſi non hoc ipſo anno CCCXCVII. quo hæc lex promulgata fuit certè initio anni proximi CCCXCVIII. Indubiè enim is *p.* 22. *&* 24. ad Tribigildi, qui Barbaris militibus in Phrygia præerat motû reſpexit, cùm pericula ex Barbaro milite memorans ait: *Huius rei aliquot jã præludia ac velitationes fieri, nonnullaſque Imperij partes haud aliter atque corpus inflammari, cum quo aliena in eiuſdem ſani temperamenti cõcordiam coaleſcere nequeant.* Et rurſum *p.* 24. *Ampliſſimos & validos exercitus cũ Scythis ſeruis neceſſitudine cõiunctos tũ fuiſſe, qui in Rẽpubl. Rom. infelici ſorte inflexerũt, ſeditionis auctores, ςάσεως duceſque eos habere qui ſũmâ & apud ipſos & apud*

Romanos ſint authoritate, Tandem & ea quæ ſcribit *p.22.* omnino congruunt cum *l.16.&17.C.Th.de re militari.*

His ita conſtitutis, comportanda nunc ex eâ Oratione huc ſunt, quæ ad rem noſtram faciunt. Ergo Sineſius nondum Epiſcopus cum Cyrenenſium nomine ad Arcadium legatus cum coronâ aureâ miſſus fuiſſet, eam orationem *de Regno* ad eum habuit, benè adminiſtrandæ Reipubl. præcepta ei daturus, occaſione ſumptâ ex iis, quæ tum in eâ ſecus gerebantur. Mitto, quæ ipſummet Arcadium reſpiciunt, veluti quòd diuerſus à maiorum inſtitutis luxus in veſtibus difflueret, publicęque rei exiguam curam gereret: id genus alia: Ea tantum hic ex ea Sineſij oratione ſterni oportet, quæ circa dignitates, rêque militarem & Barbaros, ſecus admittebantur, atque adeò huic legi, vel ſaltem factionibus quæ huic l. occaſionem præbuerunt, conuenientia. Ergo Syneſius câ orat. *p.2.* Arcadium hortatur, Vt cum iis amicis & propinquis agat τοῖς στρατιώταις τε καὶ φίλοις, cum quibus de ſumma rerum conſilium capere poſſit, μεθ' ὧν συνεςώτων ἀεὶ τῶν ὅλων βουλεύσεται, vt cæteroquin, quod Tacitus dixit, *nullum maius eſt boni imperij inſtrumentum quam boni amici:* qui quod Symmachus ait, *inſtrumenta ſunt boni ſæculi.* Item hortatur, vt cum militibus familiatiter agat. Eundem carpit. *p.15.* quod facilior tum in Palatium ingreſſus hominibus distortis eſſet, exiguo cerebro & capite, quam Ducibus & Tribunis, quos amicos inter habere debuerat. Item *p.21.22.23.* quod Barbari paſſim ad militiam & dignitates, & quidem ſpretis indigenis, adſciſcerentur, ſic quidem, vt exinde ruinam Imperio minitetur, eiuſque præludia jam obſcruare ſe de proximo dicat, [illegible] σαφῶς ἐγγὺς ἔσται. Quare ſuadet *p.23.* ab vnâ parte, vt Barbari à Magiſtratibus atque à Senatu arceantur, ἀρχῶν ἤδη καὶ στρατοῦ ἀποκλειστέον, καὶ τῶν ἐν βουλευτηρίῳ γερῶν ἀποκινητέον, ab alterâ verò parte, indigenis militibus aſcitis, τὰς νίκας αὐτουργῶν. Idemque carpit, familias priuatas Scythis tùm plenas fuiſſe.

Idem

Idem *p.*29. Conſiſtorianos ſeu ἀγχοῦ τῆς καθέδρας οἱ μόνοι μὲν αὐτοῦ δευτέρευσι, τῶν δὲ ἄλλων πρωτεύουσι, tales delegi Regiâ animi moderatione, qui qui juuandorum hominum pro rata conceſſæ facultatis portione ſtudioſi ſint, φιλιτικοὺς ἀνθρώπων ὄντας, πρὸς μέτρον ἕκαστον τῆς νεμηθείσης δυνάμεως. Idem monet *p.* 29. 30. vt caſtiſſimos & Iuſtiſſimos Magiſtratus prouinciarumque rectores ordinet: atque in eâ re non diuitiarum verùm virtutis rationem habeat. Hæc omnia Syneſius ad Arcadium, præcipuos tùm Imperij ſeu ſtatus publici defectus notans: Quos ſanè, vt Imperio ruinam minitatos, Syneſius propalàm definit, ita factionibus illis, quibus hâc l. occurritur, anſam præbuiſſe. vel certè prætextum, certiſſimum eſt. Atque inter alios, Dignitates ciuiles, palatinæ, militares in nouos homines, qui non incrementa ſua ſibi deberent, & ſic immerentes, Barbaroſque collatæ, quique potentiâ ad impotentiam vterentur: vnde etiam ex diuerſitate morum ſemina factionum. Ac maximè cum Barbari ſeu Gentiles tùm præualerent: maximè poſteaquàm cum indigenis ſeu Romanis coaleſcere, per nuptias, cœperunt, quod antea interdictum fuerat *l. vn. C. Th de nuptiis Gentilium.* quod vel Frauittæ exemplo liquet, cui id cõceſſum fuit, vt teſtatur Eunapius *in excerptis Legationum.* Vt omittam alias Sineſij alibi de iniquitate Magiſtratuum querelas, vt & Libanij de huius æui Magiſtratibus in Oriente.

Cum itaque deploratus hic Imperij Orientalis ſub Arcadio ſtatus eſſet, hæc ταραχὴ, hi motus animorum, & quidem ob dignitates ciuiles, militares, palatinas, non immerentes tantum, verùm iniquos palàm, rapaces, Barbaros collatas, deque his crebri queſtus eſſent, nec occulti per vulgum, imò magna παῤῥησίᾳ ab Epiſcopis quoque publicè proſcriberentur, qui ἐλεγκτικοὶ multi tum erãt (quod de Ioãne Chryſoſtomo anno proximo cccxcviii. teſtatur vel Socrates *lib.*6. *c.*5. Adeò vt ei crimini datum ſit ab Iſacio in Synodo ad Quercum, teſte Photio *n.*59.

apud Principem in eius Comitatu ſeu aulâ morentur, eiuſque Lateri adhæreant, *Collaterales* denique Principis ſint, vti loquuntur, quomodo ſanè alias eorum qui circa latus Principis agerent, peculiaris quædam ratio olim habita, *v.l. iuris peritos 30. de excuſationibus.* Quæ quidem Quęſtio, etſi de facili ex ſuperiorib. decidi poſſet, tùm ex eo prætereà, quod Lex id nullibi requirat, attamen in eâ adhuc incumbendum eſt. Quod è ſcriptoribus nonnulli, iique non tralatitij, illud diſertè volunt, *Quod in illis tantum Imperatoris Officialibus Maieſtatis crimen cõtrahatur, qui apud Principem reſident, & in eius ſupremo Conſiſtorio ſedent*: In quibus fuit Gloſſa, Cynus, Salycetus, Laudenſis, Rolãdus à Valle, Clarus. Verùm id non requiri perſpicuum deinceps faciam, vel ex iis ipſis tribus Perſonarum generibus, in quorum capita factione initâ Majeſtatis crimen cõtrahi hâc l. voluit Arcadius. Igitur hâc l. Viri Illuſtres, qui Conſiliis & Conſiſtorio Principis interſunt, primi nominantur: vbi non ait lex, QVO TEMPORE *conſiliis & Conſiſtorio noſtro interſunt*, multò minùs, QVANDO *lateri noſtro adhærent:* verùm ait lex QVI *Conſiliis & Conſiſtorio noſtro interſunt*, i. qui Officij ſui dignitatiſque ratione intereſſe ſolent quibuſque id oneris officijque incumbit, vti conſiliis & Conſiſtorio vocati interſint. His ſcilicet verbis Officium eorum perpetuum deſcribitur, non juge officij exercitium: neque enim tàm continuò conſiliis & conſiſtorio intereſſe ſolebant vel poterant, vt non alibi quandoque conſiſterent nihilominus, imò fortè magis, per prouincias factionibus obnoxij.

Secundò, patet id ipſum ex *Senatoribus*, qui ſecundo loco hic nominantur: Senatores ſcil. hâc l. ſunt, qui ſiue Conſtantinopoli, ſiue per prouincias degebant: quod oſtenſum eſt *cap*. 12. quo tempore etiam Princeps ipſe alibi morabatur: vt in ſp. huius ipſius l. ex cuius ſubſcriptione diſcimus, Arcadium hoc tempore *Antyræ* conſtitiſſe, de quo *cap*. 3. Nil igitur neceſſe eſt, ad Majeſtatis

L

crimen contrahendum in ſp. huius L. vt Conſiſtoriani aut Senatores eo loci ſint, in quo Princeps moratur, eiuſque lateri adhæreant.

Quod & idem tertiò apparet. ex poſtremo perſonarum genere, quod his verbis deſignatur, *cuiuſlibet poſtremo*, inquit, *qui nobis militat.* Non eâ quidem ratione, quod dictio *Cuiuſlibet*, vniuerſalis ſit, & diſpoſitionem ad omnes extendat, verùm quia his verbis deſignantur, non tantum Palatinæ dignitates in Palatio Principis militantes, verùm & prouinciales Iudices, ſiue Ciuiles ſiue Militares, vt probatum eſt *ſup. d. cap.* 12. Sic ſanè, quod repetere neceſſe eſt, & olim L. Iuliâ Majeſtatis tenebatur, qui Magiſtratum aliquem P.R. vel eum qui Imperium poteſtatemve habebat, occidere ſtuduiſſet *l.* 1. §. 1. *ff. ad L. Iul. Maieſtatis:* quo vtique numero erant Magiſtratus prouinciales, qui ſanè Imperium poteſtatemque habebant, Et hæc de priore Quæſtione.

Secunda quæſtio eſt, circa *Cauſam Impulſiuam* factionum iſtarum: vtrùm videlicet, vt huius conſtitutionis pœnis locus ſit, requiratur, vt Principis aut Reipublicæ odio contemptuve factio in necem alicuius ex ſupradictis perſonis inita fuerit. Et ſic, verum huius conſtitutionis ratio exinde petenda ſit, quòd indirectè ſaltem SALVS Principis & Reipublicæ per haſce factiones, perque latus eorum qui in Dignitatibus poſiti erant, peteretur. Quod ſanè euenire ſæpè variarum gentium Hiſtoria innumeris exemplis comprobat. Sic enim fermè factioſi turboneſque ſolent, qui Rempublicam euerſam cupiūt vel Principem in poteſtatem ſuam redigere, deque ſolio deturbare, quia Principem ipſum arripere, vel Rempublicam directò petere ſiue intutum ſiue arduum cēſent, in ea priùs capita ire, quibus Principes vel Reſpublicæ ceu columellis & munimentis inſiſtunt, quibuſque ceu rerum Adminiſtris carere non poſſunt: ſic deinde, Rempublicam ipſam vel Principem appetituri. Quod vel

maximè

maximè Hiſtoria Anglica clamat, vbi Principes per Officiariorum Regni latus ſæpe petitos memorant Hiſtorici. Et verò id in ſpecie quoque huius Conſtitutionis præſupponunt poſt alios Grauetta, Rolandus à Valle, Menochius. Verùm rectius illi cenſent, qui hanc Legem accipiunt, de iis qui priuato tantum odio factionem in necem cuiuſquam eorum qui in dignitatibus poſiti erant, inibant. Idque ſequentibus argumentis. Iamprimùm in ipsâ Lege noſtrâ nil tale omninò vel minimum occurrit, neque quicquam exprimitur de Principis odio: verùm ſimpliciter ea loquitur de nece per factionem perſonis illis intentatâ. Imò, Arcadius apertè ſatis oſtendit, ſalutem hactenus perſonarum illarum præ oculis habere ſe voluiſſe. Secundo, patet id maneſeſtiſſimè ex iis quæ *ſuperiori capite* diximus, de occaſione & prætextu harum factionum, enatarum ex ἀναρχίᾳ Imperij, prauaque perſonarum illarum adminiſtratione odioque præſentium, nullo in Principem odio, aut indeuotione, neque vt eius obſequium exuerent, nouiſque adeò rebus ſtuderent, verum ex ſolo malorum, quæ tùm Orientem depopulabantur, ſenſu, quorum cauſa omnis in prauos Principis Conſiſtorianos, Senatores, Palatinos, Prouinciales Iudices tùm ciuiles tùm militares, referebatur: qui abdicata prouincialium & ſubditorum curâ, fortunas vitamque miſerorum paſſim vexabant, fœdaque licentia omnia corripiebant: Hæc omnia agente tùm Eutropio, qui apud Arcadium τὸ πάντα erat, neque Arcadio ſatis permittebat, vt ad prouincialium & ſubditorum querelas malis mederetur. Tertiò, id ipſum ex Rationibus Conſtitutionis huius probè intellectis magis adhuc liquebit, de quibus mox *capite proximo*. Ergo patet, Arcadium, ſeueriſſimis huiuſce Conſtitutionis pœnis locum eſſe voluiſſe, etſi factioſi obtenderent, nullo ſeſe Principis odio in ſceleſtam factionem illam, quibus proximorum ipſi capita peterentur, coiiſſe.

L 2

CAP. XV.

COLORES, & vera RATIO huius Legis.

Duo colores huius Legis: Prior continetur iſtis verbis, Vt-pote Majeſtatis reus: ***Poſterior, hiſce,*** Nam & ipſi pars corporis noſtri ſunt. ***Vtriuſque explicatio. Vera ratio huius Conſtitutionis. Et de*** Tuitionibus ***aliquid.***

POSTEAQVAM Criminis ipſius, quo de hâc Conſtitutione agitur, puta Factionum in necem perſonarum quæ Principi proximæ erant, initarum, vim & naturam Circumſtantiaſque expendimus, ſimul & Legis ipſius diſpoſitionem introſpeximus: Nunc anima Legis ſpectanda venit, quæ in *Ratione* poſita eſt. Et verò duas rationes vel potius duos Colores appingit Arcadius, vt & alias coloratis rationibus in jure noſtro locus eſt, & color ſæpe juri quæritur, χρῶμα καὶ πλάσμα. vt *l. minor autem* 18. §. 1. *ff. de minoribus. l.* 2. *ff. de inoff. teſtam.* (vt omittam quæ de *coloribus* apud Oratores ſeu Rhetores, imò & in Legibus nônnullis atque etiam alibi occurrunt.) Priorem quidem colorem hunc affert his verbis: *nam & ipſi*, inquit, *pars corporis noſtri ſunt:* Poſteriorem verò hiſce, *vt-pote Majeſtatis reus.* Certè, hæ rationes, vel potius hi colores, non id ingerunt, quaſi in ſp. huius l. requiratur, vt ij in quorum necem factio agitata fuerit, Lateri Principis adhæreant, aut quaſi odio Principis hę factiones initæ fuerint, perque latus Officialium Princeps peteretur: Quid igitur? Nempe id ingerunt, etſi factioſorum hæc cogitatio non foret, attamen Arcadium factionem illam tanquam aduerſus ſe ipſum ſeu Majeſtatem ſuam

tem ſuam & corpus initam ad animum ſuum reuecaſſe: nempe Majeſtatis ſuæ fulgore ſeu charactere perſonis illis impreſſo, corporiſque ſui communione tributa: Vt ita ſcilic. à nece eorum factioſi, καχέκται, καὶ κινητικοὶ, καὶ στασιώδεις abſtinendum ſibi ſcirent. Ergo factioſorum ipſorum cogitatio atque intẽtio ab Arcadij cogitatione hîc diſcernenda venit: cui viſum, nouam nunc hanc Fictitiæ, πλαστικῆς, Maieſtatis ſpeciem & acerbitate criminis, & pœnarum ſeueritate ſancire. Eſt ſcil. Majeſtatis crimen tale, vt aliis ſæpè criminibus colore quodam ſeu pſalmate induatur. Non jam dico inani adulatione, vel inſolenti ambitione, quod fecére paſſim, paſſiue ſunt Tyrannorũ multi, apud quos Majeſtatis crimen, vnicum fermè crimen eorum eſt, qui crimine vacant, cunctaque quęſtione Majeſtatis apud eos exercentur: cuius rei exempla apud Hiſtoriæ Auguſtæ ſcriptores paſſim occurrunt, quò etiam reſpexit Ictus *l.7.§.3.ff.ad L.Iul.Majeſt.* Verùm exigente Reipubl. neceſſitate, vbi ſæpe Majeſtatis crimen inducitur, vel Majeſtatis ſtrictura periclitantibus induitur, vt ita maioris criminis formidine injectâ, homines ab illicitis deterreantur. Arcano politicó, quo ſolemnem alioquin criminis modum Principes ſæpè egrediuntur, fortioribuſque remediis agendum ſibi fas putant, vt ita gliſcenti malo modum ponant. Ad eum ſanè morem & aliàs Maieſtatis crimen contrahi Principes voluêre, etſi propriè Maieſtatis crimen id non eſſet, vt *l.2.Cod.de his qui ad Eccl.confug.* vel ſacrilegij *l.3.Cod.de Crim. Sacrilegij*, quod pro Majeſtatis crimine ſæpè accipitur, vt *l.1.C.Th. ſi quis pecun.conſlan.l.6.de indulg.crim.l.6.de bonis proſcript.l.4.de domeſticis & protectoribus.* Quare neque abnuam, hanc læſæ Maieſtatis ſpeciem, *Quaſi perduellionis* nomine indigetari, ſi modò illud firmiter teneamus, non hoſtili in Principem aut Rempub. animo id tum admiſſum, neque vt obſequium exueretur, verùm id ita tantum ab Arcadio acceptum.

Et hæc quidem de Rationibus ſive coloribus huius Conſtitutionis: vbi tamen prior illa adhuc explicanda venit. *Nam & ipſi pars corporis noſtri ſunt.* Huius coloris duplex ſenſus commodè adferri poteſt: Prior quidem; vti dicamus, Principem ceu caput Reipubl. hîc æſtimari: proceres verò potiſſimos, Principique proximos, & quaſi contiguos, neque Conſiſtorianos modò, verum & ipſos Senatores, corpus eius cenſendos: Quomodo ſanè (comparaſſe liceat) *Salvator noſter*, Eccleſiæ ſuæ *caput* dicitur, Eccleſia verò *corpus* eius, Paulo *ad Epheſios* 4. *v*.15.16. Et alibi Princeps *Reipubl. caput* dicitur: Reſpubl. verò *corpus* apud Tacitum. Alter verò ſenſus eſt, neque minus idoneus, ſi dicamus, Arcadium *corpus ſuum*, pro ſe ſuaque ipſius perſonâ extuliſſe: vt ita partem ſui Illuſtres Conſiſtorianos, & Senatores conficere indicaret. Vtrumvis dicas, res eòdem ſemper redit. Sic ſanè & Syneſius *Oratione de regno* (ad ipſummet Arcadium) *p*.13. circumfuſum Imperatori exercitum, καθάπερ ἐν σώματι συμφυὲς dixit. Ita adſeſſores quoque Iudicum ſeu adminiſtrantium portio quædam dicuntur: *l. omnis* 5. *C. Th. de his qui adminiſtrant. l. vn. eod. C. & Inſt. ſi provinciæ rector*: nempe, quia conſiliis ſuis Iudices juuarent; eadem ratione qua Illuſtres Conſiſtoriani & Senatores, Principem juuabant. Quare & Libanius, Iudicum adſeſſores eiuſdem throni participes dixit, *orat.* κατὰ τῶν εἰσιόντων *p*.82. & *in Lucianum p*.434. Quomodò & Syneſius rurſum *de regno*, illuſtres Conſiſtorianos vocauit *p*.29. οἱ ἀγχοῦ τῆς καθέδρας οἱ μόνοι μετὰ τὸν βασιλέως δευτέρευσι τῶν δ᾽ ἄλλων πρωτεύουσι. denique, arctiſſimos perſonarũ nexus, ita efferre mos tralatitius eſt, puta vt alter alterius corporis pars quædam dicatur. Vt alia omittam, ſanè & ita Corippus *lib*.2. Iuſtinum Imp. ad Imperij proceres loquentem inducit.

---Vos ô mihi proxima membra,
Conſcripti Patres, noſtri ſpes maxima Regni,
Vos eſtis pectus, vos brachia verticis huius.

Ergò

Ergò Arcadij mens eſt ſe eo loci hanc factionem in necem ſibi proximorum initam ducere, atque ſi corpori ſuo ſibique ipſi ea præparata eſſet & concinnata, ἐπιϑῶνται τῷ σώματι vt loquitur Ariſtoteles 5. *Politicorum* 20.

Porrò, vt hoc loco Arcadius Conſiſtorianos & Senatores partem corporis ſui facit, quò eos vel ita à factionibus ſecuros jam reddat, ita viceuerſa Principes, vt arctum ſui cum Senatu Senatoribuſque vinculum oſtenderent, ſeque ipſos Senatui commendarent, ipſimet ſe *Senatus partem* ſubinde dixêre, atque inter Senatores ſe ipſos numerauêre. Vt antiquiora omittam, veluti Alexandri Seueri dictum, apud Lampridium *in eius vitâ*, ita Iulianus (de cuius peculiari erga Senatum cultu, quem Conſtantius neglexerat, vide quæ Libanius ſcribit *Orat. in Iuliani necem p.* 298. 299 & Ammianus *lib.* 22. *p.* 226.) *l.* 1. *C.Th. de exhib. reis & l.* 8. *C. de dignitatibus: Ius Senatorum,* inquit, *& auctoritatem eius Ordinis, in quo nos ipſos quoque eſſe numeramus.* (Ita Valentinianus Iun. *l.* 32. *C.Th. de curſ. publ. Quanto magis his* (Senatoribus) *facultas eſt deferenda, quos collegij merito videre frequentius cupimus.* Theod. Iun. *l.* 180. *de decurionibus: Curiam ampliſſimam, cuius conſortio gratulamur:* Vt omittam rurſum, quæ Græci Interpretes hac de re ſimiliter ſcribunt.

Ergò vt eò redeam, vnde digreſſa eſt oratio, etſi in ſpecie huius Legis factioſorum hæc cogitatio non fuerit, vt ipſius Principis odio perſonas illas peterent, Arcadij tamen cogitatio hæc fuit, gliſcenti huic factionum malo, quo paſſim capita Officiariorum quos elegiſſet petebantur, tam graue Fictitiæ Majeſtatis, & quaſi Perduellionis *colorem*, & crimen, pœnaſque objicere: longè adhuc acerbiùs, quàm cùm Valentinianus Iun. *l.* 3. *C. de crimine ſacrileg.* reſcribebat; *ſacrilegij inſtar eſſe, dubitare, an is dignus ſit, quem elegerit Imperator.*

Ex is igitur patet, rationem huius Legis non eam eſſe.
1. Quòd hi quorum capita Factionibus petebantur, la-

teri Principis adhærerent. 2. Item non eam eſſe, quod odio Principis peterentur, & ſic non Principis ipſius ſecuritati hâc l. proſpectum. 3. Addamus tertiò, neque ὄγκος ſeu faſtigium dignitatis eorum quorum vita pulſabatur, cauſam huic l. dediſſe: cùm videamus, etiam vnius Senatoris, vel cuiuſvis Principis militātis capite per eas factiones petito, parem omninò pœnam infligi, atque ſi Illuſtris alicuius Conſiſtoriani vita pulſata fuiſſet.

Quare, vera, omnibus perſonis illis communis huius Conſtitutionis Ratio hæc eſt, quòd Reipubl. ſeu ſummæ rei adminiſtrandæ in quacunque tandem eius parte, admotorum, atque in dignitatibus poſitorum, vitam, quæ paſſim hoc æuo pulſabatur, in tuto locatam oportuit, in tuto verò locari haud aliter poſſe viſa, quam ſi color *Majeſtatis*, & *participatio ſeu communio* κοινωνία *corporis* Principis iis appingeretur. Qui duo colores Arcadij hâc l. ſunt de quibus rurſum aliquid *capite proximo*. Et ſic haud àliter, quàm ſi fictitia læſæ Majeſtatis ſpecies metuſque obiiceretur: Tandem, haud aliter, quàm ſi ſpeciali hâc Tuitione ſalus eorum vitaque muniretur. Recte enim quoque dicere poſſis, hoc Arcadij Edictum nil aliud eſſe, quàm Tuitionis ſeu præſidij cuiuſdam generalis, omnibuſque perſonis illis communis, ſpeciem ſeu formulam: quâ omnium in Dignitatibus publicis & ἐμπρέπτοις conſtitutorum vita ſaluſque, quæ tùm paſſim petebatur, in ſolido tutoque locata fuit. Quo alioquin more, à vim metuentibus ſpeciales ſæpè Tuitionum formulæ λόγοι ἀσυλίας & olim impetrari ſolitæ, & nunc concedi mos eſt.

Sed & rectè dici poſſit, *Pragmaticam* hanc Arcadij eſſe, extra ordinem, in Dignitatibus conſtitutorum ſaluti conſulentis. Cui haud abſimilis eſt circa Cardinales, Decretalis *c. Felicis* 15. *de pœnis in 6.* Non omninò ſimilis, Henrici 7. conſtitutio *ad reprimendum*, vt & Caroli 5. Pragmatica apud Bormes A. 1520. (referente Molina 4. *de*

Primog.

Primog.cap.11. *num*.56.*&c*. quia, in ſpecie illarum conſtitutionum aperta aduerſus Imperium rebellio vertebatur, perque latus Principi proximorum, Majeſtas Regis vera pulſabatur.

CAP. XVI.

IVDICIVM de hâc Conſtitutione.

I. Nouam hanc legem eſſe & non eſſe. Explicatio Legis 1.§.1.ff. ad L.Iul.Majeſtatis,*eiuſque ratio. II.* Acerbam *ſeu ſæuam eſſe, & nō eſſe, Neceſſitas ſæpè ius introducit, quod* ΧΡΕΙΩ͂ΔΕΣ *rectè dixerit.* III. ΕἸΚΑΣΤΌΝ Arcadij *Imp.eſſe & non eſſe: Eutropio eam acceptoferendam videri, pariter vt alias nonnullas. Arcana Eutropij conſilia. Epilogus.*

HISTORICA Conſtitutionis huius diſſertatione defunctis, perſpectis ſimul eiuſdem *Rationibus*, ſupereſt vltimo loco, in eius *Cenſuram* inquiramus: Quandoquidem ea non juſtos modò Interpretes nacta eſt, verùm & in Cenſores acerrimos incurrit. Arceſſitur primum ea *Nouitatis*: Noua creditur, non tantum ob pœnarum acerbitatem. de quâ *mox*. verùm ideò potiſſimùm, quod eâ ſuprema Principis Majeſtas, naturâ ſuâ incommunicabilis, ἀκοινώνητος, contrà oſſibus Principis adhærens, priuatis quibuſdam perſonis communicetur: ita quidem, vt *perduellionis* propemodùm crimen contrahi iudicetur,

factione in eorum necem initâ. Verum his reſponderi poteſt, quod jam ſæpè dixi, ita quoque olim lege Iulia conſtitutum fuiſſe, vt is majeſtatis teneretur, cuius operâ conſilio, dolo-malo conſilium initum eſſet, vt Magiſtratus P. R. quique imperium poteſtatemve habebat occideretur *l. 1. §. 1. ff. ad C. Iul. Majeſt.* En ſimilem omnino Majeſtatis Fictitiæ ſeu precariæ, ſic vt dicam, ſpeciem, nam cùm alioquin Pop. Rom. Majeſtas, in ipſo populo reſideret, attamen & Magiſtratibus Pop. Romani ea quodammodò communicata fuit. qui ſcilicet cum Imperio & poteſtate erant. Eo quod Pop. Rom. ſecuritas in his verſaretur, quos proinde ſanctimonia ſepiri, atque ἀσύλους reddi oportuit. Fateor equidem, difficilius id firmato ſemel ſtatu Monarchico, ſub Principibus, circa Magiſtratus & Dignitates conſtitutum, qui haud ita de facili ſupremum *Majeſtatis* ſuæ *fulgorem* aliis communicant: eâ ſ opinone, *haud aliter rationem eius conſtare poſſe, quam ſi penes vnum Principem ea reſideat.* Et ſanè ante Arcadium nulli Imperatorum id placuiſſe video, vt Generale in id Edictum promulgaret, etſi Reip. Rom. exemplum hâc in re aliquod extaret. Cur autem Arcadio id placuerit, jam ſuperiori capite oſtenſum eſt. Et ſic pronunciare licet, hanc Arcadij mentem & Conſtitutionem nouam eſſe, & non eſſe.

Major criminatio eſt eorum, qui eam ceu *Acerbam* nimis, imò *Iniquam* & Sanguinariam proſcribunt. Iniquitatis ſeu Acerbitatis ſpecies in eo ponunt 1. Quòd Majeſtatis, imò perduellionis crimen, vel vno Senatore, Principéve militante occiſo contrahatur. 2. Quòd cogitatum ſcelus, eâdem quà patratum ſeueritate hic plectatur. 3. Quòd in filios innoxios, irrationabili vt volunt odio, perpetua egeſtas, & incapacitas ſucceſſionis etiam extraneorum, atque infamia, eaque indelebilis, hoc caſu prorogetur, ſic vt eis mors ſolatio, vita ſupplicio ſit. 4. Quòd deprecatoribus, & pro his hiſcere

 auſis,

auſis, infamia inuratur. 5. Quòd filiabus nonniſi legitima in bonis matris relinquatur. 6. Quòd emancipationes, alienationes quocunque titulo, poſt crimen ſtatim contractum, in irritum deducantur. 7. Quod ex ipſæ pœnæ ſatellitibus, conſciis, miniſtris, eorumque filiis, quæ conjuratis conjuratorumque filiis imponantur. 8. Quòd denique Indices, Delatores Denunciatores, ac ſi de ſummâ Reipubl. ageretur, præmiis etiam excitantur. Et poſt hæc omnia, qui mos Tyrannorum eſt, quod lenitatis adhuc ſpecies non vno loco oſtenretur: vt cùm Arcadius ait, ſeſe filiis *qui paterno debuerāt perire ſupplicio, vitam Imperatoriâ ſpecialiter lenitate concedere*: item cum ait, *mitiorem circa filias debere eſſe ſententiam*: Item cum tàm blandè Delatores euocat, & quidem eos ipſos qui iam factione vſi fuerint. Nolo per ſingula hæc nunc ire, exemplisque ea firmare, quod fecêre iam alii induſtriè, vel etiam ea recoquere, quæ hanc ad rem Politici curioſè obſeruarūt, in ſummam dicam, hanc Reip. adminiſtrandæ rationem eſſe, vt non omnia in eâ ad communem modum & rationem reuocari ſemper debeant poſſintve. Nempe Reipubl. neceſſitas, creſcentibus præſertim malis paſſimque inoleſcentibus, nonnulla ſæpe quæ alioquin ſæua, deque iniquo aliquid trahere, videri poſſent, extorquent, & fortioribus remediis agi ſuadent: Nam vt cæteroquin omnia ad ſummæ rei vtilitatem in Republ. ſpectare oportet, ita vtilitas hæc, τοῖς χρήσεσιν ἀκολουθεῖν ſuadet, atque adeò extraordinaria aſperaque ſæpe Iura κατὰ φύσιν ἀτῶν introducit. Vt non temerè inter Iuris Conſtituendi vias NECESSITAS ponatur: *Ergo*, inquit IurisConſultus *omne ius aut conſenſus fecit, aut Neceſſitas conſtituit, aut firmauit conſuetudo.* Quomodo & Menander, ἢ κατὰ νόμους ἢ τῆς ἀναγκαίας, ἤγε τ. ἴσον ἐθετινι: Atque iſtud Ius χρεῶδες omnino vocare poſſis. Nempe Arcadius, cùm aſſiduis querelis didiciſſet, in Reipubl. adminiſtratione dignitatibusque à ſe poſitos factionibus paſſim ob-

noxios, omniaque turbarum plena, pœnas intendendas jam & exaſperandas credidit, quaſi haud aliter cuiuſquam eorum ſalus in tuto locari poſſet: Quâ ſiue cauſa impulſiua ſiue finali huius Legis *Arcanum* continetur. Quare, quod Ammianus Marcellinus, de Valente Imp. ſcribebat *lib.29.p.413. Valentem fuiſſe veniâ dignum, vitam quam ereptum ire perfidi properabant, omni cautela defendentem:* Id ipſum & hoc caſu de Arcadio dici poſſit; venia ſaltem dignum, qui vitam ſibi proximorum, quam ereptum ire factioſi *paſſim* iam properabant, omni cautelâ defenſum iuerit.

Et hæc quidem ſatis ad defendendam à Nouitatis, vel etiam Acerbitatis, crimine conſtitutionem. Cuius etiam ego (vt hoc tertium, ſed ἀκαςὸν tantum, ad Arcadij defenſionem addam) non tàm Arcadium, quàm Eutropium ipſum Auctorem facio. Quæcunque enim tandem, & quam ſalutaris Arcadii mens fuerit, ad Reipubl. vtilitatem comparata: attamen vulpinis Eutropii fraudibus (quomodò Claudianus eum *vetulam vulpem* vocauit. *Vt primum vetulam texère Palatia vulpem*) velandis, exaratam atque extortam omninò cenſeo: vt ſuam videl. ſuorumque potentiam firmaret, ſalutemque in tuto locaret, denique reuerâ, vt flagitioſi Iudices elaberentur. Nam cùm is hac tempeſtate πᾶσαν τῆς βασιλείας οἰκονομίαν haberet, atque Arcadii animum haud aliter atque pecudem quò vellet etiam verteret (quod prolixè oſtenſum eſt, *cap.13.*) paſſimque ab eo Conſiſtoriani, Senatores, Palatini, Iudices, quos conſiliis ſuis fauentes ſciret, promouerentur, iique indigni, rapaceſque (quæ cauſa appetendorum eorum proculdubio vulgo fuit) hùc Arcadij animum inclinauit, vt tàm graues pœnas indiceret: hancque *Tuitionis* formulam promulgaret. Quem oportuerat, honeſta inſuper conſilia capeſſere, excitis partim accuſatoribus in prauos Iudices, more Conſtantini M. cuius aurea hanc in rem extat conſtitutio, *l.4. Th. de accuſat.*

accuſat. & Theodoſii M. *l.* 4. *C.Th.ad L.Iul.repet. & l.4.eod. Cod.Iuſt.* (non tamen familiaribus & ſeruis, quibus vocem intercludi intereſt, & verò ſub gladii pœnâ intercluſit, Maieſtatis tantum crimine excepto, idem Arcadius ad eundem Eutychianum PP. vnico poſt hanc l. menſe. *l.20.Cod.qui accuſ.* ſeu *l.3.C.Th.de præter crim.Maieſt.*) Remotis item vel etiam punitis, qui eas dignitates fœdaſſent: Tandem honeſtioribus probiſque viris promotis. Etſi non deſint Arcadii conſtitutiones quædam, quibus prauitati Iudicum modum aliquem ponere ſtuduit: Veluti pœnis propoſitis ambitui eorum *l.1.Cod.Th. ad L.Iul.de amb.* quæ lex hoc ipſo anno data eſt, & de Illuſtri Palatii dignitate agit: tandem ſimilem prorſus ſententiam ei, quæ *h.l.* continetur, continet: *cùm pari ſorte*, inquit, *Leges ſcelus quàm ſceleris puniant voluntatem*: Repetundarum item crimini & concuſſionibus idem Arcadius occurrit. *l.8.de his quæ adminiſtr. l.3.de vſuris*: quæ & ipſæ hoc anno datæ fuêre: Prouinciæ denique ſuæ adminiſtratione Iudicibus interdixit: teſte Syneſio *ep.73.* quomodò & pater eius prohibuerat *l.3. C.de crimine ſacrilegij: & l.1.Cod.Th.* Verùm nequicquam & fruſtrà hæc omnia: cùm iam eò prolapſa eſſet Reſpublica, vt iam remediis locus amplius eſſe non poſſet, per ſummum Eutropii nefas.

Hæc inquam animi mei coniectura eſt, neque vno argumento. Primum id ſuadent omninò ea, quæ modo perſtrinxi, quæque prolixè dicta ſunt *cap.13.* de Eutropio Arcadii animum pro libitu ſuo verſante, atque habenas Imperii flectente, & indignos quoſque rapaces & Barbaros paſſim per fœdas nundinationes ad dignitates promouente. Secundò, vulpinis Eutropii moribus omnino conuenit, tanta tamque accurata illa pœnarum congeries; pariter vt in aliis ſimilibus legibus Arcadianis, veluti *l.16.Cod.Th. de pœnis l.34.36. Cod.Th.de hæreticis*: tàm accuratæ item illæ rationes & ſententiæ, ex medio Iure

& Politicâ, obtentui fermè, petitæ; tam blanda delatorum, etiam eorum qui jam factione vſi fuiſſent, euocatio, quâ validiſſima ſecuris factionibus injicitur, quibus omnibus partim ſpem offert, partim metum intendit, imò mutuum inter factioſos metum excitat, dum alter alterum timet ne prodatur: tanta denique, & oratoria, poſt hæc omnia Clementiæ & lenitatis oſtentatio: pariter vt in *l.17. Cod.Th. de bon proſcript. l. 23. Cod.Th. de petit.* Vt hic, ſi coniecturæ iſti locus eſt, valeat interim illud, *Nullam eſſe crudeliorem ſententiam eâ quæ eſt, cum parcere videtur, aſperior.* Et vt ille ait, *quanto mollior, tanto vehementius mordet.* Tertiò, Legum ferendarum arbitrium penes Eutropium hâc tempeſtate fuiſſe, liquida res eſt. Quomodo & Rufinus, qui ante Eutropium apud Arcadium rerum potiebatur, Leges pro arbitrio ſuo fixit & refixit; vnde Claudiano *Legum venditor* dicitur: & Alciati ſententiæ accedo, qui Legem *ſi quis maior. C. de tranſactionibus* atrocitate pœnarum pariter famoſam, à Rufino extortam ſcribit: de quo ad *eam legem* plenè. Sic ſanè & Eutropio diſertè adſcribitur ea Arcadij conſtitutio, qua Eccleſiarum aſyla coërcita fuerunt: vti teſtantur Socrates *lib.6.cap.5.* Sozomenus *lib.8.cap.7.* Chryſoſtomus *oratione in Eutropium,* & vitæ *Chryſoſtomi ſcriptores.* Suidas *in v.* Εὐτρόπιος Quæ quidem illa ipſa Arcadij conſtitutio eſt, ad eundem Eutychianum PP. cui hæc noſtra inſcribitur, emiſſa, vnde quatuor Leges deſumptæ ſunt *Cod.Th.* puta *lex 3. de his qui ad Eccleſ. confug. l. 57. de appellat. l. 33. de Epiſcop. Eccleſ. & Clericis: l.16. de pœnis:* & Cod. Iuſt. tres, puta *lex 11. de Epiſcopis: l.6. de Epiſcop. aud. leg. 29. de appell.* Qua tandem Lege ſua Eutropius ipſe concidit. Sanè Claudianus Eutropium diſertè *Præſidium* LEGVM vocauit:

----Præſidium Legum, Genitorque vocatur
Principis, & famulum dignatur Regia patrem.

Item

Item

Vidit ſub pedibus LEGES, *ſubjectaque colla Nobilium.*

Succurrit & illud mihi, quod Zoſimus ait, *lib.5.pag.*788. 789. Eutropium & Stiliconem, hac tempeſtate, odia internecina inter ſe exercuiſſe: Vnde Eutropius ipſe Stiliconem ab Arcadio & Senatu Conſtantinopolitano hoſtem publicum renunciari fecit, teſte Zoſimo *lib.5.p.*788. Vt omittam quod Claudianus ait, eum commiſiſſe inter ſe Arcadium & Honorium:

---geminam quid diuidis aulam,
Conariſque pios odiis committere Fratres?

Contra Stilico vtriuſque aulæ adminiſtrationem ſibi ſtum vendicabat: vt proinde neceſſe forte habuerit Eutropius, capiti ſuo ſuorumque à Stilicone metuere. Quod etiam Claudianus *lib.2.in Eutrop.pag.*87.*a.* indicare videtur. Inde tanta illa pœnarum ſeueritas, tàm peremptoria verba, eæ in delatoribus exciendis blanditiæ, & hæc omnia velut in abrupto periculo: Quicquid tamen Eutropius hanc in partem moliri potuerit, ſedecim ipſe poſt menſibus, Gaina id agente (qui Striliconi obnoxius erat) non per factionem, verùm Arcadij ipſiuſmet judicio, relegatus primùm, mox & interfectus fuit.

NVNC, cùm ad finem huius Diſſertationis ventum eſt, Hiſtoricas huius conſtitutionis cauſas è ſuperioribus in breue cogamus. 1. Nempe, ſi de Factioſis ipſis quæritur, *Factioſum* quibus *h.l.* occurritur, cauſæ hæ fuerunt: quod Reipubl. adminiſtrandæ dignitatibuſque tum admoti ſordidi quique Barbarique, rebuſque ſuis tantum intenti, ſubditorum cura abdicata, modis omnibus eos vexarent. Quæ Arcadiani ſæculi labes

fuit. 2. Si *Arcadij* mentem inſpicimus, Maieſtatis crimen, pœnaſque *h.l.* comprehenſas factionibus iſtis probo more objiciendi cauſa hæc fuit: quòd Factionibus his, tùm paſſiuis, ſeu paſſim initis, nullius non ex iis, quos ipſe Reipublicæ ceu idoneos admouiſſet, dignitatibuſque ornaſſet, vita ſaluſque expoſita eſſet, omniaque turbarum plena forent: de quo *cap.* 15. Et hæc proculdubio vera ſunt. Εἰκαςὸν noſtrum iſtud eſt, ſi de Eutropij mente quæritur, *Eutropio* ſuadendæ hujuſce Legis hanc Arcanam cauſam fuiſſe videri, quò ſcil. clientibus ſuis, quos ipſe honoribus aut prouinciis ornauerat vel ab Arcadio ornari fecerat, ſaluis, Rerum ſummam ipſe porrò adminiſtraret: de quo paulò antè. Verùm hoc εἰκαςὸν tantum, prout quiſque volet, ita & accipiat.

Et hæc quidem in præſens hiſtorica noſtrã Diſſertatio eſto, ad Nobiliſſimã & Quotidianã Arcadij imp. Legem Quiſquis, Cod. ad L. Iul. Majeſtatis*: Quam prouinciam vacuam ad hunc diem deprehendebam. Nam quæ ſingula ad eius ſiue Praxin ſiue Applicationem pertinent, vt & Arcana Politica quæ exinde quamplurima petuntur, etſi* Pragmaticâ *vel* Politicâ *Diſſertatione exequi haud adeò operoſum fuiſſet, attamen ceu alieni juris jam facta pleraque, magiſque expoſita, ne attingere quidem libuit: Maximè, cùm* Amico *vnum illud, Hiſtoricum videlicet, petenti, aliud quid obtrudere, vel etiam ad alia exempla deflectere, neque deſiderio ipſius conueniret,*

niret, neque res rationeſque meæ, vt nunc ſunt, in negotioſo rerum actu verſantis paterentur. Mihi ſatis fuit, abditas, ſed veras, huiuſce Conſtitutionis cauſas in apertum ſemel protuliſſe: atque hac vel vna ratione compendiaria geminum eius ſenſum præſtando, palàm noſtris feciſſe, quàm non feliciter ſemper hactenus eam nonnulli acceperint: viceuerſa, quomodo ea in vſum & Praxin cautius deduci poſſit. Satis quoque mihi fuit, huius Diſſertationis periculo, exemplū deinceps ſtatuiße, quamlibet breue, Iuris ſtudioſis, quânam arte Conſtitutiones Imperatoriæ tractandæ ſint, quibuſque præſidiis, κρυφαίοις & arcanis, accinctum eſſe oporteat eum, qui nolit λεωφόρῳ βαδίζειν.

FINIS.

INDEX.

A.

ADMINISTRI factionum 9. p.40.41.42.
Adſeſſores, pars Iudicum 15. p.79.
Ancyræ ſæpè Principes conſtitère, & cur: deque Ancyra plura 3.p.12.13. 14
ARCADIVS Imp. Obnoxius Rufino, mox Eutropio 13.p.66.67
Sæculi Arcadiani labes 13.& 16
Auctor *Legis Quiſquis* 3.p.12
Conſtitutiones eius variæ aduerſus
1. Magiſtratuum ſeu Iudicum corruptelas 16.p.85
2. Factiones & tumultus 8.p.36.
Arcana Iuris varia c.1.3.4.5

B.

Barbari partim in Orbem Romanum immiſſi, ibique conſiſtentes 10.p.15 Factionibus opportuni d. cap.10
partim exciti ex Barbariâ ad factiones aduerſus Principes 10. pag.46
Bargij factio. 12 p.63

C.

Cæſarij & Attici Conſulatus 3.p.16
Clementiæ oſtentatio in Conſtitutionibus 16. p.83.86.
ex Claudiano multa, de Arcadiani ſæculi labe 13. p.68.69.70
Cogitationis vox in crimine Majeſtatis 8.p.35
Colores Iuris 15.p.77.78. 79
ConjunctionisLegum vtilitas cap.4
Conjurationis vox 5.p.27
Conſcij criminis, duûm generum 9.p.41.42
Conſiſtariani alij Illuſtres, alij Spectabiles 11.p.50.51.52
In Conſiſtorio ſtetère 11 p 50

Conſti-

Conſtitutiones Imperatorum. Cauſæ & rationes Hiſtoricę earum diligenter explorandæ cap. 1.12-13
ϖεςατικοὶ κὴ ϖρόσκαιροι ſæpè 1.p.3
Auctores earum teneri quantum interſit 3.p.11
Eos eruere, ſæpe difficile d.p.11
Quia omnium Imperarum qui ſimul imperabant, nomina præferebant d.p.11
Ij, ad quos datæ conſtitutiones, conſiderandi d.c.3
Conſulatus, ſeu Temporis adjectio, in conſtitutionibus obſeruanda 3.p. 15.16
Corporis alicuius *pars*, quo ſenſu quis dicatur 15.p. 79.80

D.

Defenſores Senatus 4.p. 19. & 11.p.52
Delatores exciti in prauos Magiſtratus 16.p.85
de Dignitatibus in indignos vel Barbaros, vel iniuſtos collatis ſub Arcadio querelæ c.1
Duces factionum v. infr. Factiones.
δυσφημία cuitata in conſtitutionibus, eiuſque formulæ 6.p.27

E.

Eccleſiaſtici ſub Arcadio factionum flabella 8.p. 36. & ἐλεγκτικοὶ 1.p.73
Edictum generale, occaſione Relationis 4.p. 20
Ei & in eum, quid ſibi velit, cùm de L. Regia agitur 7.p.30
Enantiophana duo ſublata 9.p.41.42
Et particula 6.p.28.29
Etiam, pro inſuper, nominatim 6.p.28
Eutropius. de Eutropij factione ſeu conjuratione c.12.p.63
Apud Arcadium τὸ πάντα 13.p.67
Auctoritas eius, tùm foris tùm in Eccleſiâ 13.p.67
Fraudes eius & arcana conſilia c.16.p.84.85
Legum penes eum arbitrum 16.p.86.87
Huius Legis auctorem

videri 16.p.85.86.87
Eutropij & Stiliconis inter ſe odia 16.p.87
Eutychianus PP.Orientis, & quidem iterum 13.p.12.14.15
Pacis publicæ ſtudioſus 8.p.37

F.

Factiones.
Factionis nomen & definitio 5.p.24.& 8.p.34.35
Inire factiones qui dicantur 9.p.38.30
Duces factionum, iique duûm generum 9.pa.38.39
Sacramenta factionis ſuſcipere vel dare, qui dicantur 9.p.39
Adminiſtri factionum 9.pag.40.41.42.trium generum, Satellites, Conſcij, Miniſtri *ibi.*
Crimina per factiones ſæpè ſuſcipiuntur, & cur 8.p.35
Magna capita petita factionibus 10.p.47.& cap.11
Prætextus & occaſiones factionum: in his κακοξία Reipubl. & odium prauos Magiſtratus 13.p.64.65.66
Inter quos initę 10.p.42
Milites & Barbari & factionibus opportuni 10.p.43.44.45.46
Legibus occurrendum factionibus 8.p.36
Arcadij variæ conſtitutiones in factiones 8.p.36
In Duces factionum iri primùm ſolet: & ſæpe in eos ſolos 9.p.39
Fictitiæ Majeſtatis ſpecies 5.p.24.& c.7.

G.

Gainæ factio 12.p.62
Gildonis factio 12.p.60.61

H.

Hiſtoriç cognatio cum jure c.1.2. & paſſim
cauſæ Hiſtoricæ conſtitutionum tenendæ cap.12.13
Quibus ſubſidiis eç erui poſſint, Inſcriptionum & Suſcriptionum ope. cap.3
ſeu Auctoribus earum perſpectis, Loco, Tempore cap.3
Impera-

I.

Imperatatores v. ſup. *Arcadius*, *Conſtitutiones*. Et infrà, *Leges*, *Majeſtas*, *Principes*.
Index Schonouianus quãdo ſcriptus 3.p.14
Inire factionem qui dicantur 9.p.38.39
Inſcriptiones Legum, earumque vtilitas. cap.3

K.

Κακοζῆλία Reipubl. v.c.13

L.

Lateri Principis adhærentium peculioris ratio:at non in ſp. *Legis Quiſquis* 14.p.74
Legum ferendarum arbitrium penes Rufinum & Eutropium 16.pag.86.87.
Leges nonnullæ explicatæ.
L. vlt. C. Th. de præd. Senator. c.4. & c.11. p.54
L.9. Cod. Th. de diu. reſcr.4.p.20
L.1.§.1. ff. ad L. Iul. Majeſtatis 7.pag.30 32. & paſſim: & 16.pag 82.
L.19. Cod. Th. de pœnis 9.pag.41.
L. ſancimus vtroque C. de pœnis 9.p.42
L.5. Cod. Th. de fide teſtium 11.pa.50
L.3.& 4.C.Th. de vſuris 11.p.52
L.7.§.3. ff. ad L. Iul. Majeſt.15.p.78
L. pen. ff. de Legibus 16.4.

M.

Majeſtatis leſæ ſpecies quatuor: è quibus quarta, quaſi perduellionis c.7
Maieſtas ex ſe incommunicabilis: ideo eam Principes haud facilè communicant 16.p.83
Majeſtatis crimen ſæpè ad terroré aliis cri minibus induitur 15.p.78.79
Militaare Principi dicuntur Palatinæ dignitates & prouinciales 11,pag.55.56.57
Milites factionibus opportuni 10.pa.46
Altera ciuitatum pars 10.p.44
In ciuitatibus Orientis & vel præcipuis d.p.44

Miniſtri factionum qui 9. p.42

N.

Neceſſitas ſæpè ius conſtituit 16.p.84

Notitia Imperij quando ſcripta 3.p.14

O.

Oſius Magiſter officiorum 13.p.69

P.

Pars corporis Principis, Conſiſtoriani & Senatores 15.p.79

Senatus, Princeps. p.80

Iudicum, Aſſeſſores.p.79

Perduellionis crimen c.7

quaſi perduellionis d.c. 7.in fi.& c.15.p.79

Politicæ obſeruationes.

c.2.p.7.8

c.5.p.25

c.7.p.32.c.8.p 35.36

c.9.p.38.39.41.42

c.10.p.45.46

c.11.p.48

c.13.p.65.66.72.73

c.14.p.76

c.15.p.78.81

c.16.p.83.84.85.86

Populi Romani poteſtatis vmbra ſub Principibus 7. pag 30.

Præfectus Auguſtorum dictus, etſi ſub vno Augusto ageret 3.p.12

Præpoſiti S. Cubiculi dignitas quomodo & quando aucta 11.p.51

Principes, Senatorum numero 15.pa.80

Conſtitutiones vix ſanxêre in ſe quid molientibus 5.p.25

Corporis Principis pars Conſiſtoriani & Senatores, quo ſenſu 15.p.79

Priuati triplici ſignificatu: nempe quatenus opponuntur Principibus, In dignitate poſitis, & Militantibus 10.p.43.44

Propinquorum appellatione filij non exaudiendi 9.p.42

Purpuræ obiectu defenſi 11.p.50

R.

Rufini auctoritas 13.p.67

coniuratio eius 12.p.59

S.

Sacrilegium, pro Maieſtatis crimine 15.pag.79

Sacroſanctæ perſonæ quædam 11.p.